

PRESSMEDDELANDE

1992 06 04

Förlikning mellan skogsbolagen och samerna

På initiativ av landshövding Sven Heurgren har förlikning träffats mellan skogsbolagen STORA, MoDo och Korsnäs och de fem samebyarna, Idre, Hundölsdalen, Mittådalen, Tåssåsen och Tännäs, i pågående rättsprocess angående vinterbetesrätten i Härjedalen.

Förlikningen innebär att bolagen upplåter mark till vinterbete mot att samebyarna sänker renantalet till en av länsstyrelsen fastställd nivå.

Konflikten kring renbete och renströvning har intensifierats under de senaste åren. 1990 stämde ca 800 markägare i Härjedalen de fem samebyarna för att få klarhet i frågan om var gränsen för vinterbete av hävd går.

Det ursprungliga syftet med att driva vinterbetesfrågan i domstol var att en gång för alla klara ut en mycket gammal tvist där parterna inte tidigare kunnat enas. Förhoppningen var att processen skulle skapa fasta riktlinjer och lugn för framtiden.

Genom överenskommelsen om förlikning är tvisten mellan skogsbolagen och samebyarna nu bilagd. STORA, MoDo och Korsnäs är tillfredsställda med att två av Härjedalens huvudnäringar på detta sätt har kunnat hitta praktiska lösningar på ett, för båda parter, besvärande problem.

Överenskommelsen bör kunna utgöra grund för att både skogs- och rennäringen i samråd ska kunna bedriva sina respektive verksamheter. Förlikningen bygger på ett ömsesidigt förtroende och skulle vinna i styrka om de privata markägarna finner det möjligt att ansluta sig till den.

Stora Skog

MoDo Skog

Korsnäs

Frågor besvaras av
Stora Skogs VD Björn Håggglund, tel 023-80423 eller 023-124 95,
MoDo Skogs vvd Sven-Erik Eriksson, tel 0660-754 21 och
Korsnäs Skogs vvd Åke Tjernström, tel 0660-754 21

Mellan Mo och Domsjö AB (som företrädare för dotterbolaget AB Iggesunds bruk), Stora Kopparbergs Bergslags AB, Stora Kraft AB, Korsnäs AB (nedan kallade Fastighetsägarna), m fl, å ena, och Idre nya, Handölsdalen, Mittådalen, Tåssåsen samt Tännäs samebyar (nedan kallade Samebyarna), å andra sidan, pågår en rättegångsprocess - mål T 88/90 och 70/91 - vid Svegs tingsrätt angående renbetesrätt i Härjedalens kommun.

Fastighetsägarna och Samebyarna har bedrivit förlikningsförhandlingar för biläggande av tvisten, varvid jämväl med renbetesfrågan sammanhängande spörsmål har avhandlats - såsom renantal, arrondering av renbete, former för utbyte av information och samråd - för att åstadkomma en helhetslösning på hithörande frågor. Dessa förhandlingar har bedrivits i en anda som har karakteriserats av respekt från Fastighetsägarna vad gäller renskötsel som näring och Samebyarna har visat motsvarande för den skogliga verksamhet som Fastighetsägarna bedriver. Skilda uppfattningar må alltfört föreligga beträffande den historiska utvecklingen av renbetesrätten i Härjedalen men Fastighetsägarna och Samebyarna har utifrån en bibehållen respekt för varandras näringsgrenar enats om att ingå följande förlikning.

I sak innebär överenskommelsen ej något processuellt medgivande om vad som må vara rätt eller fel beträffande grunder eller omständigheter i rättegången vare sig från Fastighetsägarna, som nu skiljs från rättegången, eller från Samebyarna, som alltfört kvarstår som svarandeparter gentemot de kärandeparter som ej beröres av denna uppgörelse. Förlikningen innebär en precisering och reglering enligt nedan angivna punkter för utövandet av vinterbetning inom Härjedalen. Rätt till jakt och fiske ingår ej i förlikningen.

Sålunda ingår Fastighetsägarna och Samebyarna härmed följande

F Ö R L I K N I N G

1. Samebyarna skall äga rätt att bedriva vinterbete under perioden 1 oktober-30 april med ren på Fastighetsägarnas marker såvitt dessa inrymmes inom området som betecknats som huvudsakligt vinterbetesområde enligt bifogad karta, Bilaga A. Anspråkstagande av de som reservbete betecknade områdena får endast ske då väderleken och betessituationen är ogynnsam för renbetning och efter föregående samråd med Fastighetsägarna eller företrädare för dessa. Under perioden 1 maj-30 september får renbetning ej bedrivas på vare sig det område som betecknas som huvudsakligt vinterbetesområde eller reservbetesområde. Samebyarna förbinder sig att såvitt gäller strövrenar bedriva renskötselarbetet på sådant sätt att antalet strövrenar minimeras.

2. Samebyarna förbinder sig att så långt möjligt undvika betning på för skogsbruket känsliga områden. Med känsligt område avses i första hand sådana områden där skador på plantskog kan uppkomma. Härvid förutsättes att Fastighetsägare, innan avverkning och plantering har skett, vid föregående samråd tagit upp dessa frågor med berörd sameby.
3. Samebyarna förbinder sig att reducera antalet renar till av länsstyrelsen fastställd nivå snarast och senast till utgången av år 1995, varvid takten är beroende av tillgänglig slaktkapacitet. Senast från år 1996 och framdeles skall antalet renar ej överskrida det av länsstyrelsen vid varje tillfälle fastställda högsta antalet. Om antalet ej skall fastställas av myndighet skall renantalet bestämmas som medeltal av myndighetens fastställda renantal för de fem närmast föregående åren. Samebyarna förbinder sig att erbjuda praktiska och effektiva möjligheter för Fastighetsägarna att på egen bekostnad genom utsedd representant närvara vid renräkningarna.
4. För att åstadkomma en bättre arrondering av barmarksbetet i Handölsdalens och Mittådalens samebyar till förhindrande av strövning österut under höst och vår är parterna ense att renstängsel uppförs mellan Grundsjön och Storsjön huvudsakligen i enlighet med det av Samebyarna för länsstyrelsen presenterade förslaget, Bilaga B, och i övrigt på de förutsättningar som redovisas i länsstyrelsens ställningstagande den 28 januari 1991 i anledning härav, Bilaga C. I beslutet ingår bl a att Samebyarna skall söka nå uppgörelse med berörda fastighetsägare. Uppförande och vidmakthållande av stängslet skall ej åsamka Fastighetsägarna några kostnader.
5. Parterna skall för framtiden vidareutveckla former för kontakt och samråd beträffande såväl skogliga som andra frågeställningar.
6. Utöver i punkt 5 nämnda former för fortlöpande samråd äger envar av Fastighetsägarna och Samebyarna påkalla, att det utses en grupp med uppgift att följa upp de i förlikningen berörda frågorna. Ordförande skall vara landshövdingen i Jämtlands län och i övrigt skall ingå en representant för envar av Fastighetsägarna och Samebyarna samt härutöver inbjudas en representant vardera för Lantbrukarnas Riksförbund, Skogsägareföreningen Mellanskog, Västra Härjedalens markägarföreningen samt Svenska Samernas Riksförbund.
7. Envar av Fastighetsägarna och Samebyarna skall bära sina rättegångskostnader.

8. Fastighetsägarna och Samebyarna skall i en gemensam rättegångsinlaga hemställa att tingsrätten måtte avskriva målet från vidare handläggning såvitt det rör Fastighetsägarna under uppgift om att förlikning har ingåtts innebärande bland annat att vardera parten skall stå sin kostnad i målet.
9. Fastighetsägarna och Samebyarna skall verka för att övriga kärandeparter ansluter sig till denna förlikning.
10. Tvist i anledning av detta förlikningsavtal skall, om uppgörelse ej kunnat nås i den i punkt 6 nämnda gruppen, avgöras av allmän domstol.

* * * * *

Denna förlikning har upprättats i sex original exemplar, varav envar av Fastighetsägarna erhåller sitt exemplar, Jörgen Bohlin ett exemplar för Samebyarna och Svegs tingsrätt ett exemplar.

Östersund den 4 juni 1992

KORSNÄS AB

Anja Röjel

FÖR
IDRE NYA, HANDÖLSDALEN,
MITTÅDALEN, TÅSSÅSEN OCH
TÄNNÄS SAMEBYAR

Jörgen Bohlin
Jörgen Bohlin

MO OCH DOMSJÖ AB

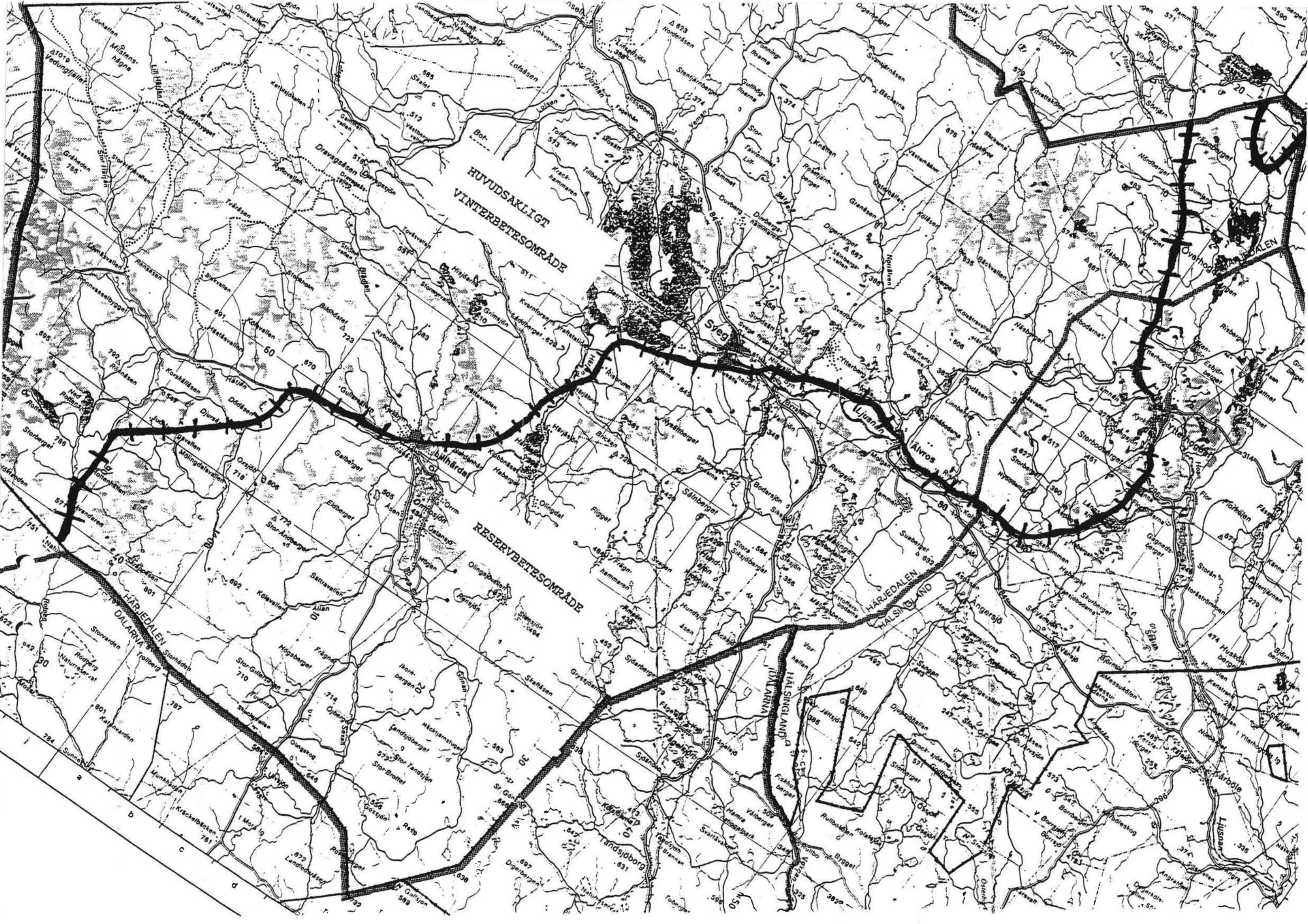
Johan Ivan Vedrin

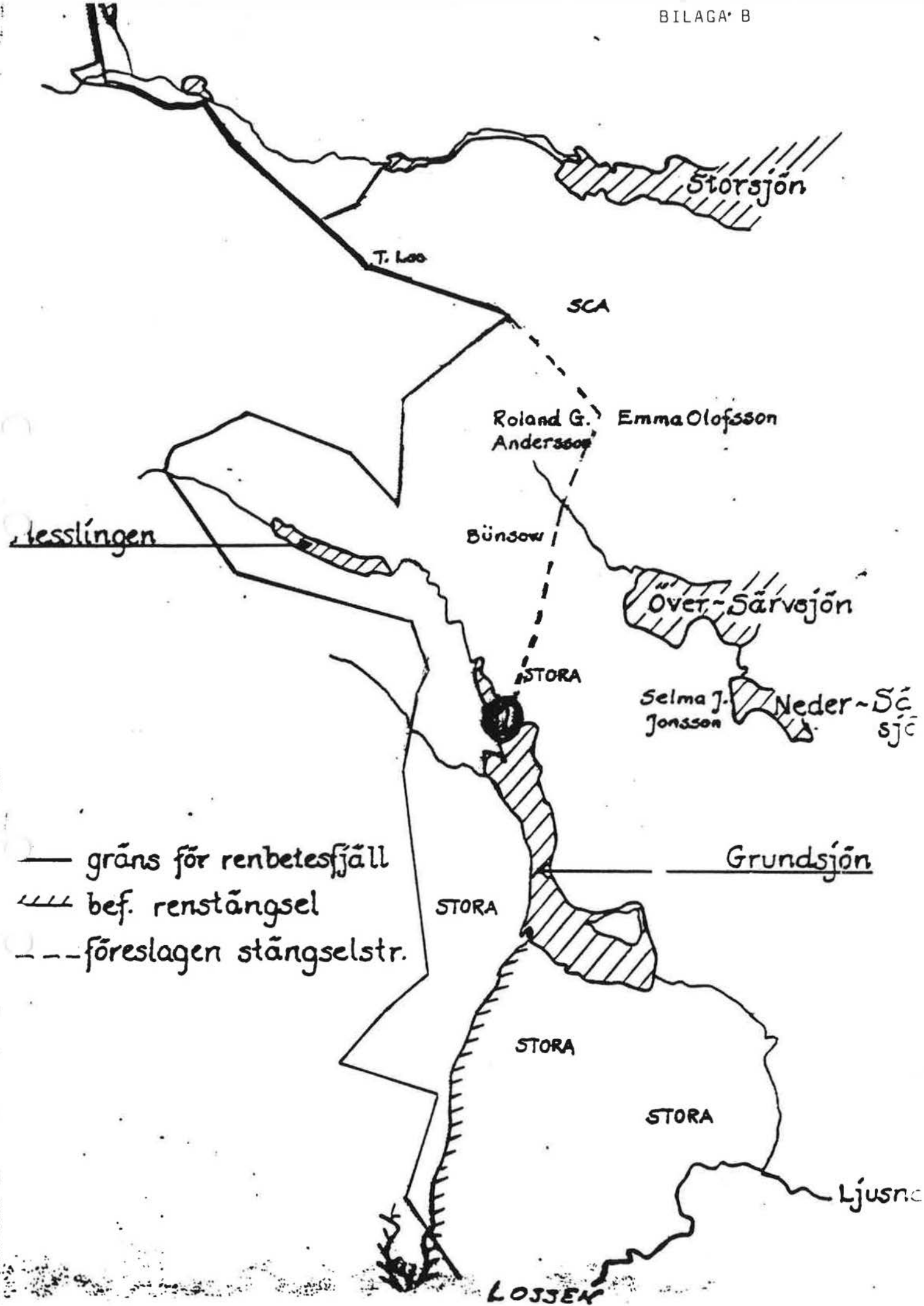
STORA KOPPARBERGS BERGSLAGS AB

Sten Gustavsson

STORA KRAFT AB

Sten Gustavsson

LÄNSSTYRELSEN
Jämtlands län

Datum

Dnr (anges vid skriftväxling)

1991-01-28

351-578-91
(679-7444-90)

Svenska Samernas Riksförbund
Brogatan 5
902 48 UMEÅ

26 L
S/SJ

Uppförande av renstängsel på sträckan Öjön - Lossen inom Handölsdalens och Mittådalens samebyar, Bergs och Härjedalens kommuner

Konflikten kring renbetning och renströvning i Härjedalen har trappats upp på senare år. Mot den bakgrunden har också länsmyndigheterna -länsstyrelsen och lantbruksnämnden - intensifierat ansträngningarna att finna lösningar på problemen och samtidigt medverka till att konflikten tonas ned.

En starkt bidragande orsak till den ökade renströvningen är enligt länsstyrelsens mening de växande renhjordarna. Lantbruksnämnden har som ansvarig regional myndighet ställt krav på en reducering av renantalet i samebyarna. Det ankommer nu på byarna att verkställa reduceringen. Det måste vara ett krav att samebyarna respekterar de högsta renantal som beslutats med stöd av gällande rennäringslag (1971:437). Länsstyrelsen har på kort tid medverkat vid tillkomsten av två nya renslaktföretag -Jemtren och Härjedalsvilt - och uppförandet av ett modernt renkontrollslakteri vid Lossen för att underlätta nödiga slaktuttag.

Länsstyrelsen finner situationen fortsatt otillfredsställande och vill starkt understryka angelägenheten av att möjliga och fortlöpande åtgärder sätts in för att begränsa och helst eliminera renströvningsproblemen i Härjedalen.

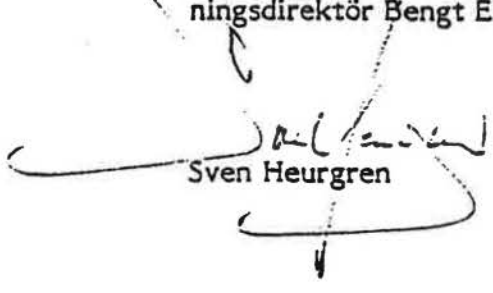
Det i Er skrivelse aktualiserade stängslet har tidigare diskuterats i den av landshövdingen ledda renströvningsgruppen. Inom gruppen har funnits en gemensam uppfattning att stängslet är en viktig åtgärd, som har förutsättningar att radikalt minska renströvningsproblemen under barmarksperioden. Olika uppfattningar har dock funnits om stängslets sträckning.

Länsstyrelsen delar uppfattningen att stängslet bör kunna medverka till att renströvningssituationen i Härjedalen avsevärt förbättras. Det är därför angeläget att förhandlingarna mellan parterna renägare och markägare om detaljsträckning, stängslets utformning etc kan fortsätta. Lantbruksnämnden bör bistå i det arbetet. Tvångsåtgärder får ses som en sista utväg.

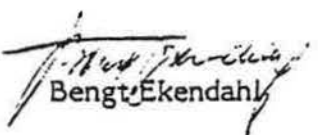
Såvitt avser finansieringen är länsstyrelsen och lantbruksnämnden beredda att medverka till att skäligen bidrag kan utgå till stängslets uppbyggnad.

Beslut i detta ärende har fattats av styrelsen. I beslutet deltog lands-
hövding Sven Heurgren, ledamöterna Ivar Johansson, Thore Holmberg,
Kerstin Wallin, Arne Ring, Sture Hernerud, Örian Görhagen, Bo Bergquist,
Thomas Hägg, John-Bruno Jacobsson, Olle Nord, Olle Karlsson, Hans Lind,
Bo Victor och Per- Erik Lundh.

I den slutliga handläggningen deltog även länsråd Tage Levin och avdel-
ningsdirektör Bengt Ekendahl, föredragande.

Sven Heurgren

Bengt Ekendahl

TELEFAX FRÅN AHLGREN'S ADVOKATBYRÅ

Advokaterna
PER-OLOF NORDIN
LARS BROBERGER
LARS OLOF NORDIN
LARS SANDOW
GUNNAR SWANSTRÖM
OLLE JÄGER

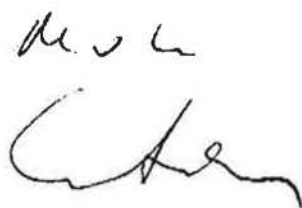
UMEÅ 6 februari 1995

Notarius publicus i Umeå
Advokaten Lars Broberger

Till: LRF Juridiska Byrån
Attention: Förbundsjuristen Leif Andersson
Telefaxnr: 063 14 59 11
Från: Lars Sandow
Antal sidor: Två, inklusive detta försättsblad

Angående renbetesmålet

För kännedom översändes kopia på telefax till Nils Larsson
angående Ert yttrande från den 29/12 1994.

Kontor:
Renmarkstorget 8
(Centrumhuset)

Postadress:
Box 137
901 04 UMEÅ

Telefon:
090-77 83 10 (vx)
090-77 67 12 (kk-avd)

Telefax:
090-12 06 30

Bankgiro:
354-2727
5420-7675 (Klientmedel)

Postgiro
6 44 81-5

TELEFAX FRÅN AHLGRENS ADVOKATBYRÅ

Advokaterna
PER-OLOF NORDIN
LARS BROBERGER
LARS OLOF NORDIN
LARS SANDOW
GUNNAR SWANSTRÖM
OLLE JÄGER
~
Notarius publicus i Umeå
Advokaten Lars Broberger

UMEÅ 6 februari 1995

Till: Advokatbolaget Larsson & Partners AB
Attention: Advokat Nils Larsson
Telefaxnr: 023 280 74
Från: Lars Sandow
Antal sidor: En, inklusive detta försättsblad

Angående renbetesmålet

Vid genomgång av Ert processmaterial har vi noterat följande.

I Ert yttrande från den 29/12 1994 uppges på sid 11 att "Bifogat inges motsvarande uppgifter för Lillhärdal, Vemdalen, Sveg, Linsell, Älvros och Överhogdal, bilaga 4."

Av det nämnda materialet har vi inte fått något beträffande Älvros och Överhogdal. Vidare är vi inte helt säkra på att materialet för Sveg är komplett; för den socknen har vi fått 15 A 3 sidor.

Slutligen konstaterar vi att dokumentationen är svåröverskådlig. I septemberyttrandet hade Ni förtjänstfullt sammanställt djurantalet och vi undrar nu vad Ni kunnat utläsa beträffande antalet kreatur av det nu aktuella materialet.

Med vänlig hälsning

Forsell
95026

Kontor:
Renmarkstorget 8
(Centrumhuset)

Postadress:
Box 137
901 04 UMEÅ

Telefon:
090-77 83 10 (vx)
090 77 67 12 (kk-avd)

Telefax:
090-12 06 30

Bankgiro:
354-2727
5420-7675 (klientmedel)

Postgiro
6 44 81-5

ERF Juridiska Byrå

Rätten

lagmannen Claes Ljungberg, ordförande, f d lagmannen Harry Tjernberg, referent,
och hovrättsassessorn Sten Ekstrand

Protokollförare

tingsnotarien Mathias Wiberg

Kärande

Fastighetsägare i Härjedalens kommun

Ombud: Larsson, Nils, advokat, Åsgatan 41, 791 71 FALUN

Andersson, Leif, förbundsjurist, Box 293, 831 23 ÖSTERSUND

Svarande (nr 1-5 i T 88/90 och T 70/91, nr 1-4 i T 85/95)

1. Handölsdalens sameby, Box 37, 830 10 UNDERSÅKER

2. Mittådalens sameby, Mittådalen, 820 95 FUNÄSDALEN

3. Tossåsens sameby, Glen 2, 840 31 ÅSARNA

4. Tännäs sameby, c/o ordföranden Edvin Rensberg, Box 66, 820 93 HEDE

5. Idre nya sameby, c/o ordföranden Jörgen Jonsson, foskros, 790 91 IDRE

Ombud: Sandow, Lars, advokat, Box 137, 901 04 UMEÅ

Bohlin, Jörgen, förbundsjurist, Brogatan 5, 903 25 UMEÅ

Saken

renbetesrätt; nu fråga om tid för meddelande av dom

Efter enskild överläggning fattar tingsrätten följande

BESLUT

Eftersom det erfordras ytterligare rådrom för domens avfattande beslutar tingsrätten
- med ändring av vad tidigare tillkännagetts - att dom i målet kommer att meddelas
den 21 februari 1996 att hållas tillgänglig från och med kl. 14.00.

Mathias Wiberg
Mathias Wiberg
Protokollet uppvisat 96-01-03

Ankom

1995-11-30

LRJ Juridiska Byrån

1995-09-06

788/90 (170/91)
7048

SVEGS TINGSRÄTT
1995-09-06

Svegs tingsrätt

Box 205

842 22 SVEG

Till advokaten Lars Sandow och
förbundsjuristen Jörgen Bohlin

Ni bereds tillfälle att senast 1995-09-15
inkomma med eventuellt yttrande i 3 ex.

Enligt uppdrag

ANKOM

1995-09-14

Karin Tjärnberg

FÖR KÄNNEDOM

SVEGS TINGSRÄTT
SLUTLIGT BESLUT
1995-09-13

Tingsrätten avskriver målet, såvitt
avser den av Olof Hoflin (Härjedalen
Hån 2:11) och Sven Svensson
(Härjedalen Vemdalen Kyrkby 20:9)
i målet förda talan.

Överklagande senast den 4 oktober
1995.

Harry Tjärnberg

Mål nr T 88/90 och T 70/91

Jag får härmed återkalla talan för följande två av mina huvudmän,
vilka avlidit, med hemställan om att målet avskrivs i de delar
som berör dessa två.

1. Olof Hoflin
Vemdalen Hån 2:11
2. Sven Svensson
Vemdalen Kyrkbyn 20:9

Jag anmäler följande förändringar.

1. Per Göte Ahlnäs, Hede Furuliden 3:10
Har förvärvat även Hede Kyrkbyn 29:3 som skall ingå i
processen.
2. Erik Persson, Henry Persson och Rut Sundin, Hede Långå 7:16
och 11:8

Efter klyvning, fastighetsreglering och köp har Henry Persson
och hans son Ingvar Persson övertagit talan och den gäller
fortsättningsvis fastigheten Hede Långå 11:14. Fullmakter
bifogas.

SVEGS TINGSRÄTT
Bestyrkes i tjänsten

dmk

15 SEP '95 16:22 FAVAL AB

P.1

00

**TELEFAX FRÅN
AHLGRENS ADVOKATBYRÅ HB**

Advokaterna

PER-OLOF NORDIN

LARS BROBERGER

LARS OLOF NORDIN

LARS SANDOW

GUNNAR SWANSTRÖM

OLLE JÄGER

Notarius publicus i Umeå

Advokaten Lars Broberger

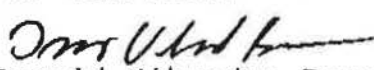
UMEÅ 15 september 1995

SVEGS TINGSRATT

1995-09-15

Till fastighetsägarna genom advokaten Nils
Larsson och förbundsjuristen Leif Andersson,
för kännedom.

SVEGS TINGSRATT

Ingrid Vikander Bergman
enl. uppdrag

1995-09-15

T88/90 (T 70/91, T 85/95)

11 029

Till: LRF Juridiska Byrå

Attention: Leif Andersson

Telefaxnr: 063 14 59 11

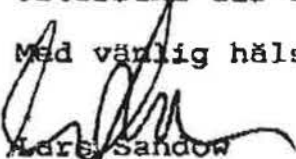
Från: Lars Sandow

Antal sidor: En, inklusive detta försättsblad

Angående samebyarnas registersammanställning

Jag har ⁶¹15:51 mottagit Ditt fax där Du uppger att Du ännu
ej erhållit den samebyvisa registersammanställningen med
anmodan att Jörgen Bohlin eller jag ser till att Du får den
på annat sätt. I anledning härav tog jag omgående kontakt
med Bror Persson på lantmäteriet, varvid jag erhöll det be-
skedet att Din byrå vägrade ta emot materialet (!) sam-
tidigt som man undvek att uppge var man kunde nå Dig. I
anledning härav har Jörgen Bohlin gett direktiv till Bror
Persson att lämna in materialet till receptionen på Hotell
Östersund där det finns i två ex för Er räkning.

Med vänlig hälsning

Lars Sandow

Kännedomskopia till Nils Larsson och Svegs tingsrätt

Kontor:
Renmarkstorget 8
Org nr 994000-0301Postadress:
Box 137
901 04 UMEÅTelefon:
090-77 83 10 (vx)
090-77 87 12 (kk-avg)Telefax:
090-12 06 30Bankgiro:
354-2727
5420-7675 (klientmedel)Postgiro
6 44 81-2

Lantmäteriet
Jämtlands län

Fastighetsbildningsmyndigheten
Jämtbygdens lantmäteridistrikt

090 /

120630

SVEGS TINGSRÄTT

1995-09-15

SVEGS TINGSRÄTT

1995-09-15

Till fastighetsägarna gm

ombuden advokaten Nils Larsson och

förbundsjuristen Jörgen Bohlin, för kännedom.

TELEFAX

788/90 GT 79/91 T8
1130

Datum/Date	Ingrid Vikander Bergman enl. uppdrag	Antal sid./Number of pages	1
Till/To	Svegs Tingsrätt	Till Telefax nr/To Telefax No	0680/12630
Från/From	Jörgen Persson	Direkttel/Telephone No	063-146563

Meddelande

Enligt instruktion och överenskommelse med
Jörgen Bohlin kan jag ringt LRF-juridiska
byrå för att bestämma tid för att
överlämna friteckring och kartor i mät
T 88/90. (ca kl. 1545)
Jag har då fått besked att de ej har
enat materialet. Ansträng vill de
ej lämna ut deif Anderssons telefons
nummer i brotts eller där han
kan träffas.

Jämte
Jörgen Persson
inses jir

SVEGS TINGSRÄTT**PROTOKOLL**

1995-09-15

I Sveg (handläggning
i parternas utvärdering)

Mål nr T 88/90

(T 70/91 och T 85/95)

Aktbil 1125

Rättenlagmannen Claes Ljungberg, ordförande, f d lagmannen Harry Tjernberg, referent,
och hovrättsassessorn Sten Ekstrand**Protokollförare**

tingsnotarien Mathias Wiberg

Kärande

Fastighetsägare i Härjedalens kommun

Ombud: 1. Larsson, Nils, advokat, Åsgatan 41, 791 71 FALUN

2. Andersson, Leif, förbundsjurist, Box 293, 831 23 ÖSTERSUND

Svarande

1. Handölsdalens sameby, Säterberget 865, 820 93 HEDE

2. Mittådalen, Mittådalen, 820 95 FUNÄSDALEN

3. Tåssåsens sameby, Vallbo, 830 10 UNDERSÅKER

4. Tännäs sameby, Box 66, 840 93 HEDE

5. Idre nya sameby, Foskros, 790 91 IDRE (ej svarande i mål T85/95)

Ombud för 1-5: 1. Sandow, Lars, advokat, Box 137, 901 04 UMEÅ

2. Bohlin, Jörgen, förbundsjurist, Brogatan 5, 902 48 UMEÅ

Saken

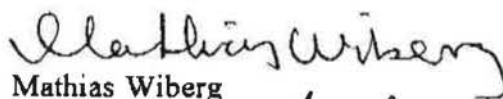
renbetesrätt; nu fråga om hinder mot huvudförhandling

Av fastighetsägarna den 14 september 1995 ingiven skrift (aktbil 1107) vari de
anmält hinder mot huvudförhandlingen genomgås varefter tingsrätten fattar följande

BESLUT

Tingsrätten, som särskilt anmärker, att under den tid om nära nog fem år skriftväx-
ling hittills pågått har partsombuden vid upprepade tillfällen begärt anstånd med att
efterkomma givna förelägganden, att ett flertal sammanträden för muntlig förbe-
redelse hållits, att målen (T 88/90 och T 70/91) tidigare varit planerade att före-
komma vid huvudförhandling, vilka planer efter hemställan därom av partsombud

måste skrinläggas, att den nu utsatta huvudförhandlingen efter samråd med partsombuden varit planerad sedan lång tid tillbaka, att den yttre ramen för processen ej förändras av att samebyarna ändrar sin inställning, att partsombuden på kändsidan först den 1 september 1995 har gett in sedan lång tid dessförinnan förutskickad ytterligare stämningsansökan, samt att eventuella oklarheter i målet, inte minst mot bakgrund av den tid av sex veckor huvudförhandlingen i målet är beräknad att pågå, bör kunna klarläggas under förhandlingens gång, finner vad fastighetsägarna nu anført till stöd för sin begäran om att den utsatta huvudförhandlingen skall ställas in, ej utgör tillräckliga skäl att för närvarande villfara deras begäran.

Mathias Wiberg

Prot uppvisat

Från beslutet är referenten, f.d. lagmannen Harry Tjernberg skiljaktig och anför: Av vad fastighetsägarna uppgett i sin den 15 september 1995 inkomna inlaga sammanställt med vad de tidigare anført i frågan framgår att målet inte är helt förberett för huvudförhandling, bl.a. på grund av att samebyarna så sent som den 4 september 1995 intagit ändrade ståndpunkter till fastighetsägarnas yrkanden och att de ännu ej avgett den förutskickade förteckningen över fastigheter, som ligger inom respektive sambyys vinterbetesområde. Oklarheterna synes vara av sådan art att de bör undanröjas vid en fortsatt muntlig eller skriftlig förberedelse i målet. Jag anser därför att det för närvarande föreligger hinder mot huvudförhandling i målet och att den på grund härav bör ställas in.

Harry Tjernberg

Ankom

1995 -09-

LRF Juridiska Byrån

LRF JURIDISKA BYRÅN

LRF Juridiska Byrån AB · Org.nr 556061-0932 · Säte: Stockholm

Postadress: Box 293: 831 23 Östersund · Besöksadress: Rådhusgatan 46

Telefon 063-14 59 10 · Telefax 063-14 59 11

Pg 70327-2 · Bg 261-4287

SVEGS TINGSRÄTT

1995-08-31

T 88/90 T 70/91
995

Svegs tingsrätt
Box 205
842 22 SVEG

1995-08-28

SVEGS TINGSRÄTT

SLUTLIGT BESLUT 1995-09-13

Tingsrätten avskriver målet, såvitt avser den av Ingrid och Jan Olsson, Kristina Helander, Anna-Lisa och Stig Kristoffersson, Torsten Lundborg och Inga-Maria Jonasson samt Bengt och Erik Kristiansson i målet förda talan. Överklagande senast den 4 oktober 1995

Mål nr T 88/90 och T 70/91

Harry Tjernberg

Jag får härmed återkalla talan för följande av mina huvudmän med hemställan om att målet avskrivs i de delar som berör angivna huvudmän avseende angivna fastigheter.

1. Ingrid och Jan Olsson

Hede Kyrkby 23:22

SVEGS TINGSRÄTT 1995-08-31

2. Eva Norrby

Hede Viken 12:4 och 40:1

Beslut; anstånd beviljades med att inkomma med yttrande över aktbil 989-990 till den 15 september 1995.

3. Per Tagg

Tännäs Funäsdalen 6:6

Enligt uppdrag

Ingrid Vikander Bergman

4. Kristina Helander

Tännäs Funäsdalen 16:24

5. Halvor Jonsson

Tännäs Funäsdalen 43:28

SVEGS TINGSRÄTT 1995-08-31

Till advokaten Lars Sandow och förbundsjuristen Jörgen Bohlin.

6. Anna-Lisa och Stig Kristoffersson

Älvros Kolsätter 9:4 och 10:4

Ni bereds tillfälle att senast 1995-09-07 inkomma med yttrande över återkallelsekriften.

7. Torsten Lundborg och Inga-Maria Jonasson

Vemdalens Kyrkby 43:10

Enligt uppdrag

Ingrid Vikander Bergman

8. Bengt och Erik Kristiansson

Tännäs Funäsdalen 10:9

SVEGS TINGSRÄTT
Bestyrkes i tjänsten

Exp. till partsombuden sd/du

Kopior av 996-1037 bifogas till
samebyarnas ombud/du

LRF JURIDISKA BYRÅN

LRF Juridiska Byrån AB · Org.nr 556061-0932 · Säte: Stockholm
Postadress: Box 293: 831 23 Östersund · Besöksadress: Rådhusgatan 46
Telefon 063-14 59 10 · Telefax 063-14 59 11
Pg 70327-2 · Bg 261-4287

SVEGS TINGSRÄTT

1995-09-06
T88/90 (T70/91)
1047

Svegs tingsrätt
Box 205
842 22 SVEG

1995-09-05

Mål nr T 88/90 och T 70/91

I anledning av tingsrättens begäran om yttrande får jag anföra följande.

Ursprungligen deltog såväl Härjedalens Tols 1:1 som 1:2 i processen. Båda fastigheterna hade samma ägare. De återkallade sin talan i samband med samebyarnas uppgörelse med skogsbolagen. Av misstag kom inte Tols 1:2 med i återkallelsen. På grund härav får jag nu formellt återkalla talan även beträffande Härjedalen Tols 1:2.

Runar Andersson och Nancy Andersson ägde Vemdalens Kyrkby 48:1 även vid stämningsansökans ingivande. Båda har undertecknat fullmakten. Av misstag har inte Runar Andersson medtagits i sakägarförteckningen.

Det har hela tiden varit Runar Anderssons avsikt att föra talan i målet. Till följd av den nödvändiga processgemenskap som råder mellan delägare i fastighet utgår jag ifrån att det är tillfyllest att på detta sätt anmäla förhållandet.

Leif Andersson

SVEGS TINGSRÄTT
SLUTLIGT BESLUT
1995-09-13

Tingsrätten avskriver målet, såvitt avser den av Sigrid Hedevärn och Ester Magnusson (Härjedalen Tols 1:2) i målet förda talan.

Harry Tjärnberg

SVEGS TINGSRÄTT
1995-09-06

Till advokaten Lars Sandow och
förbundsjuristen Jörgen Bohlin

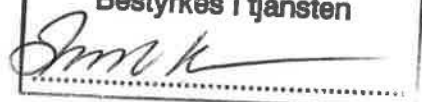
Ni bereds tillfälle att senast
1995-09-15 inkomma med eventuellt
yttrande i 3 ex.

Enligt uppdrag

Karin Tjärnberg

SVEGS TINGSRÄTT
Bestyrkes i tjänsten

1995-09-06

788/90 (770/91)

1048

SVEGS TINGSRÄTT
1995-09-06

Svegs tingsrätt

Box 205

842 22 SVEG

Till advokaten Lars Sandow och
förbundsjuristen Jörgen BohlinNi bereds tillfälle att senast 1995-09-15
inkomma med eventuellt yttrande i 3 ex.

Enligt uppdrag

KT

Karin Tjärnberg

SVEGS TINGSRÄTT
SLUTLIGT BESLUT
1995-09-13Tingsrätten avskriver målet, såvitt
avser den av Olof Hoflin (Härjedalen
Hån 2:11) och Sven Svensson
(Härjedalen Vemdalen Kyrkby 20:9)
i målet förda talan.Överklagande senast den 4 oktober
1995.

Harry Tjärnberg

Mål nr T 88/90 och T 70/91

Jag får härmed återkalla talan för följande två av mina huvudmän,
vilka avlidit, med hemställan om att målet avskrivs i de delar
som berör dessa två.

1. Olof Hoflin

Vemdalen Hån 2:11

2. Sven Svensson

Vemdalen Kyrkbyn 20:9

SVEGS TINGSRÄTT
Bestyrkes i tjänsten

Jmk

Jag anmäler följande förändringar.

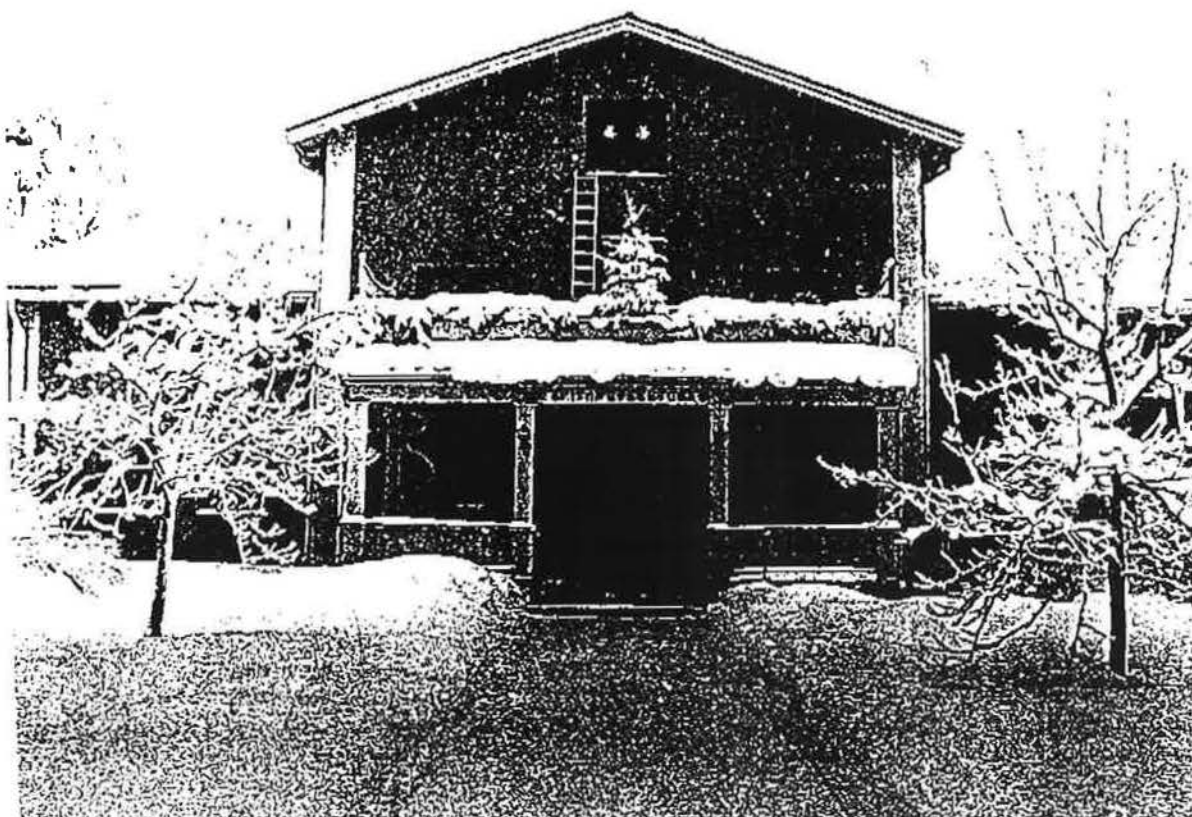
1. Per Göte Ahlnäs, Hede Furuliden 3:10Har förvärvat även Hede Kyrkbyn 29:3 som skall ingå i
processen.2. Erik Persson, Henry Persson och Rut Sundin, Hede Långå 7:16
och 11:8Efter klyvning, fastighetsreglering och köp har Henry Persson
och hans son Ingvar Persson övertagit talan och den gäller
fortsättningsvis fastigheten Hede Långå 11:14. Fullmakter
bifogas.

HUR MAN ÖVERKLAGAR

Om någon part inte är nöjd med beslutet kan han överklaga det skriftligen. Överklagandet skall adresseras till den hovrätt som finns angiven i slutet av beslutet, men skall skickas till tingsrätten. I överklagandet skall parten ange varför beslutet skall ändras och den ändring han vill ha. Överklagandet måste ha kommit in till tingsrätten inom tre veckor från beslutets datum. Sista dagen för överklagande finns angiven på sista sidan i beslutet. Tingsrätten skickar överklagandet till hovrätten.

UPPLYSNINGAR

1. Överklagandet skall alltså vara adresserat till hovrätten men lämnas eller skickas till tingsrätten. Om handlingarna skickas med posten skall det ske i fullständigt frankerad försändelse.
2. Till överklagandet skall normalt bifogas lika många kopior av inlagen som det finns motparter i målet. Har part inte bifogat tillräckligt antal kopior framställs de kopior som behövs på partens bekostnad.
3. Ni kan få ytterligare upplysningar av tingsrätten. Adress och telefonnummer finns på första sidan av beslutet.

FAXMEDDELANDE FRÅN SVEGS TINGSRÄTT

TILL: Advokaten Nils Larsson och
förbundsjuristen Leif Andersson

ATT: -----

Denna sändning innehåller 2 sidor, denna sida
inräknad. Om ni ej erhåller samtliga sidor, kontakta
oss omgående på telefon: 0680/10161, eller telefax
0680/12664.

Svegs tingsrätt

Box 205

842 00 Sveg

Medd: -----

Enligt uppdrag

Sign: -----

Ingrid Vikander Bergman

Blad nr 24

MôI nr
188/90 / T 70/91 T 85/92

Dr 15/1 12.1972 ALL 462 72 044 Dagboks, häftningsblad

SAMEBYARNA

1. Grunden "urminnes hävd"

Samebyarnas rätt till vinterbete med ren inom områden utanför renbetesfjällen, innefattande bl.a. de omstämda fastigheterna i Härjedalens kommun, och med denna rätt sammanhängande rättigheter, såsom rätt till visst skogsfång och viss bygggrätt, grundas ytterst på urminnes hävd. (Ab 689 s. 4). Urminnes hävd gäller oberoende av rennäringslagens bestämmelser och åberopas därför som självständig grund. (Ab 733 s. 3).

Utveckling av grund 1

Begreppet urminnes hävd har två skilda betydelser enligt doktrinen. Dels kan urminnes hävd vara ett i civilrättslig bemärkelse laga fång. Dels ock kan urminnes hävd utgöra ett bevis, en presumtion om den rättmätiga uppkomsten av den rätt till stöd för vilken urminnes hävd åberopas. Detta kan också uttryckas som en presumtion för besittningsförhållandets laglighet. Enligt denna presumtion faller urminnes hävd om sådan har visats endast för en bevisning som ådagalägger, att den, som åberopar hävden i själva verket härleder sitt fång från någon, som obehörigt tillägnat sig rättigheten från en rättmätig innehavare. Samebyarna åberopar i målet urminnes hävd i båda dess betydelser. För det första är det bl.a. genom skattefjällsmålet klarlagt att samernas rätt till renbete grundas ytterst på urminnes hävd, dvs. ett särskilt civilrättsligt fång till denna bruksrätt. För det andra är - när denna bruksrätt sätts ifråga inom visst område utanför samernas åretruntmarker - urminnes hävd en presumtion om den rättmätiga uppkomsten och förefintligheten av renbetesrätten. (Ab 696 s. 2). - Begreppen urminnes hävd, gammal sedvana och av ålder har samma rättsliga betydelse. Beträffande tvist i sedvanerättens tillämplighet skall bevisningen ej ovillkorligen hänföras till förhållandena vid tiden för tillkomsten av 1886 års lag. Även förhållandena efter 1886 kan vara avgörande för sedvanerättens tillämplighet. Till stöd härför åberopar sameparterna en justering som ägd rum i och med att ordet "hitintills" i 1886 års lag ströks i 1898 års lag. (Ab 696 s. 3).

FASTIGHETSÄGARNA

1. Fastighetsägarna - som inte har någon erinran mot Samebyarnas uttalande att begreppen urminnes hävd, gammal sedvana och "av ålder" har samma rättsliga betydelse - hävdar att vinterbetesrätten är uttömmande reglerad genom rennäringslagen. Någon möjlighet att hävda renbetesrätt vid sidan av rennäringslagen finns inte. - Inte heller kan 1734 års lag självständigt grunda rätt till renbete till följd av urminnes hävd, då lagen inte är tillämplig vare sig på sådana marker eller sådant nyttjande som det är fråga om här i målet. - I vart fall har det inte förekommit sådant nyttjande i sådan omfattning och under så lång tid att urminnes hävd därigenom kan anses ha uppkommit. Det ringa nyttjande som skett har dessutom mötts av protester från markägarna. - Om sådan rätt ändå anses ha uppkommit, har den upphört då den inte utnyttjats under ca 1/3 av den tid som fordras för dess uppkomst, ca 30 år.

Fastighetsägarna bestriider att det genom skattefjällsmålet klarlagts att samernas rätt till renbete-vinterbete ytterst grundas på urminnes hävd. HDs besked är i stället att samernas rätt uteslutande regleras av den nya lagstiftningen 1886 och efterföljande rennäringslagar. 15 kap ÅJB medger ej att samerna med bruksrätten till renskötsel som grund kan ha någon på urminnes hävd grundad rätt till vinterbete inom by-i by och hemmansindelningen ingående mark. Hävd av allmänning var och är ej möjlig. Först från och med mitten av 1890-talet har samer nyttjat sina rättigheter kollektivt i samebyar. Enskilda samers eventuella nyttjande dessförinnan får inte samebyarna tillgodoräkna sig. - Enligt reglerna för bevisning av urminnes hävd åvilar det samebyarna att visa att kärandens fastigheter nyttjats för renbete på sådant sätt och under sådan tid, minst 90 år, att urminnes hävd uppkommit. Sådan rätt kan inte uppkomma efter 1972, då nya jordabalken trädde i kraft och bestämmelserna om urminnes hävd upphävdes. Kärandena bestriider således att det i förevarande fall kan uppställas någon presumtion för urminnes hävd.

I int. full

2. Grunden "lagfäst rätt genom renbetes- och rennäringslagarna"

De på urminnes hävd grundade rättigheterna har i vart fall huvudsakligen blivit lagfästa genom den lagstiftning som reglerat rennäringen. Sålunda föreligger lagstöd för nu omtvistad renbetesrätt enligt 3 § 2 p rennäringslagen. (Ab 689 s. 4).

Utveckling av grund 2

Det föreligger på urminnes hävd grundade rättigheter som huvudsakligen blivit lagfästa genom den lagstiftning som reglerat rennäringen. Någon uttömmande reglering har däremot ej ägt rum. Samebyarna hävdar också att samebyarnas rätt till vinterbete med ren inom områden utanför renbetesfjällen, innefattande bl.a. de fastigheter som nu är föremål för process, och med denna rätt sammanhängande rättigheter ytterst grundas på urminnes hävd. (Ab 732 s. 3).

2. Det har inte förekommit sådant nyttjande i sådan omfattning och under så lång tid att renbetesrätt enligt rennäringslagstiftningen därigenom kan anses ha uppkommit. Det ringa nyttjande som skett har dessutom mötts av protester från markägarna. Om sådan rätt ändå anses ha uppkommit, har den upphört då den inte utnyttjats under ca 1/3 av den tid som fordras för dess uppkomst, ca 30 år.

Renbetesrätten har, som redovisats under föregående punkt, uttömmande reglerats genom 1886 års renbeteslag och efterföljande lagar. I fråga om renbetesrättens geografiska utbredning stadgas i rennäringslagstiftning att rätt till vinterbete med ren föreligger inom sådana trakter utanför renbetesfjällen där renskötsel av ålder bedrivs vissa tider av året (Ab 767 s. 1). Begreppet av ålder innebär enligt fastighetsägarnas mening följande: Om något subjekt, en by, ett kollektiv, faktiskt okvalt nyttjat viss mark för renbete under en längre tid, minst 90 år, kan subjektet vara berättigat för att fortsätta sitt nyttjande p.g.a. gammal sedvana jämlikt rennäringslagen. Det långvariga okvalda nyttjandet skapar en rätt för nyttjaren under förutsättning att besittningstagandet ej skett på ett otillbörligt sätt. (Ab 710 s. 3). Utgångsåret för beräkningen bakåt i tiden är 1886, då den första renbeteslagen tillkom. Renbetesrätt kan däremot inte grundas på nyttjande efter 1886, då denna möjlighet inte erbjuds genom 1886 års lag (hitintills). Med utgångspunkt från lagens intention att bevara samerna vid de renbetesmarker de nyttjat av ålder, får ianspråktagande av marker efter 1886 anses ha skett på otillbörligt sätt. I tvistiga fall får frågan om regelns tillämplighet bli prövad av domstol på grundval av sådan bevisning som enligt lag krävs för styrkande urminnes hävd (Prop 1928:43 s. 71 och 1971:51 s. 158).

Vidareutveckling av grunderna 1 och 2

Samebyarna gör gällande - såsom en utveckling av grunderna 1 och 2 - att det föreligger erforderlig besittning för att konstituera urminnes hävd och gammal sedvana genom att bruket av betesrätten inom olika områden av de omstämda fastigheterna har upprätthållits under återkommande och varierande tidsintervaller. Betesrättens omfattning har bestämts av bruket, som vid varje tidpunkt varit avhängigt av tillgängligt och ändamålsenligt renbete. Bruket av renbetesrätten i Härjedalen har framträtt i erforderlig omfattning för såväl berörda fastighetsägare som andra vilka kan beröras av rättigheten ifråga. (Ab 689 s. 4 och 696 s. 1).

Innebörden av samebyarnas talan måste vara den att samebyarna påstår, utan att grunderna under punkterna 1 och 2 utgör självständiga grunder, att kärandens fastigheter utnyttjats för renbete under sådan tid och till sådan art och omfattning att det lett till uppkomst av renbetesrätt. Fastighetsägarna bestrider att dem tillhöriga fastigheter nyttjas för renbete av ålder och på sådant sätt att renbetesrätt tillskapats. (Ab 710 s. 1).

3. Grunden "sedvana"

Om urminnes hävd ej kan styrkas till vissa omstämda områden, föreligger ändock en på sedvana grundad betesrätt på den grunden att rätten utövats okvald. Denna besittning av nyttjanderätten till renbete har konfirmerats genom passivitet från berörda fastighetsägare. (Ab 689 s. 5).

Utveckling av grund 3

Begreppet sedvana används i ett led för att uttrycka den grund som antecknats under punkten 4 i protokollet, avser att beskriva en besittning av nyttjanderätt till renbete ehuru ej av sådan längd som förutsättes för styrkan- de av urminnes hävd. I konsekvens med det ovan sagda är det alltså ej fråga om sådan längd på besittningen att den kan karakteriseras som gammal sedvana eller av ålder, som förutsättes för en sedvanerätt enligt gällande lagstiftning inom rennäringens område. Enligt sameparterna kan dock sedvanerätt (inom visst område) uppkomma jämväl för en sedvana, som visserligen ej utövats av ålder, på den grunden att besittningen ägt rum okvalt, varmed avses att sameparterna varit i besittning av rätten i full och obestridt omfattning och att sålunda fastighetsägarna genom passivitet accepterat denna rätt. (Ab 696 s. 3). Betesrätt enligt denna grund har samma uppkomstförlopp och kännetecken som för bete som skett av ålder. Vinterbete av ålder har varit och är alltför aktuell i hela Härjedalen. Betesrätten utövas områdesvis med olika tidsintervaller så att vissa trakter - områden - kan bli mera frekvent nyttjade än andra. När dessa trakter nyttjas erfordras ej (för betesrätten ifråga) någon kännedom om vem som är fastighetsägare eller vilken fastighet (fastighetsbeteckning) som för tillfället nyttjas. Samtliga fastigheter ingående i en renbetestrakt behöver ej heller tas i anspråk den vinterbetesperiod som trakten nyttjas. Betesrättens natur som bruksrätt är sådan att någon kontroll av trakten ej erfordras, ej heller någon användning som identifierar brukare; det är blott erforderligt att fastighetsägare och/eller tredje man kan märka att vinterbete äger rum i trakten där hans fastighet är belägen. Med utgångspunkt från renens vandringsbenägenhet, som bl.a. beror på dess betessök, kan vinterbete i en trakt vid en återkommande vinterbetning i samma område komma att ske delvis på angränsande marker eller efter ytterligare en längre flyttning på en mera avlägsen mark, vilka kan tjäna som reservbetesmark till ett kärnområde för renbete. Det kan jämväl förhålla sig på det sättet att vinterbete återupptagits i en trakt efter mycket lång tid. För reservbetesmarker och återupptagna betesmarker kan det ej uteslutas att förhållandena kan vara sådana att samebyn ej förmår styrka - i den nu anhängiggjorda tvisten - att vinterbete har ägt rum av ålder. I sådant fall gör samebyarna gällande, att sedvanerätt ändock kan

3. Vinterbetesrätten är uttömmande reglerad genom rennäringslagen. Rätt till vinterbete med ren finns endast inom fastigheter där sådant nyttjande av ålder bedrivs. Någon möjlighet att hävda en renbetesrätt vid sidan av rennäringslagen finns inte. Skulle kärandens inställning i denna del ej godtas av tingsrätten bestrids i vart fall att det kortare nyttjande varom det kan vara fråga dels kan utgöra grund för en sådan rätt och dels att nyttjandet utövats utan protester från markägarna. Någon rättsgrundande passivitet från markägarhåll har det inte alls varit fråga om. (Ab 710 s. 2). Eventuell rätt har upphört, då den inte utnyttjats under ca 1/3 av den tid som tingsrätten kan finna erforderlig för uppkomst.

Utveckling av grund 3

Det bestrids att det föreligger besittning på sätt samebyarna påstår. - Det bestrids att betesrättens omfattning bestämts för betesbruket och tillgängligheten av ändamålsenligt bete. Betesbruket har skett inom för samerna upplåtna områden. Det renbete som skett på senare tid på vissa av kärandens fastigheter har skett otillåtet och berörda fastighetsägare har protesterat mot detta. Detta betesbruk har pågått sporadiskt och under kort tid och ger ingen rätt till fortsatt bete. För berörda fastighetsägare har det ej framstått som något etablerat betesbruk utan som en otillåten expansion i viss mån understödd av myndigheterna. - Det bestrids att vinterbete av ålder varit och alltför är aktuell i hela Härjedalen. Vinterbete har förekommit av ålder och får tillåtet ske endast inom de områden som numera ingår i renbetesfjällen. Renens betessök har inte skett och får inte ske fritt utan kontroll. Renarna ska hindras att komma utanför betesområdet eller annars vålla skada eller olägenhet, jfr 65 § rennäringslagen. Begrepp som kärnområde och reservbete är främmande för den rätt som lagen ger. Kortare tid än 90 år av okvalt nyttjande ger ingen rätt. - Det bestrids att några passivitetsprinciper kan göras gällande vid sidan av rennäringslagstiftningen, se vidare nästa punkt. - Vid tiden för rennäringslagstiftningens tillkomst bedrevs samernas renskötsel intensivt genom att renhjorden har hållits samman, drivits till bestämda områden av samerna etc. Det på senare tid tillkommande extensiva bruket, att köra renarna långa sträckor med moderna transportmedel och låta renarna själv, utan att hjorden hålls samman, söka betesmarker, saknar historisk förankring. Likaså är den mångdubbelt större renmängden främmande för det renbetesbruk som skett av ålder.

uppstå under förutsättning att renbetning ägt rum okvalt. Samebyarna gör gällande att denna konsekvens av fastighetsägarnas passivitet är förenlig med de passivitetsprinciper som gjort sig gällande i många fall inom fastighetsrätten utan att det härför erfordrats stöd av lagregler. Tidsaspekten när det gäller aktivsidan (nyttjandet av marker för bete) respektive passivsidan (fastighetsägarens underlåtenhet att reagera) som enligt vår uppfattning bör vara densamma, låter sig inte utan vidare fastställas i ett skede av fortskridande rättsbildning rörande passivitetsspörsmålet inom civilrätten och svaret torde i det enskilda fallet stå att finna utifrån en avvägning av just de särskilda förhållanden som präglar den omtvistade rättsfrågan/rättigheten såsom de varom ovan redogjorts för beträffande vinterbete. Samebyarna gör härvid den bedömningen att för uppkomst av sedvanerätt erfordras en okvald tidsperiod av vinterbetning på åtminstone en till två generationers längd med en förekomst på några, varmed avses fler än tre men nödvändigtvis ej fler än sju, vinterbetningar. (Ab 736 s. 1 och 2). För uppkomst av sedvanerätt under en tidsperiod av en generation erfordras enligt samebyarna att det har förekommit minst tre vinterbetningar under perioden. Föreligger det färre vinterbetningar än tre bör det för uppkomst av sedvanerätt i gengäld erfordras, att det under följande tidsperiod motsvarande en generation har förekommit ytterligare vinterbetningar, så att det under den sammanlagda tidsrymden av två generationer har förekommit minst fem vinterbetningar. Mot bakgrund av att förhållandena kan vara mycket skiftande låter sig en precisering ej göras utöver den nu angivna. (Ab 766).

4. Grunden "konventionsskyddade rättigheter"

Renskötseln är ett centralt inslag i samernas traditionella levnadssätt. Tillgång till marker för vinterbetning är en nödvändig förutsättning för att kunna bedriva renskötsel. Bestämmelserna i 1 kap 2 § sista stycket regeringsformen jämförd med artikel 27 i FN:s konvention om de mänskliga rättigheterna ger samerna - i detta mål de omstända samebyarna - ett skydd för sin näring också på en folkrättslig grund. Käromålet strider därför mot samernas möjlighet att behålla och utveckla sitt eget kultur- och samfundsliv enligt de folkrättsliga förpliktelser Sverige har att följa. (Ab 696 s. 1).

Utveckling av grund 4

Det är fråga om ett grundlagsförstärkt konventionsskydd, dvs. att grundlagarna förstärker i Sverige det åtagande som följer av den Svenska ratificeringen av FN-konventionen. (Ab 743) - Samebyarna gör gällande att käromålet, som gäller betydande betesarealer i flera samebyar och därmed är helt avgörande för fortsatt rennäring i dessa, strider mot samernas möjlighet att behålla och utveckla sitt eget kultur- och samfundsliv enligt de folkrättsliga förpliktelser som Sverige har att följa. (Ab 732 s. 3).

4. Av samebyarna under punkt 4 upptagen grund torde främst avse skydd för rennäringens utövning. Kärandena grundar sin tala på regelsystemet i rennärlingslagen. Denna lag är inte grundlagsstridig. Eventuella konventioner är inte av direkt betydelse för en domstols prövning av en tvist. Folkrätten reglerar förhållandet mellan stater och är inte tillämplig i en tvist mellan svenska rättssubjekt. Frågan om var renbetesrätt p.g.a. den 1886 införda regeln om sedvanerätt föreligger har av lagstiftaren lämnats öppen för att avgöras genom domstolsprövning. Kärandenas talan syftar till att få klarlagt att rätt till vinterbete inte föreligger på kärandenas respektive fastigheter. Ett avgörande av denna mellan parterna tvistiga fråga kan inte såsom samebyarna påstår påverka de folkrättsliga förpliktelser Sverige har att följa för att möjliggöra för samerna att behålla och utveckla sitt eget kultur- och samfundsliv. Käromålen har följaktligen inte till syfte att försämlra förhållandena för rennärlingen. (Ab 710 s.2 och 3).

SVEGS TINGSRÄTT

KALLELSE

Datum

1995-09-11

Delg nr

Aktbil

1076

Målnr

T 88/90 (T 70/91)

Målnumret bör anges i skrivelser
och vid telefonsamtal

Manfred Andersson
Rändalen
840 93 HEDE

1995-09-12

LRF Juridiska Byrån

Mål

Fastighetsägare i
Härjedalens kommun

./.

Handölsdalens sameby m.fl

ang. renbetesrätt

För att höras som vittne kallas Ni till huvudförhandling vid tingsrätten

på Folkets Hus i Sveg den 18 oktober 1995 kl. 16.00

Ni måste komma om Ni inte är förhindrad av sjukdom eller har annat laga förfall. Vad laga förfall är förklaras på baksidan. Om Ni uteblir utan laga förfall kan Ni bli ålagd att betala 1 000 kr i vite. Rätten kan dessutom besluta att Ni skall hämtas till förhandlingen av polisen. Ni kan också bli skyldig att betala rättegångskostnader.

Är Ni förhindrad att komma skall Ni genast meddela tingsrätten varför. Observera dock att kallelsen gäller till dess tingsrätten meddelat något annat.

Ersättning för Er inställelse skall betalas av den som begärt att Ni skall höras.

Vill Ni ha förskott skall Ni muntligen eller skriftligen begära detta hos

advokaten Nils Larsson, Åsgatan 41, 791 71 FALUN
023-280 70 eller hos förbundsjuristen Leif Andersson,
LRF Juridiska Byrån, Box 293, 831 23 ÖSTERSUND, 063-145910

Förhöret gäller: Ni skall höras om förekomsten av ren i
Rändalen-- Sonfjälletområdet för att styrka att något
egentligt bete med ren inte förekom före omkring år 1967.

Ingrid Vikander Bergman

OBS! Tag med denna kallelse till domstolen.

UPPLYSNINGAR, se blankettens baksida

3.1994 Nilsens Tr AB Bjärnum Kallelse på vittne, när ersättning skall utges av enskild part - tingsrätt

DV 196

Postadress
Box 205
842 22 SVEG

Gatuadress
Fjällvägen 15

Telefon
0680 - 101 61, 100 66

Telefax
0680- 126 64

Expeditionstid
måndag - fredag
9-12, 13-15

FK

SVEGS TINGSRÄTT

UNDERRÄTTELSE
om förhandling
Datum

1995-09-07

Delg nr

91

Aktbil

1076/1073

Målnr

T 88/90 (T70/91, T85/95)

Målnumret bör anges i skrivelser
och vid telefonsamtal

Förvaltningschefen Lars Thomasson
PL 71, Grängen
712 00 HÄLLEFORS

Mål

Fastighetsägare i ./. Handölsdalens sameby m. fl
Härjedalens kommun

ang. fråga om renbetesrätt

Ni har kallats till förhandling inför rätten
på Folkets Hus i Sveg den 17 oktober 1995 kl. 09.00

~~Den här förhandling har kallats till denna dag.~~

~~Den här förhandling har kallats till denna dag.~~

Den tidigare utfärdade kallelsen ändras enligt följande:

Ni skall istället höras som vittne inför rätten på samma plats
den 18 oktober 1995 kl. 09.00

SVEGS TINGSRÄTT 1995-09-11

Den ovan angivna dagen (18 oktober)
ändras till att avse den 19 oktober
kl. 09.00

I övrigt gäller kallelsen oförändrad.

Ingrid Vikander Bergman

Ingrid Vikander Bergman

Kopia till adv. N. Larsson
förbundsjur. L. Andersson
adv. L. Sandow samt förbundsjur.
L Andersson, för kännedom

Underrättelse om inställd förhandling/ändring av kallelse till förhandling

3.1994 Nilsson Tr AB Bjärnum

DV 233

*** Förvaltningschefen Lars Thomasson
PL 71, Grängen
712 00 HÄLLEFORS

Mål

Fastighetsägare i ./. Handölsdalens sameby m. fl
Härjedalens kommun

ang. fråga om renbetesrätt

Ni har kallats till förhandling inför rätten
på Folkets Hus i Sveg den 17 oktober 1995 kl. 09.00

~~Denna förhandling har kallats till och ska komma denna dag.~~

~~Ni ska komma till denna förhandling.~~

Den tidigare utfärdade kallelsen ändras enligt följande:

Ni skall istället höras som vittne inför rätten på samma plats
den 18 oktober 1995 kl. 09.00

I övrigt gäller kallelsen oförändrad.

Ingrid Vikander Bergman

Kopia till adv. N. Larsson
förbundsjur. L. Andersson
adv. L. Sandow samt förbundsjur.
L. Andersson, för kännedom

1995-09-07

1071 1075

T 88/90

Målnumret bör anges i skrivelser
och vid telefonsamtal

Ankom

1995 -09-

LRF Juridiska Byrån

Arne Sundvisson
Läkargatan 15
840 93 HEDE

Mål

Fastighetsägare i ./. Handölsdalens sameby m fl samebyar
Härjedalens kommun

ang. fråga om renbetesrätt

För att höras som vittne kallas Ni till huvudförhandling vid tingsrätten

på Folkets Hus i Sveg den 18 oktober 1995 kl. 15.30.

Ni måste komma om Ni inte är förhindrad av sjukdom eller har annat laga förfall. Vad laga förfall är förklaras på baksidan. Om Ni uteblir utan laga förfall kan Ni bli ålagd att betala 1 000 kr i vite. Rätten kan dessutom besluta att Ni skall hämtas till förhandlingen av polisen. Ni kan också bli skyldig att betala rättegångskostnader.

Är Ni förhindrad att komma skall Ni genast meddela tingsrätten varför. Observera dock att kallelsen gäller till dess tingsrätten meddelat något annat.

Ersättning för Er inställelse skall betalas av den som begärt att Ni skall höras.

Vill Ni ha förskott skall Ni muntligen eller skriftligen begära detta hos

advokaten Nils Larsson, Åsgatan 41, 791 71 FALUN eller
förbundsjuristen Leif Andersson, Box 293, 831 21 ÖSTERSUND

Förhöret gäller: Era iakttagelser angående förekomsten av renbete
vintertid i Härjedalen.

Kopia av aktbil 1070 bifogas.

Exp. till Adv. Sandow
förb. jur Bohlin
adv. Larsson samt
förb. jur Andersson
för kännedom

Ingrid Vikander Bergman

OBS! Tag med denna kallelse till domstolen.

UPPLYSNINGAR, se blankettens baksida

SVEGS TINGSRÄTT

KALLELSE

Datum
1995-09-04

Målnr
T 85/95

Målnumret bör anges i skrivelser
och telefonsamtal

Fastighetsägare i Härjedalens kommun

Mål

Handölsdalens sameby ./. Fastighetsägare i Härjedalens
m. fl. samebyar kommun
ang. renbetesrätt

Ni kallas till ~~muntlig förberedelse~~/huvudförhandling inför rätten

på Folketshus i Sveg den 18, 19, 20, 25, 26, 27 september 1995
2, 3, 4, 9, 10, 11, 16, 17, 18, 23, 24, 25 oktober 1995 med
eventuell fortsättning av envar av torsdagarna i veckorna
38, 39, 40, 41, 42 och 43, samtliga dagar med början kl. 09.00

Ni skall komma ~~personligen~~ genom behörig ställföreträdare eller genom ombud.

Gör Ni ej detta kan Ni bli skyldig att betala --- kr i vite.

Är Ni förhindrad att komma skall Ni genast meddela rätten varför.

Observera dock att kallelsen gäller till dess rätten meddelat något annat.

Kommer Ni inte kan tredskodom meddelas mot Er.

Ingrid Vikander Bergman

UPPLYSNINGAR

Tredskodom innebär som regel att den som inte kommer till domstolen förlorar målet.

Övrigt: För upplysningar kan Ni vända Er till rätten.

Kallelse på part till muntlig förberedelse/huvudförhandling — dispositivt tvistemål

SVEGS TINGSRÄTT

KALLELSE

Datum

1995-08-07

Delg nr

Aktbil

67, 68

957

Målnr

T 88/90 (T 70/91)

Målnumret bör anges i skrivelser
och telefonsamtal

Fastighetsägare i
Härjedalens kommun

Ankom

1995-08-

LRF Juridiska Byrån

Mål Fastighetsägare i ./. Handölsdalens sameby m. fl.
Härjedalens kommun

ang. fråga om renbetesrätt

Ni kallas till ~~muntlig förberedelse~~ huvudförhandling inför rätten

på Folkets Hus i Sveg den 18, 19, 20, 25, 26, 27
september 1995, 2, 3, 4, 9, 10, 11, 16, 17, 18,
23, 24, 25 oktober 1995 med eventuell fortsättning
av envar av torsdagarna i veckorna 38, 39, 40, 41,
42 och 43, samtliga dagar med början kl. 09.00.

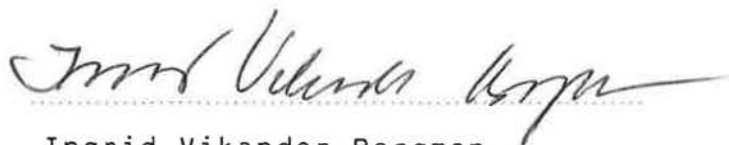
Ni skall komma ~~personligen~~/genom behörig ställföreträdare eller genom ombud.

Gör Ni ej detta kan Ni bli skyldig att betala --- kr i vite.

Är Ni förhindrad att komma skall Ni genast meddela rätten varför.

Observera dock att kallelsen gäller till dess rätten meddelat något annat.

Kommer Ni inte kan tredsdom meddelas mot Er.

Ingrid Vikander Bergman

UPPLYSNINGAR

Tredsdom innebär som regel att den som inte kommer till domstolen förlorar målet.

Övrigt: För upplysningar kan Ni vända Er till rätten.

Kallelse på part till muntlig förberedelse/huvudförhandling — dispositiv tvistemål

3.1994 Nilssons Tr AB Bjärnum

DV 173

ADVOKATBOLAGET
Larsson & Partners AB

Antem

1995-05-

LRF Juridiska byrån

SVEGS TINGSRÄTT

Int: 1995-05-15

Svegs tingsrätt

Box 205

842 00 SVEG

Akt. T88/90, CT 70/91
Aktbil. 943**Mål T 88/90 och T 70/91**

Förelagda att inkomma med yttrande över samebyarnas inläga är vi, med hänsyn till att av oss föranstaltad utredning ännu inte är färdigställd, nödgade att hemställa om förlängt anstånd med denna åtgärd till den 1 juni 1995.

Nils Larsson

Leif Andersson

Falun den 15/5-1995

Nils LarssonSVEGS TINGSRÄTT
BESLUT 1995-05-15

Framställningen bifalles.

Enligt uppdrag

Ingrid Vikander Bergman

ADVOKATBOLAGET

Larsen & Partners AB

SVEGS TINGSRÄTT

-06- 01

Svegs tingsrätt

Box 205

842 00 SVEG

SVEGS TINGSRÄTT

-06- 01

T 88/90 - (770-91)
aktbil. 944

Mål T 88/90 och T 70/91

Förelagda att inkomma med yttrande över samebyarnas inläga är vi, med hänsyn till att av oss föranstaltad utredning ännu inte är färdigställd, nödgade att hemställa om förlängt anstånd med denna åtgärd till den 18 juni 1995.

Nils Larsson

Leif Andersson

Falun den 1/6 1995

Nils Larsson

SVEGS TINGSRÄTT

TJÄNSTEANTECKNING 1995-06-02

Enl. telefonsamtal med advokaten Nils Larsson, Falun som uppger att de begär anstånd till måndagen den 19 juni 1995.

Ingrid Vikander Bergman
Ingrid Vikander Bergman

SVEGS TINGSRÄTT
BESLUT 1995-06-02

Framställningen bifallen; anstånd medges till 1995-06-19.

Enligt uppdrag

Ingrid Vikander Bergman
Ingrid Vikander Bergman

Ankom

1995 -06-

LRF Juridiska Byrån

SVEGS TINGSRÄTT
Bestyrkes i tjänsten

Ingrid Vikander Bergman

SVEGS TINGSRÄTT
BESLUT 1995-06-28

1995 -06- 29

LRF Juridiska Byrån

Framställningen bifalles.

Enligt uppdrag

SVB
Ingrid Vikander Bergman

SVEGS TINGSRÄTT

1995 -06- 26

Akt *T 88/90 (T 70/91)*
953
Aktbil

Exp. till adv. Sandow, förbundsjurist Bohlin,
adv. Larsson samt förbunds-
juristen Andersson/ *SVB*

Svegs tingsrätt
Box 205

842 SVEG

Mål T 88/90 och 70/91

Fastighetsägarna ./.. Samebyarna, angående vinterbetesrätt

I anledning av tingsrättens föreläggande att avge yttrande över fastighetsägarnas inlaga, aktbil 946, får vi härmed hemställa om anstånd till 1995-08-14. Det kan förutskickas att yttrandet kommer att vara kortfattat men anstånd är ändock påkallat i anledning av mellankommande semesterledighet för såväl undertecknade partsombud som en del berörda sakkunniga. I det sammanhanget kan tilläggas att svarandesidan avser att ha en genomgång med de egna sakkunniga, som en förberedelse inför planerad huvudförhandling, vilket dock inte beräknas kunna ske förrän under v 33 på grund av varierande semestertider men vårt yttrande bör kunna avges dessförinnan.

Umeå 1995-06-22

Lars Sandow
Lars Sandow

Jörgen Bohlin
Jörgen Bohlin

SVEGS TINGSRÄTT
Bestyrkes i tjänsten

[Signature]

ADVOKATBOLAGET

Larsson & Persson AB

SVEGS TINGSRÄTT

Ink 1995 -03- 2 8

Akt. 788 / 90

Aktbil. 946

TELEFAX

ILL TO Svegs tingsrätt
 ATTENTION Örg överlämnades per
 FRÅN/FROM post idag
 DATUM/DATE 95-03-28 ANT. SID/N:O OF PAGES 1
 FAX NUMBER/FAX N:O 0680-12664

Post it Självhäftande kontorsblankett 7677

Svegs tingsrätt

Box 205

842 00 SVEG

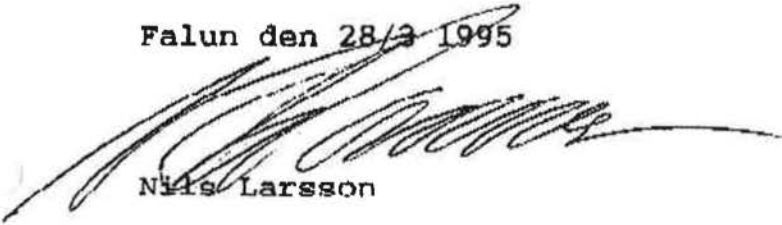
Mål T 88/90 och T 70/91

Förelagda att inkomma med yttrande till den 29 mars 1995 är vi med anledning av för tillfället mycket hög arbetsbelastning nödgade hemställa om anstånd med denna åtgärd till den 15 maj 1995.

Nils Larsson

Leif Andersson

Falun den 28/3 1995

 Nils Larsson

Ankom

1995 -04- 05

LRF Juridiska Byrån

Till Förbundsjuristen Jörgen Bohlin
 advokaten Lars Sandow

SVEGS TINGSRÄTT 1995-03-28

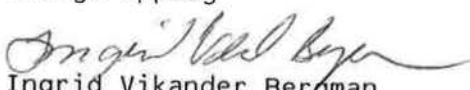
Ni bereds tillfälle att senast
 1995-04-04 inkomma med ev. yttrande.

SVEGS TINGSRÄTT
 BESLUT 1995-04-05

 Ingrid Vikander Bergman

Framställningen bifalles.

Enligt uppdrag

 Ingrid Vikander Bergman

Ankom
1995-03-11
LRF Juridiska Byrån

SVEGS TINGSRÄTT

Ink 95-02-28
Akt. T 88, 90 (T 70/91)
Aktbil. 933

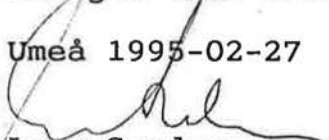
Svegs tingsrätt
Box 205

842 00 SVEG

Mål T 88/90 och 70/91

Undertecknat partsombud för samebyarna får härmed meddela att yttrandet, som i och för sig är färdigställt, lämpligen ej kan avsändas förrän ett sakkunnigutlåtande, som inväntas under mitten av denna vecka, kommit oss tillhanda. I anledning härav hemställer jag om anstånd med att inkomma med inlagen till 1995-03-06.

Umeå 1995-02-27

Lars Sandow

SVEGS TINGSRÄTT
BESLUT 1995-02-28

Framställningen bifalles.

Enligt uppdrag

Ingrid Vikander Bergman

Exp sd till Advokaten Lars Sandow, förbundsjuristen Jörgen Bohlin
advokaten Nils Larsson samt förbundsjuristen
Leif Andersson/
fd lagmannen Harry Tjernberg, för kännedom/

Kontor:
Renmarkstorget 8
(Centrumhuset)

Postadress:
Box 137
901 04 UMEÅ

Telefon:
090-77 83 10 (vx)
090-77 67 12 (kk-avd)

Telefax:
090-12 06 30

Bankgiro:
354-2727
5420-7675 (Klientmedel)

Postgiro
6 44 81-5

SVEGS TINGSRÄTT

Ink 94 -12- 2 2
Akt T 88/90 T 90/91
Aktbil 902

Svegs tingsrätt

Box 205

842 00 SVEG

1994 -12- 27

TILL/TO Original skickas

ATTENTION

FRÅN/FROM per post idag.

DATUM/DATE ANT.SID/N:O OF PAGES

FAX NUMBER/FAX N:O

Post-it Självhäftande kontorsblankett 7677

Mål nr T 88/80 och 70/91

Förelagda att inkomma med yttrande över samebyarnas inlaga, aktbil 894, är vi, med hänsyn till att av oss föranstaltad utredning ännu inte är färdigställd, nödgade att hemställa om förlängt anstånd med denna åtgärd till 1994-12-30.

Nils Larsson

Leif Andersson

Falun den 22/12 1994

Nils Larsson

enl uppdr

SVEGS TINGSRÄTT 1994-12-23

BESLUT.

Framställningen bifalles.

Enligt uppdrag

Ingrid Vikander Bergman

SVEGS TINGSRÄTT
Bestyrkes i tjänsten

Ingrid Vikander Bergman

-12- 1 4
T 88/90, T 70/91
900

Svegs tingsrätt

Box 205

842 00 SVEG

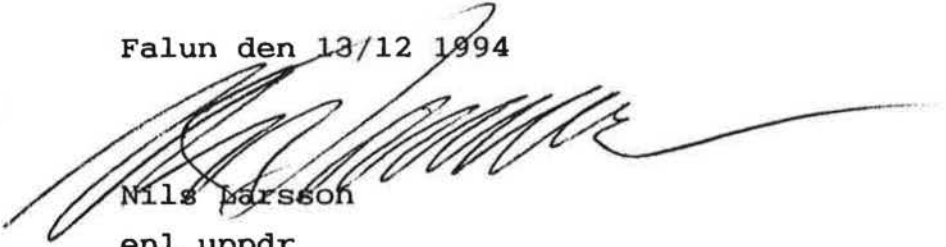
Mål nr T 88/80 och 70/91

Förelagda att inkomma med yttrande över samebyarnas inläga, aktebil 894, inom fjorton dagar från 1994-11-30 är vi, med hänsyn till att vi behöver ytterligare tid för färdigställande av det skriftliga yttrandet, nödgade att hemställa om anstånd med denna åtgärd till 1994-12-23.

Nils Larsson

Leif Andersson

Falun den 13/12 1994

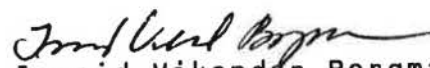

Nils Larsson
enl uppdr

1994 -12- 15

SVEGS TINGSRÄTT
1994-12-14

BESLUT

Framställningen bifalles.

Ingrid Vikander Bergman
enligt uppdrag

Exp. till
Sandow
Bohlin
Larsson
Andersson/508

SVEGS TINGSRÄTT
Festyrkes i tjänsten

15/09/94 10:35
15 SEP 1994 10:01LRF JURIDISKA BYRÅN AB - 068012664
ADVOKATBOLAGET

NR. 558

002

ADVOKATBOLAGET

SVEGS TINGSRÄTT

NILS LARSSON CHRISTINA SJELVERT-OSSON LENNART JOHANSSON LARS OCKRAN ERIKSSON 94-09-15

Svegs tingsrätt

Box 205

842 22 SVEG

SVEGS TINGSRÄTT

Ink 94-09-15
Akt 188/90
Aktbil 861

Mål nr T 88/90 och 70/91

Med anledning av för tillfället hög arbetsbelastning och dessutom på grund av att av oss föranställd utredning ännu ej färdigställets är vi nödgade hemställa om att oss beviljat anstånd måtte förlängas till måndagen den 26 september 1994.

Falun den 14/9 1994

Östersund den 14/9 1994

Nils Larsson

Leif Andersson

Ingemar Ockran
INGEMAR OCKRANSVEGS TINGSRÄTT
1994-09-15

Framställningen bifalles.

Karin Tjörnberg
Karin Tjörnberg/ enligt uppdrag

05 09 94

15:57

LRF JURIDISKA BUREÅ AB - 068012664

118,537

001

ADVOKATBOLAGET

Larsson & Partners AB

NILS LARSSON CHRISTINA BJELVÉRT OLSSON TENNART JOHANSSON LARS-GÖRAN ERISSON

Svegs tingsrätt

Box 205

842 22 SVEG

SVEGS TINGSRÄTT

Ink 94 09-05

Akt. 788/90 I 70/91

Aktbil. 860

Mål nr T 88/90 och 70/91

Med anledning av för tillfället hög arbetsbelastning och dessutom på grund av att av oss föranstaltad utredning ännu ej färdigställets är vi nödgade hemställa om att oss beviljat anstånd måtte förlängas till torsdagen den 15 september 1994.

Falun den 5/9 1994

Nils Larsson

Östersund den 5/9 1994

Leif Andersson

SVEGS TINGSRÄTT
1994-09-05

Framställningen bifalles.

Enligt uppdrag

Ingrid Vikander Bergman
Ingrid Vikander Bergman

1994-11-15

T 88/90, T 70/91

Aktbil 893

1994 -11- 17

94 -11- 16

Till Advokaten Lars Sandow och
Förbundsjuristen Jörgen Bohlin

Fastighetsägare i Härjedalens kommun ./.. Handölsdalens
sameby m fl angående renbetesrätt

Till förtydligande av det av tingsrätten den 3 november
1994 givna föreläggande för samebyarna enligt 42 kap 15 §
rättegångsbalken får tingsrätten meddela att föreläggan-
det är begränsat till att avse frågan om syn på
platsen skall tillåtas och det utlåtande av Lars
Thomasson som samebyarna förutskickat komma att inges i
målet.

Harry Tjernberg

För kännedom: Advokaten Nils Larsson och
Förbundsjuristen Leif Andersson

Till advokaten Lars Sandow, Umeå
förbundsjuristen Jörgen Bohlin, Umeå (delg. 49,50)
SVEGS TINGSRÄTT
FÖRELAGGANDE 1994-09-28

Samebyarna föreläggs **dels** att inom fyra (4) veckor från erhållen del av denna handling yttra sig över den, **dels** att senast den 17 oktober 1994 i skrift till tingsrätten närmare klargöra vilken betydelse i bevishänseende som den av samebyarna begärda synen har för prövningen av frågan om samebyarna äger rätt till renbete på fastighetsägarnas marker.

94 09. 28
T 88/90 T 70/91
866

Svegs tingsrätt
Box 205
842 00 SVEG

Harry Tjärnberg

enligt uppdrag

JB

Ingrid Vikander Bergman

Mål nr T 88/80 och 70/91

Samebyarnas inläggs 1994-04-28 föranleder fastighetsägarna att avge följande yttrande.

DOCENT INGER ZACHRISSONS ARBETE "HÄRJEDALENS ÄLDRE HISTORIA"

Professor Evert Baudou har ombetts att yttra sig över de nya skrifterna, bilaga 1 och bilaga 2 till samebyarnas inläggs. Baudous yttrande återopas och bifogas. Se bilaga 1.

1751 ÅRS KODICILL

Det samebyarna anfört ger inget som helst besked om att kodicillen skulle ha reglerat något område söder om Börgefjäll. Det av samebyarna återopade utlåtandet av professor Knut Bergsländ ger inget besked om att 1751 års kodicill skulle ha givit några rättsverkningar beträffande samernas rätt till mark och bete. Tvärtom redovisas i utlåtandet Högsta domstolens slut i skattefjällsmålet att kodicillen inte har någon rättsverkan i detta sammanhang. Den ger vare sig besked om att bete förekommit eller besked om att rätt till bete förelegat eller meddelats. Som tidigare framhållits utgår kodicilltexten ifrån att flyttningar får ske till och från marker varå samerna skaffat sig rätt genom att ränta marken. Professor Knut Bergsländs utlåtande bemöts av professor Kjell Haarstad i bifogade utlåtande av den 16 maj 1994,

FASTIGHETSÄGARNAS BEVISNING

1. SKRIFTLIG BEVISNING

✓ 1.1 Yttrande avgivet av professor Evert Baudou avgivet den 19 april 1992 (ab 807 bil 1) över Inger Zachrissons arbete Härjedalens äldre historia (ab 732).

✓ I 1.2 Svar avgivet av Evert Baudou (ab 820) på Inger Zachrissons yttrande den 17 september 1993 (ab 812 bil 1) över Evert Baudous yttrande (ab 807 bil 1).

1.2.5. Baudou inl. 27/9-94 (ab 868)

Den under 1.1 och 1.2 angivna bevisningen visar att den vetenskapliga ståndpunkten inom arkeologin inte är sådan som samebyarna påstår, nämligen att det i Härjedalen förekommit en tidig samisk kultur och att denna kultur fortlever till utgången av 1500-talet.

✓ 1.3 Utredning om samers bruk av Härjedalen intill 1900, (ab 807 bil 2) och kompletterande utredning (ab 833) avgivna av professor Kjell Haarstad. Utredningen visar att renbete av ålder inte förekommit utanför renbetesfjällen samt att det i motsats till vad samebyarna hävdar att det inte saknas källmaterial med inriktning på renskötselförekomsten i Härjedalen.

? 1.4 Yttrande av *Baudou (ab 868)* Kjell Haarstad över Inger Zachrissons artiklar (ab 842 och 847). Samma bevisstema som det under 1.3 angivna.

✓ 1.5 Yttrande avgivet av Kjell Haarstad den 16 maj 1994 (ab 869) med bemötande av Knut Bergslands utlåtande (ab 842 a). + s. 2

✓ 1.6 Kommentarer av Kjell Haarstad (ab 833) till Anders Löövs yttrande (ab 812 bil 7) över Kjell Haarstads utredning (ab 807 bil 2).

✓ 1.7 Utlåtande avgivet (ab 825) av Kjell Haarstad angående förarbetena till första rennäringslagen och därvid

företagen undersökning om då förekommande renbete utanför renbetesfjällen. Utlåtandet visar att det vid tiden för första rennäringslagen inte förekom renbete inom det omstämda området.

Härjedalen (ab 809) (871)

1.8 Utlåtande avgivet av professor Sten Rudberg den 1 november 1993 (ab 821). Utlåtandet visar att samebyarna dragit fel slutsats av Sten Rudbergs kartor samt att det i Härjedalen förekommit en tidig bebyggelse. Vidare visar utlåtandet att betingelserna var sådana att den befintliga bebyggelsen hävdade mycket stora områden.

1.9 Utdrag ur domböckerna (ab 824). Urkundsmaterialet visar att man varken från myndigheter eller bönder accepterade att samerna vistades på mark tillhörig enskilda och att samerna ej nyttjade marker inom det omstämda området.

1.10 Dokumentation över avvitrningen i Härjedalen (ab 808). Dokumentationen visar att det av ålder inte förekommit renbete utanför renbetesfjällen, att det inte under tiden 1700 - 1900 funnits utrymme för utveckling av renskötseln annat än i stark konkurrens med byamännen, att samtliga samer som bedrev renskötsel inom Härjedalen deltog i avvitrningen och där framförde sina krav på marktilldelning, att samerna därvid i huvudsak fick sina framförda önskemål tillgodosedda samt att samerna tog tillvara sina intressen såväl före som under avvitrningen. + ab 870 + ab 873 + ab 874

1.11 1882 års lappkommittés betänkande avseende utredning om Jämtland (ab 710 bil 3) sid 47 - 56, och om Härjedalen, sid 56 - 59. Kommitténs utlåtande visar att vid tiden för kommitténs arbete inga samer från Jämtland flyttade sina renar till Härjedalen och att Härjedalens samer enligt den för dem förmånligaste redovisningen vintertid höll sina renar på bete på Särvfjället och på de omkring detta fjäll liggande skogstrakten, inom norskt område samt på Högvålsens område. Sammantaget visar utlåtandet att det vintertid inte förekom renbete på marker utanför nuvarande renbetesfjäll.

✓ 1.12 Av skogsinspektören Th. Haahr upprättad karta, vilken karta åtföljde 1882 års lappkommittées betänkande (ab 710 bil 2). Kommittén har på kartan låtit inlägga bl a lapparnas flyttningssvägar samt skattefjäll och lappskatteländ. Kartan visar att det vid tiden för lappkommitténs arbete inte ägde rum några flyttningar utanför nuvarande renbetesfjäll.

✓ 1.13 Särskilda utskottets utlåtande vid 1886 års riksdag sid 11. (ab 777). Utskottets uttalande visar att vinterbete med ren vid tiden för första rennäringslagens tillkomst inte skedde utanför område för nuvarande renbetesfjäll.

✓ 1.14 Brev av den 5 november 1883 från lapparnas ombud B.Em Olsson till landshövdingen (ab 710 bil 4). Brevet visar att av samerna 1883 påstådda vallar och boplatser samt sedvanerättstrakter är belägna inom nuvarande renbetesfjällerna med något ringa undantag i renbetesfjällens direkta närhet. Ombudet uttalade sig för hela lappbefolkningen i Härjedalen.

✓ II 1.15 Handlingar angående avskiljande av Ljusnedalsbruk kronoallmänning upprättad år 1819 (ab 872). Handlingarna åberopas för att styrka att aktuella områden inom Härjedalen varit bebyggda och att det inte funnits möjlighet för samerna för bete vare sig sommar eller vinter på andra områden än sådana som varit upplåtna.

✓ 1.16 Brev av den 18 januari 1883 till lappkommittén från landshövdingeämbetet jämte till detta brev bifogade svarsbrev från länsmännen. Särskilt åberopas breven från länsmännen i Tännäs den 16 december 1882 sid 67 - 68 och brev från länsmännen i Hede den 28 december 1882 sid 69 - 70. (Ab 806 bil 23). Breven visar att vinterbete med ren vid tiden för kommitténs arbete inte ägde rum utanför nuvarande renbetesfjäll. Av svarsbreven från länsmännen inom Jämtland framgår att förhållandena var annorlunda där och att inga samer från Jämtland flyttade sina renar till Härjedalen.

✓ 1.17 Lappfogden Abraham Staaffs till 1919 års

lappkommitté avgivna utlåtande, (ab 710 bil 4).

✓ 1.18 Ernst Mankers utredning "De Svenska fjällapparna, 1947" sid 514 - 529, (ab 829). Dessa sidor ur Mankers utredning åberopas för att påvisa den fortsatta expansionen av renbete vintertid under 1900-talet.

✓ Karta utgiven av Geografiska förbundet (ab 830). Kartan åberopas, liksom Mankers utredning, för att påvisa den expansion som förekommit särskilt vid beaktande av samebyarnas i målet förda talan att hela Härjedalen omfattas av sedvanerätt till vinterbete.

✓ III 1.19 Promemoria angående organisation med renskötseln inom Jämtlands och Kopparbergs län (ab 807 bil 6), särskilt sidorna 5, 10, 11 och 23 .

✓ 1.20 Länsstyrelsens resolution den 15 juni 1914 angående ab 807 bil 7 (ab 807 bil 6).

✓ 1.21 Redogörelse för renskötselförhållandena i Jämtlands län m m avgiven den 23 april 1935 av lappfogden W. Gardham, särskilt sig 7, 10. 11, 24 och 25 (ab 807 bil 8)

✓ 1.22 1940 års Jämtlandsutredning (ab 807 bil 9)

✓ 1.23 1948 års utredning rörande ordningen inom renskötseln i Jämtlands län (1948 års Jämtlandsutredning) särskilt sid 3, 10f, 17, 23 26, 28, 33, 38f och 43 (ab 807 bil 10).

✓ 1.24 Länsstyrelsens yttrande över 1948 års Jämtlandsutredning avgivet den 3 november 1949, särskilt sid 2, 11 och 12 (ab 807 bil 11).

✓ 1.25 PM den 20 januari 1959 med förslag till åtgärder i Södra delen av Jämtlands län under första halvåret 1959 (ab 807 bil 12).

Den under punkterna 1.20 - 1.25 angivna bevisningen åberopas för att visa att vinderbetet före sekelskiftet 1900 skedde inom nuvarande renbetesfjäll samt att

betesområdet särskilt från 1950-talet och framåt, successivt utökats till följd av övergång från intensiv till extensiv renskötsel, missförhållanden inom samebyarna och framför allt en ökning av renantalet från 5 000 - 7 000 till nuvarande minst 45 000 renar.

✓ 1.26 Länsstyrelsens resolution den 30 oktober 1913 (ab 807 bil 13). Resolutionen visar att det var tveksamt om sedvanerätt kunde föreligga inom Storfjäten och Häggberget.

✓ 1:27 Lappfogden Iwan Lundbergs skrivelse den 2 juni 1959 till kammarkollegiet med anledning av den under punkt 1.26 angivna skrivelsen (ab 807 bil 16). De däri lämnade uppgifterna åberopas för att visa att samebyn inte har rätt till vinterbete utanför betesområdet.

✓ 1:28 Länsstyrelsens brev den 5 december 1950 till länsskogvaktaren Otto Fladvad i anledning av klagomål från markägare i Vemdalens socken (ab 807 bil 19). Brevet åberopas för att visa att skäl torde finnas för att samerna inte äger någon rätt till renbete i området.

1.29 Skrivelse från Långå byamän den 17 januari 1910 till lappfogden A Staaff (ab 886).

✓ 1.30 Skrivelse den 26 augusti 1947 från länsstyrelsen (ab 807 bil 13) till lappordningsmannen för Idre sameby, varav framgår att flera jordägare påtalat vissa förhållanden beträffande renskötseln inom Idre sameby.

✓ 1.31 Protokoll vid sammanträde den 9 december 1928 med fastighetsägare inom Kyrkbyn, Hede socken (ab 831).

✓ 1.32 Skrivelse från hemmansägare Vemdalens kyrkby den 31 januari 1929 till lappfogden A Staaff (ab 832).

✓ 1.33 Protokoll vid sammanträde med markägare i Vemdalens socken den 16 april 1950 (ab 807 bil 17).

✓ 1.34 Skrivelse den 11 september 1957 från Idre

Jordägarenämnd - Idre samfällighetsförvaltning m fl till Jordbruksdepartementet (ab 807 bil 15).

✓ 1.35 Lappfogden Åke Wikmans skrivelse den 2 juni 1950 till jordbruksdepartementet (ab 807 bil 18).

✓ 1.36 Skrivelse den 14 juli 1951 från markägare i Långåskans till Konungen (ab 807 bil 20).

✓ 1.37 Protokoll den 19 februari 1957 vid sammanträde inför länsstyrelsen med ett femtiotal markägare (ab 807 bil. 21).

1.38 Uppgifterna från köpmannen Sundt i Hede, sid 311-312 i Huss utredning.

1.39 Anteckningen under § 7 i protokoll hållet vid sammanträde med lapparna tillhörande Tranris lappby den 17 maj 1949 (ab 793 sid 32).

III Bevisningen under punkterna 1.31 och 1.32 åberopas för att visa att markägare påtalat att renar vistades på mark som inte upplåtits för renbete.

✓ 1.40 Tabell över de jämtländska lapparnas renar skadegörelse inom de bofastas marker under åren 1916 -

1.41 Sammandrag av protokoll för Tännäs sameby (ab 875). Av sammandraget med bilagor framgår, att bete inte skett utanför samebyns område och att utvidgning av renbetesfjällen inte erfordrats för vinterbete utan för sommarbete.

1.42 Protokoll för Åre-Storsjö sameby förda under åren 1898-1915 (ab 876). Fastighetsägarna hävdar att det bete som förekom under denna tid och som slutade med utslaktning av Åre-Storsjö lappbys renar, inte kan grunda sedvanerätt.

1.43 Sammandrag av protokoll för Ovikens sameby som delades 1916 i Tossåsens och Anaris samebyar, men slogs samman med Tossåsens sameby 1947 (ab 878). Av

sammandraget framgår att Oviksfjällens lappby aldrig,
förrän möjligen 1913, betat inom omstämt område.

2. MUNTLLIG BEVISNING

✓ I { 2.1 Förhör med professor Evert Bandou, Lingonvägen 11, 903 39 UMEÅ, angående innehållet i hans utredningar och yttranden, se punkt 1.1 och 1.2.

✓ II { 2.2 Förhör med professor Kjell Haarstad, Trondheims universitet, 7005 Trondheim, Norge, angående innehållet i hans utredningar och yttranden, se punkt 1.2 och hans utlåtande, se punkterna 1.3 - 1.6.

✓ { 2.3 Vittnesförhör med förre skogsvaktaren Oskar Holmin, Glissjöberg 3270, 842 94 SVEG. Med förhöret avses motbevisa förre lappfogden Iwan Lundbergs uttalanden angående vinterbete.

✓ { 2.4 Vittnesförhör med förre skogsvårdskonsulenten Erik Sundin, Löfstigen 2, 842 33 SVEG. Samma bevistema som 2.3.

✓ { 2.5 Vittnesförhör med förre förvaltaren Leif Eriksson, Landstormsvägen 20, 824 33 HUDIKSVALL. Samma bevistema som 2.3.

✓ { 2.6 Vittnesförhör med förre förvaltaren Yngve Smeds, Berggatan 20 A, 842 32 SVEG. Samma bevistema som 2.3.

✓ { 2.7 Vittnesförhör med förre skogsvaktaren Hans Eriksson, Herrö, 842 94 SVEG. Samma bevistema som 2.3.

✓ { 2.8 Vittnesförhör med förre skogsvårdskonsulenten Arne Sundvisson, Läkargatan 15, 840 93 HEDE. Samma bevistema som 2.3.

Med de under punkterna 2.4 - 2.8 angivna vittnena avses att styrka att renbetet vintertid fram till 1950-talet var mycket begränsat och förekom endast i trakterna norr om Ljusnan - Vemdalen samt begränsade delar av Tännäs, att en kraftig expansion ägt rum under 1950 - 1960 och 1970-talen samt att expansionen mötts av protester.

SAMEBYARNAS BEVISNING

3. SKRIFTLIG BEVISNING

I { 3.1 Docenten Inger Zachrissons arbete "Härjedalens äldre historia" (ab 732) och kompletterande yttrande (ab 842) till styrkande av arkeologins nuvarande vetenskapliga ståndpunkt rörande samerna i Härjedalen under äldre tid särskilt sid 6-9, 11, 12-15 och 26-28.

3.2 Två artiklar av Inger Zachrisson, varav den ena "Mötet mellan skandinaver och samer" publicerad i Tolvte tvaerfaglige Vikingsymposium 1993 (ab 842) och den andra "Odlingslandskap och fångstmark" Riksantikvarieämbetet 1994 (ab 847). Samma bevistema som bevisningen under punkt 1.1.

3.3 Yttrande avgivet den 17 september 1993 av Inger Zachrisson (ab 812 bil 1) över Evert Baudous yttrande (ab 807 bil 1) till motbevisning av Baudous i yttrande redovisade ståndpunkter. Samma bevistema som bevisningen under 3.1.

3.4 Utlåtande och yttrande avgivna av fil mag Rolf Sjölin (ab 797 och 812 bil 6). I utlåtandendet och yttrandet redovisas de förutsättningar som avsåg avvittningen i vinterbetesmarkerna.

II { 3.5 Skrift av docenten Anders Lööv " Hvilke muligheter fins det till å dokumentere samenes eldre historie i Herjedalen" (ab 782). Med skriften avses att styrka att renbete av ålder förekommit i Härjedalen utanför renbetesfjällen.

3.6 Yttranden avgivna av Anders Lööv (ab 812 bil 7, 844 och ab 842 B). Yttrandena åberopas som motbevisning av de av Kjell Haarstad i dennes yttranden redovisade ståndpunkter och till styrkande av att renbete av ålder förekommit i Härjedalen utanför renbetesfjällen.

3.7 Utlåtande avgivet av Lars Thomasson (ab 799).
Bevistemat är detsamma som de under punkt 4.4 angivna.

3.8 Registersammanställning och kompletterande uttalande av f d avdelningsdirektören Iwan Lundberg (ab 789 och ab 812 bil 8). Bevistemat är detsamma som det andra punkt 4.5 avgivna.

3.9 Utlåtande avgivet av docentern Olof Rune (ab 814).
Med förhöret skall styrkas att erforderligt vinterbete finns i skogslandet öster om skattefjällen och ej på de sistnämnda.

3.10 Utlåtande avgivet av professor emeritus Knut Bergsland den 8 april 19⁹4 (ab 842 A) till styrkande av att Kodicillen varken vid dess tillkomst eller senare skulle vara inskränkt i sin tillämplighet för samer i Härjedalen.

3.11 "Codecill till Grännse Tractaten emellan Konunga Rikerna Sverige och Norge. Lappmännen beträffande" (ab 774) som dokument, vilket tjäna som bevis rörande samernas rättigheter vid denna tidpunkt och särskilt såvitt avser sedvanerätten §:10 i kodicillen, till styrkande av att svenska samers rätt i Sverige ej kan ha varit sämre än vad som tillerkändes i grannlandet mutstis mutande norska samers rätt i Sverige.

3.12 Fyra kartor (aktbil 812, bil 2-5) upprättade av S Rudberg utvisande att bebyggelsen i Jämtlands län från mitten av 1700-talet och fram till sekelskiftet 1900 i allt väsentligt var koncentrerad till Storsjöbygden, medan antalet nybyggen i Härjedalen var mycket litet och utvecklades svagt till styrkande av att det har funnits utrymme för en utveckling av renskötseln fram till renbeteslagstiftningen på 1880-talet.

3.13 Kungligt brev av den 26 mars 1831 till Kammarkollegium i fråga om bestämmande av grunder för avvitrering och skattläggning i lappmarkerna samt av vissa åtgärder till tryggnad av lappallmogens bestånd

(särskilt fjärde stycket sid 432 (ab 775). Brevet åberopas till styrkande av att nybyggarna och hemmansinnehavarna har att vidta vissa åtgärder till skydd mot betande renar och att sålunda renbetesrätt förutsättes föreligga.

II { 3.14 Provinsialläkaren Ellmins Årsrapport 1851 (ab 788 och 810) till styrkande av att kravet enligt 1831 års brev på åtgärder till skydd mot betande renar tillämpades i Härjedalen. Av rapporten åberopas sid 25 ff med rubriken "lappbefolkningen" och särskilt sid 27 i vad avser angivandet av Kungl Maj:ts stadfästelse om stängselskyldighet med samma förbehåll som enligt punkt 3.2

3:15 1841 års brev om säkra gränser för lappallmogens i Jämtlands län renbetestrakter (ab 776). Brevet åberopas i sin helhet till styrkande av att syftet med brevet var att inte avvitrta ytterligare mark från skattefjällen och att inte behandla vinterbetningen.

III { 3.16 Utdrag ur särskilda utskottets utlåtande nr 1 avlämnat den 2 april 1886 i anledning av Kungl Maj:ts till utskottet remitterade proposition med förslag till lag angående de svenska lapparnes rätt till renbete i Sverige (sedermera 1886 års renbeteslag), (ab 777). Av utdraget åberopas särskilt såvitt gäller betydelsen av tidigare avvitrting samt förutsättningarna för och rätten till vinterbetning utanför skattefjällen dels sid 8 från rubriken "Jemtlands län" till och med rubriken "Renen" sid 12f dels sid 14 från rubriken "Lag angående de svenska lapparnas rätt till renbete i Sverige" till rubriken "Lapparnes befogenheter . . ." dels sid 29, varav särskilt sid 26 från meningen "Det är således . . ." till meningen "Hur mycket är . . ." och sid 28 från "Då det alltså . . ." till meningen "Det har inom . . ."

3.17 Utdrag ur lagutskottets utlåtande nr 66 till i propositionen 1898 nr 56 (ab 778) sid 18-27 vad avser kommentarer till lagförslagets 15 § avseende bestämmelser

om ersättning för skada (ab 779). Härav framgår, att -
för det fall bestämmelsen överhuvudtaget skulle varit
påkallad - renbetning vintertid ägt rum på enskildas
ägor.

3.18 Utdrag ur förarbeten till 1898 års lag -
lapplagskommitténs förslag till lag om de svenska
lapparnas rätt till renbete i Sverige (ab 779) s 53 -
enligt bilagda kopia till styrkande av att bevisningen ej
ovillkorligen skall hänföras till tiden för 1886 års lags
trädande i kraft.

3.19 Utdrag ur 1919 års lappkommittés utredning enligt
bilagda kopia (ab 780) sid 103-104, till styrkande av att
kommitténs slutsats efter utredning angående
sedvanerättens omfattning i Jämtlands län var den att så
gott som samtliga socknar besökts av lapparna för
renbete.

3.20 Utdrag ur prop 1971:51 sid 158 till styrkande av att
1971 års rennäringslag (ab 781) utgår - i likhet med
föregående renbeteslagar - från att rätt till vinterbete
i bland annat Härjedalen föreligger (bilaga I).

3.21 Protokoll från lappbysammanträden i Tåssåsens ,
Arknäsets, Tranris, Handölsdalens, Mittådalens och Tännäs
lappbyar (ab 790 - 796) jämte registersammanställning av
f d avdelningsdirektören Iwan Lundberg (ab 789) till
styrkande av att sedvanerätt föreligger beträffande de
trakter i vilka omstämda fastigheter är belägna
alternativt - för det fallet urminnes hävd ej kan anses
styrkt - att trakterna nyttjats för renbete i sådan
omfattning att betesrätt uppkommit enligt den tredje
åberopade rättsliga grunden.

3.22 Utdrag ur Erik Huss utredning rörande
renbetestrakter för lapparna i Jämtlands och Kopparbergs
län jämte karta, särskilt t f lappfogde A Dahlqvists
tjänsteberättelse för år 1896 avseende Åre-Storsjö
lappby, sid 28 n - 29 n samt följande personer

Lars Larsson-Kråik, sid 129-131, Jonas Jonasson, sid. 131-132, Daniel Fjällner, sid 132, Britta Mårtensson, sid 132-133, Teodor Torkelsson, sid 133, Lavus Larsson, sid 136, Paulus Fjällström, sid 137, Jonas Nilsson, sid 138-139, Lars Johansson, sid 140, Nils Thomasson, sid 141, Anders Jonasson Renskyldt, sid 142, Martin Nordfjäll, sid 143, Edvard Willenfeldt, sid 146, Nils Henriksson, sid 147, Olof Andersson, sid 148-149, Herbert Öster, sid 301, Karl Persson, sid 303, Sven Eriksson, sid 304, Hans Jonsson, sid 306-307, Jonas Larsson, sid 308, Olle Håkansson, sid 310, Karl Hellström, sid 314, Per Johan Persson, sid 315, Staffan Långström, sid 317, Janne Melin, sid 318, Axel Thunell, sid 319, Staffan Långström, sid 321, Olof Häggberg, sid 322 och Per Hägglund, sid 322-323.

Med kartan och utdragen ur utredningen skall styrkas attsedvanetrakterna till allra största delen ligger inom område 3 på kartan eller för att använda Huss egn ord: Markområden, som för närvarande äro att hänföra till lappars i Jämtlands och Kopparbergs län sedvanetrakter, kunna till allra största delen anses ligga inom område 3)." (sid 335).

4. MUNTLLIG BEVISNING

I { 4.1 Sakkunnigförhör med docenten Inger Zachrisson
Historiska Museet, Box 5405, 114 84 STOCKHOLM. Med
förhöret avses att styrka samma bevisstema som angivits
under punkterna 3.1-3.3

4.2 Sakkunnigförhör med fil mag Rolf Sjödin^{ly}, Boarp
520 10, Jällstad. Med förhöret avses till styrka samernas
ställning i Härjedalen under tiden från 1700-talet till
och med 1800-talet, varmed skall visas att samerna har
haft synnerligen begränsade möjligheter att bevaka sina
intressen avseende dels avvitrningen, dels övriga
samhällsfunktioner knutna till lokala och regionala organ
och myndigheter.

II { 4.3 Sakkunnigförhör med Anders Lööv, Victor ~~Bammans~~^W Väg
3 B, 7020 Trondheim, Norge. Lööv skall höras om vad äldre
skriftliga källor utvisar rörande samernas ställning i
Härjedalen till styrkande av - trots frånvaro av
källmaterial med inriktning på renskötsel - förekomsten
av samisk renskötsel i Härjedalen från 1600-till och med
1800-talet. Förhöret kommer att avse de förhållanden som
Lööv sammanfattningsvis avhandlar i sin skrift (ab 772).

4.4 Sakkunnigförhör med förvaltningschefen Lars
Thomasson, Pl 71 Grängen, 712 00 HÄLLEFORS. Thomasson
skall höras angående den kulturkamp som frågan rörande
sedvanerätten i Härjedalen kommit att utvecklas till från
tiden före den första lagstiftningen 1886 fram till
dagens rättegång till styrkande av att sedvanerätten till
vinterbetesmarkerna har varit och alltfört utgör en
förutsättning för den samiska kulturens fortlevnad i
landskapet.

4.5 Sakkunnigförhör med f d avdelningsdirektören Iwan
Lundberg, Storgatan 50 A, 831 33 ÖSTERSUND, angående
under punkten 3.19 åberopade handlingar samt angående
Lundbergs kännedom om vinterbetning i Härjedalen dels
under svunnen tid före sin tjänstgöring inom

lappväsendet, dels ock under sin tjänstgöringstid (1953-1986) i Jämtlands län. Lundberg skall jämväl höras till styrkande av att fastighetsägarna ej har protesterat mot vinterbetning. Med förhöret skall styrkas samma bevistema som finns angivna i den skriftliga bevisningen under punkten 3.2.1.

4.6 Sakkunnigförhör med docenten Olof Rune, Nydalaägen 18 B, 903 39 UMEÅ. Rune skall höras angående renens betessök och -val i sig och i förhållande till därav följande barmarksbete i fjällområdet och vinterbete i skogslandet utanför skattefjällen till styrkande av att erforderligt vinterbete finns i skogslandet öster om skattefjällen och ej på de sistnämnda.

FASTIGHETSÄGARNAS BEVISNING

1. SKRIFTLIG BEVISNING

✓ 1.1 Yttrande avgivet av professor Evert Baudou den 19 april 1992 (ab 807 bil 1) över Inger Zachrissons arbete Härjedalens äldre historia (ab 732).

✓ 1.2 Svar avgivet av Evert Baudou den 10 januari 1994 (ab 820) på Inger Zachrissons yttrande den 17 september 1993 (ab 812 bil 1) över Evert Baudou.

✓ 1.3 Yttrande avgivet av Evert Baudou den 16 september 1994 (ab 868) över Inger Zachrissons artiklar (ab 842 och 848).

Den under 1.1 - 1.3 angivna bevisningen visar att den vetenskapliga ståndpunkten inom arkeologin inte är sådan som samebyarna påstår, nämligen att det i Härjedalen förekommit en tidig samisk kultur och att denna kultur fortlever till utgången av 1500-talet.

✓ 1.4 Utredningen Samers bruk av Härjedalen intill 1900, (ab 807 bil 2) avgiven professor Kjell Haarstad. - Utredningen visar att renbete av ålder inte förekommit utanför renbetesfjällen samt att det i motsats till vad samebyarna hävdar att det inte saknas källmaterial med inriktning på renskötsel-förekomsten i Härjedalen.

✓ 1.5 Yttrande avgivet av Kjell Haarstad den 16 maj 1994 (ab 869) med bemötande av Knut Bergslands utlåtande (ab 842 a).

✓ 1.6 Kommentarer av Kjell Haarstad (ab 833) till Anders Löövs yttrande (ab 812 bil 7) över Kjell Haarstads utredning (ab 807 bil 2).

✓ 1.7 Utlåtande Den svenske lappekonvention av 1883 (ab 825) av Kjell Haarstad angående förarbetena till första renbeteslagen och därvid företagen undersökning om då

förekommande renbete utanför renbetesfjällen. Utlåtandet visar att det vid tiden för första rennäringslagen inte förekom renbete inom det omstämda området.

✓ 1.8 Utlåtande avgivet av professor Sten Rudberg den 1 november 1993 (ab 821). - Utlåtandet visar att samebyarna dragit fel slutsats av Sten Rudbergs kartor samt att det i Härjedalen förekommit en tidig bebyggelse. Vidare visar utlåtandet att betingelserna var sådana att den befintliga bebyggelsen hävdade mycket stora områden.

✓ 1.9 Utdrag ur domböcker för Jämtlands län (ab 824). - Urkundsmaterialet visar att man varken från myndigheter eller bönder accepterade att samerna vistades på mark tillhörig enskilda och att samerna ej nyttjade marker inom det omstämda området.

✓ 1.10 Dokumentation över avvitrningen i Härjedalen (ab 808). - Dokumentationen visar att det av ålder inte förekommit renbete utanför renbetesfjällen, att det inte under tiden 1700 - 1900 funnits utrymme för utveckling av renskötseln annat än i stark konkurrens med byamännen, att samtliga samer som bedrev renskötsel inom Härjedalen deltog i avvitrningen och där framförde sina krav på marktilldelning, att samerna därvid i huvudsak fick sina framförda önskemål tillgodosedda samt att samerna tog tillvara sina intressen såväl före som under avvitrningen.

✓ 1.11 Handlingar angående avskiljande av Ljusnedalsbruk kronoallmänning upprättad år 1819 (ab 872). - Handlingarna åberopas för att styrka att aktuella områden inom Härjedalen varit bebyggda och att det inte funnits möjlighet för samerna för bete vare sig sommar eller vinter på andra områden än sådana som varit upplåtna.

✓ 1.12 1882 års lappkommittés betänkande avseende utredning om Jämtland (ab 710 bil 3) sid 47 - 56, och om Härjedalen, sid 56 - 59. - Kommitténs utlåtande visar att vid tiden för kommitténs arbete inga samer från Jämtland flyttade sina renar till Härjedalen och att Härjedalens

samer enligt den för dem förmånligaste redovisningen vintertid höll sina renar på bete på Särvfjället och på de omkring detta fjäll liggande skogstrakten, inom norskt område samt på Högvålenens område. Sammantaget visar utlåtandet att det vintertid inte förekom renbete på marker utanför nuvarande renbetesfjäll.

✓ 1.13 Av skogsinspektören Th. Haahr upprättad karta, vilken karta åtföljde 1882 års lappkommittées betänkande (ab 710 bil 2). - Kommittén har på kartan låtit inlägga bl a lapparnas flyttningsvägar samt skattefjäll och lappskatteländ. Kartan visar att det vid tiden för lappkommitténs arbete inte ägde rum några flyttningar utanför nuvarande renbetesfjäll.

✓ 1.14 Brev av den 18 januari 1883 till lappkommittén från landshövdingeämbetet jämte till detta brev bifogade svarsbrev från länsmännen. Särskilt åberopas breven från länsmannen i Tännäs den 16 december 1882 sid 67 - 68 och brev från länsmannen i Hede den 28 december 1882 sid 69 - 70. (Ab 807 bil 23). - Breven visar att vinterbete med ren vid tiden för kommitténs arbete inte ägde rum utanför nuvarande renbetesfjäll. Av svarsbreven från länsmännen inom Jämtland framgår att förhållandena var annorlunda där och att inga samer från Jämtland flyttade sina renar till Härjedalen.

✓ 1.15 Brev av den 5 november 1883 från lapparnas ombud B.Em Olsson till landshövdingen (ab 710 bil 4). - Brevet visar att av samerna 1883 påstådda vallar och boplatser samt sedvanerättstrakter är belägna inom nuvarande renbetesfjällarna med något ringa undantag i renbetesfjällens direkta närhet. Ombudet uttalade sig för hela lappbefolkningen i Härjedalen.

1.16 Särskilda utskottets utlåtande vid 1886 års riksdag sid 11. (ab 777). - Utskottets uttalande visar att vinterbete med ren vid tiden för första rennäringslagens tillkomst inte skedde utanför område för nuvarande renbetesfjäll.

✓ 1.17 Lappfogden Abraham Staaffs till 1919 års

lappkommitté avgivna utlåtande, sid B 6-7 (ab 710 bil 7).

- ✓ 1.18 Ernst Mankers utredning "De Svenska fjällapparna, 1947" sid 514 - 529, (ab 829). - Dessa sidor ur Mankers utredning åberopas för att påvisa den fortsatta expansionen av renbete vintertid under 1900-talet.

- ✓ 1.19 Karta utgiven av Geografiska förbundet (ab 830). - Kartan åberopas, liksom Mankers utredning, för att påvisa den expansion som förekommit särskilt vid beaktande av samebyarnas i målet förda talan att hela Härjedalen omfattas av sedvanerätt till vinterbete.

- ✓ 1.20 Promemoria angående organisation med renskötseln inom Jämtlands och Kopparbergs län (ab 807 bil 6), särskilt sidorna 5, 10, 11 och 23 . - Utredningen visar att det inte var fråga om en utökad vinterbetning i Härjedalen. Utvidgningen av renbeteslanden var en nödvändighet följd av betning på ömse sidor om riksgränsen mot Norge skall upphöra.

- ✓ 1.21 Länsstyrelsens resolution den 15 juni 1914 ~~angående~~ ~~ab 807 bil 7~~ (ab 807 bil 7). - Av resolutionen framgår att betning på ömse sidor om riksgränsen mot Norge skulle upphöra.

- ✓ 1.22 Redogörelse för renskötselförhållandena i Jämtlands län m m avgiven den 23 april 1935 av lappfogden W. Gardham, särskilt sid 7, 10. 11, 24 och 25 (ab 807 bil 8)

- ✓ 1.23 1940 års Jämtlandsutredning (ab 807 bil 9). - Utredningen redovisar ett fåtal önskvärda tillköp, belägna i omedelbar närhet av renbetesfjällen.

- ✓ 1.24 1948 års utredning rörande ordningen inom renskötseln i Jämtlands län (1948 års Jämtlandsutredning) särskilt sid 3, 10f, 17, 23 26, 28, 29, 33, 38f och 43 (ab 807 bil 10).

- ✓ 1.25 Länsstyrelsens yttrande över 1948 års Jämtlandsutredning avgivet den 3 november 1949, särskilt sid 2, 11 och 12 (ab 807 bil 11).

1.26 PM den 20 januari 1959 med förslag till åtgärder i Södra delen av Jämtlands län under första halvåret 1959 (ab 807 bil 12). I promemorian redovisas det uppskattade verkliga renantalet i Handölsdalens, Tåssåsens och Mittådalens samebyar.

Den under punkterna 1.20 - 1.26 angivna bevisningen åberopas för att visa att vinderbetet före sekelskiftet 1900 skedde inom nuvarande renbetesfjäll samt att betesområdet särskilt från 1950-talet och framåt, successivt utökats till följd av övergång från intensiv till extensiv renskötsel, missförhållanden inom samebyarna och framför allt en ökning av renantalet från 5 000 - 7 000 till nuvarande minst 45 000 renar.

✓ 1.27 Länsstyrelsens resolution den 30 oktober 1913 (ab 807 bil 13). - Resolutionen visar att det var tveksamt om sedvanerätt kunde föreligga inom Storfjäten och Häggberget.

✓ 1.28 Lappfogden Iwan Lundbergs skrivelse den 2 juni 1959 till kammarkollegiet med anledning av den under punkt 1.26 angivna skrivelsen (ab 807 bil 16). - De däri lämnade uppgifterna åberopas för att visa att renägarna i Idre lappby numera aldrig utnyttjar trakterna utanför de i 1888 och 1899 års kungliga brev bestämda område och att samebyn inte har rätt till vinterbete utanför betesområdet.

✓ 1.29 Länsstyrelsens brev den 5 december 1950 till länsskogvaktaren Otto Fladvad i anledning av klagomål från markägare i Vemdalens socken (ab 807 bil 19). - Brevet åberopas för att visa att skäl torde finnas för att samerna inte äger någon rätt till renbete i området och att länsstyrelsen vidtagit åtgärder mot renägaren Olle Blind.

✓ 1.30 Skrivelse från Långå byamän den 17 januari 1910 till lappfogden A Staaff (ab 886).

✓ 1.31 Protokoll vid sammanträde den 9 december 1928 med fastighetsägare inom Kyrkbyn, Hede socken (ab 831).

- ✓ 1.32 Skrivelse från hemmansägare Vemdalens kyrkby den 31 januari 1929 till lappfogden A Staaff (ab 832).
- ✓ 1.33 Skrivelse den 26 augusti 1947 från länsstyrelsen (ab 807 bil 13 till lappordningsmannen för Idre sameby, varav framgår att flera jordägare påtalat vissa förhållanden beträffande renskötseln inom Idre sameby.
- 1.34 Anteckningen under § 7 i protokoll fört vid sammanträde med lapparna tillhörande Tranris lappby den 17 maj 1949 (ab 793 sid 32).
- ✓ 1.35 Protokoll vid sammanträde med markägare i Vemdalens socken den 16 april 1950 (ab 807 bil 17).
- ✓ 1.36 Lappfogden Åke Wikmans skrivelse den 2 juni 1950 till jordbruksdepartementet (ab 807 bil 18).
- ✓ 1.37 Skrivelse den 4 juli 1951 från markägare i Långåskans till Konungen (ab 807 bil 20).
- ✓ 1.38 Protokoll den 19 februari 1957 vid sammanträde inför länsstyrelsen med ett femtiotal markägare (ab 807 bil. 21).
- ✓ 1.39 Skrivelse den 11 september 1957 från Idre Jordägarenämnd - Idre samfällighetsförvaltning m fl till Jordbruksdepartementet (ab 807 bil 15).
- ✓ 1.40 Uppgifterna från köpmannen Sundt i Hede, sid 311-312 i Huss utredning (ab 883).
- Bevisningen under punkterna 1.30 - 1.40 åberopas för att visa att markägare protesterat mot renbete vintertid på deras marker och påtalat att renar vistades på mark som inte upplåtits för renbete.
- ✓ 1.41 Tablå över de jämtländska lapparnas renar skadegörelse inom de bofastas marker under åren 1916 - (ab 807 bil 22). - Av förteckningen framgår att renar inte vistats annat än i närheten av renbetesfjäll och att samerna även i dessa fall frivilligt ersatt skador på

vintern, vilket inte kan uppfattas på annat sätt än att samerna inte ansett sig ha rätt att vistas i området.

✓ 1.42 Sammandrag av protokoll för Tännäs sameby (ab 875). Av sammandraget med bilagor framgår, att bete inte skett utanför samebyns område och att utvidgning av renbetesfjällen inte erfordrats för vinterbete utan för sommarbete.

✓ 1.43 Sammandrag av protokoll för Åre-Storsjö sameby förda under åren 1898-1915 (ab 876). - Fastighetsägarna hävdar att det bete som förekom under denna tid och som slutade med utslaktning av Åre-Storsjö lappbys renar, inte kan grunda sedvanerätt.

✓ 1.44 Sammandrag av protokoll för Ovikens sameby, som delades 1916 i Tåssåsens och Anaris samebyar men slogs samman med Tossåsens sameby 1947 (ab 878). - Av sammandraget framgår att Oviksfjällens lappby aldrig, förrän möjligen 1913, betat inom omstämt område.

✓ 1.45 Sammandrag av protokoll förda under åren 1917-1961 för Anarisets sameby jämte underbilagor (ab 879). - Handlingarna visar att Anarisets sameby aldrig betat inom omstämt område utom möjligen 1918 (Klövsjöfjället).

2 ✓ 1.46 Sammandrag av protokoll, utöver av samebyarna ingivna protokoll (ab 791), förda för Tåssåsens sameby (ab 881). - Sammandraget visar att Tåssåsens sameby inte förrän möjligen vinterbetat inom omstämt område.

✓ 1.47 Utdrag ur utredning rörande renbetestrakter för lapparna i Jämtlands och Kopparbergs län avgiven av Elof Huss den 16 mars 1959 sid 89 ff (ab 882). - Utdraget visar att Idre sameby aldrig vinterbetat utanför nuvarande renbetesfjäll.

✓ 1.48 Utdrag ur Huss utredning de avsnitt som markerats i aktbilaga 883. - Utdraget åberopas för att visa att samebyarna saknade sedvanerätt till vinterbete utanför renbetesfjällen.

2. MUNTLLIG BEVISNING

- ✓ 2.1 Förhör med professor Evert Baudou, Lingonvägen 11, 903 39 UMEÅ, angående innehållet i hans utredningar och yttranden, se punkt 1.1 - 1.3.
- ✓ 2.2 Förhör med professor Kjell Haarstad, Trondheims universitet, 7005 Trondheim, Norge, angående innehållet i hans utredningar, yttranden, och utlåtande, se punkterna 1.4 - 1.7.
- ✓ 2.3 Vittnesförhör med förre skogsvaktaren Oskar Holmin, Glissjöberg 3270, 842 94 SVEG. Med förhöret avses motbevisa förre lappfogden Iwan Lundbergs uttalanden angående vinterbete.
- ✓ 2.4 Vittnesförhör med förre skogsvårdskonsulenten Erik Sundin, Löfstigen 2, 842 33 SVEG.
- ✓ 2.5 Vittnesförhör med förre förvaltaren Leif Eriksson, Landstormsvägen 20, 824 33 HUDIKSVALL.
- ✓ 2.6 Vittnesförhör med förre förvaltaren Yngve Smeds, Berggatan 20 A, 842 32 SVEG.
- ✓ 2.7 Vittnesförhör med förre skogsvaktaren Hans Eriksson, Herrö, 842 94 SVEG.
- ✓ 2.8 Vittnesförhör med förre skogsvårdskonsulenten Arne Sundviksson, Läkargatan 15, 840 93 HEDE.

Med de under punkterna 2.4 - 2.8 angivna förhören avses att styrka att renbetet vintertid fram till 1950-talet var mycket begränsat och förekom endast i trakterna norr om Ljusnan - Vemdalen samt begränsade delar av Tännäs, att en kraftig expansion ägt rum under 1950 - 1960 och 1970-talen samt att expansionen mötts av protester.

SAMEBYARNAS BEVISNING

3. SKRIFTLIG BEVISNING

3.1 Docenten Inger Zachrissons arbete "Härjedalens äldre historia" jämte sju underbilagor(ab 732) och kompletterande yttrande (ab 842) till styrkande av arkeologins nuvarande vetenskapliga ståndpunkt rörande samerna i Härjedalen under äldre tid särskilt sid 6-9, 11, 12-15 och 26 ff och 28 - 41.

3.2 Två artiklar av Inger Zachrisson, varav den ena "Mötet mellan skandinaver och samer" publicerad i Tolvte tvaerfaglige Vikingesymposium 1993 (ab 842) och den andra Herdalir i Finnland - Finnländiga i Herdala (ab 841), publicerad i "Odlingslandskap och fångstmark", Riksantikvarieämbetet 1994 (ab 847). - Samma bevistema som bevisningen under punkt 3.1.

3.3 Svar avgivet den 17 september 1993 av Inger Zachrisson (ab 812 bil 1) på Evert Baudous yttrande (ab 807 bil 1) till motbevisning av Baudous i yttrandet redovisade ståndpunkter. - Samma bevistema som bevisningen under 3.1.

3.4 Utlåtandet "Angående samernas politiska utanförskap" och yttrande avgivna av fil mag Rolf Sjölin (ab 797 och 812 bil 6). - I utlåtandet och yttrandet redovisas de förutsättningar som avsåg avvitrningen i vinterbetesmarkerna.

3.5 Skrift av docenten Anders Lööv " Hvilke muligheter fins det till å dokumentere samenes eldre historie i Herjedalen ?" (ab 782). - Med skriften avses att styrka att renbete av ålder förekommit i Härjedalen utanför renbetesfjällen.

3.6 Yttranden avgivna av Anders Lööv (ab 812 bil 7, 844 och ab 842 B) jämte artikeln "Kilder til sørsamenes historie - bruk og misbruk. Refleksjoner rundt Kjell Haarstads arbeider om sørsamisk historie" (ab 845). - Yttrandena åberopas som motbevisning av de av Kjell

Haarstad i dennes yttranden redovisade ståndpunkter och till styrkande av att renbete av ålder förekommit i Härjedalen utanför renbetesfjällen.

3.7 Utlåtande avgivet av Lars Thomasson . (Ännu ej ingivet).

3.8 Registersammanställning och kompletterande uttalande av f d avdelningsdirektören Iwan Lundberg (ab 789 och ab 812 bil 8). - Bevistemat är detsamma som det andra punkt 4.5 avgivna.

3.9 Utlåtande avgivet av docenten Olof Rune (ab 814). Med förhöret skall styrkas att erforderligt vinterbete finns i skogslandet öster om skattefjällen och ej på de sistnämnda.

3.10 Utlåtande avgivet av professor emeritus Knut Bergsland den 8 april 1924 (ab 842 A) till styrkande av att Kodicillen varken vid dess tillkomst eller senare skulle vara inskränkt i sin tillämplighet för samer i Härjedalen.

3.11 "Codecill till Gränse Tractaten emellan Konunga Rikerne Sverige och Norge, Lappmännen beträffande" (ab 774) som dokument, vilket tjänar som bevis rörande samernas rättigheter vid denna tidpunkt och särskilt såvitt avser sedvanerätten §:10 i kodicillen, till styrkande av att svenska samers rätt i Sverige ej kan ha varit sämre än vad som tillerkändes i grannlandet mutatis mutandis norska samers rätt i Sverige.

Kodicillen i dess helhet utgör även bevis för att statsmakten har erkänt samernas rättigheter och därmed också närvaro i området.

3.12 Fyra kartor (aktbil 812, bil 2-5) upprättade av S. Rudberg utvisande att bebyggelsen i Jämtlands län från mitten av 1700-talet och fram till sekelskiftet 1900 i allt väsentligt var koncentrerad till Storsjöbygden, medan antalet nybyggen i Härjedalen var mycket litet och utvecklades svagt till styrkande av att det har funnits utrymme för en utveckling av renskötseln fram till

renbeteslagstiftningen på 1880-talet.

3.13 Kungligt brev av den 26 mars 1831 till Kammarkollegium i fråga om bestämmande av grunder för avvitttring och skattläggning i lappmarkerna samt av vissa åtgärder till tryggande av lappallmogens bestånd, särskilt fjärde stycket sid 432 (ab 775). - Brevet åberopas till styrkande av att nybyggarna och hemmansinnehavarna hade att vidta vissa åtgärder till skydd mot betande renar och att sålunda renbetesrätt förutsattes föreligga och att samerna som en följd av sin språkliga särställning i det svenska samhället haft begränsade möjligheter att tillvarata sina intressen under den tid då kolonisationen pågick i Härjedalen under 1700- och 1800- talen.

3:14 1841 års brev om säkra gränser för lappallmogens i Jämtlands län renbetestrakter (ab 776). Brevet åberopas i sin helhet till styrkande av att syftet med brevet var att inte avvitttra ytterligare mark från skattefjällen och att inte behandla vinterbetningen.

3.15 Provinsialläkaren Ellmins årsrapport 1851 (ab 788 och 810 till styrkande av att kravet enligt 1831 års brev på åtgärder till skydd mot betande renar tillämpades i Härjedalen. Av rapporten åberopas sid 25 ff med rubriken "lappbefolkningen" och särskilt sid 27 i vad avser angivandet av Kungl Maj:ts stadfästelse om stängselskyldighet med samma förbehåll som enligt punkt 3.13.

3.16 Utdrag ur särskilda utskottets utlåtande nr 1 avlämnat den 2 april 1886 i anledning av Kungl Maj:ts till utskottet remitterade proposition med förslag till lag angående de svenska lapparnes rätt till renbete i Sverige (sedermera 1886 års renbeteslag) (ab 777). - Av utdraget åberopas, särskilt såvitt gäller betydelsen av tidigare avvitttring samt förutsättningarna för och rätten till vinterbetning utanför skattefjällen, dels sid 8 från rubriken "Jemtlands län" till och med rubriken "Renen" sid 12f, dels sid 14 från rubriken "Lag angående de svenska lapparnas rätt till renbete i Sverige" till

rubriken "Lapparnes befogenheter . . ." dels sid 29, varav särskilt sid 26 från meningen "Det är således . . ." till meningen "Hur mycket är . . ." och sid 28 från "Då det alltså . . ." till meningen "Det har inom . . ."

3.17 Utdrag ur lagutskottets utlåtande nr 66 till i propositionen 1898 nr 56 (ab 778) sid 18-27 vad avser kommentarer till lagförslagets 15 § avseende bestämmelser om ersättning för skada (ab 779). - Härav framgår att - för det fall bestämmelsen överhuvudtaget skulle varit påkallad - renbetning vintertid ägt rum på enskildas ägor.

3.18 Utdrag ur förarbeten till 1898 års lag - lapplagskommitténs förslag till lag om de svenska lapparnas rätt till renbete i Sverige, sid 53 (ab 779) - till styrkande av att bevisningen ej ovillkorligen skall hänföras till tiden för 1886 års lags trädande i kraft.

3.19 Utdrag ur 1919 års lappkommittés utredning, sid 103-104 (ab 780), till styrkande av att kommitténs slutsats efter utredning angående sedvanerättens omfattning i Jämtlands län var den att så gott som samtliga socknar besökts av lapparna för renbete.

3.20 Utdrag ur prop 1971:51 sid 158 till styrkande av att 1971 års rennäringslag (ab 781) utgår - i likhet med föregående renbeteslagar - från att rätt till vinterbete i bland annat Härjedalen föreligger.

3.21 Protokoll från lappbysammanträden i Tåssåsens, Anarisets, Tranris, Handölsdalens, Mittådalen och Tännäs lappbyar (ab 790 - 796) jämte registersammanställd av f d avdelningsdirektören Iwan Lundberg (ab 789) till styrkande av att sedvanerätt föreligger beträffande de trakter i vilka omstämda fastigheter är belägna alternativt - för det fallet urminnes hävd ej kan anses styrkt - att trakterna nyttjats för renbete i sådan omfattning att betesrätt uppkommit enligt den tredje åberopade rättsliga grunden.

3.22 Utdrag ur "Utredning rörande renbetestrakter för

lapparna i Jämtlands och Kopparbergs län "jämte karta avgiven av E. Huss den 16 mars 1959, särskilt t f lappfogde A. Dahlqvists tjänsteberättelse för år 1896 avseende Åre-Storsjö lappby, sid 28 n - 29 n samt följande personer

Lars Larsson-Kråik, sid 129-131, Jonas Jonasson, sid. 131-132, Daniel Fjällner, sid 132, Britta Mårtensson, sid 132-133, Teodor Torkelsson, sid 133, Lavus Larsson, sid 136, Paulus Fjällström, sid 137, Jonas Nilsson, sid 138-139, Lars Johansson, sid 140, Nils Thomasson, sid 141, Anders Jonasson Renskyldt, sid 142, Martin Nordfjäll, sid 143, Edvard Willenfeldt, sid 146, Nils Henriksson, sid 147, Olof Andersson, sid 148-149, Herbert Öster, sid 301, Karl Persson, sid 303, Sven Eriksson, sid 304, Hans Jonsson, sid 306-307, Jonas Larsson, sid 308, Olle Håkansson, sid 310, Karl Hellström, sid 314, Per Johan Persson, sid 315, Staffan Långström, sid 317, Janne Melin, sid 318, Axel Thunell, sid 319, Staffan Långström, sid 321, Olof Häggberg, sid 322 och Per Hägglund, sid 322-323.

Med kartan och utdragen ur utredningen skall styrkas att sedvanetrakterna till allra största delen ligger inom område 3 på kartan eller för att använda Huss egn ord: Markområden, som för närvarande äro att hänföra till lappars i Jämtlands och Kopparbergs län sedvanetrakter, kunna till allra största delen anses ligga inom område 3)." (sid 335).

4. MUNTLLIG BEVISNING

4.1 Sakkunnigförhör med docenten Inger Zachrisson Historiska Museet, Box 5405, 114 84 STOCKHOLM. - Med förhöret avses att styrka samma bevistema som angivits under punkterna 3.1-3.3.

4.2 Sakkunnigförhör med fil mag Rolf Sjölin, Boarp 520, Jällstad. - Med förhöret avses till styrka samernas ställning i Härjedalen under tiden från 1700-talet till och med 1800-talet, varmed skall visas att samerna har haft synnerligen begränsade möjligheter att bevaka sina intressen avseende dels avvitrningen, dels övriga samhällsfunktioner knutna till lokala och regionala organ och myndigheter.

4.3 Sakkunnigförhör med Anders Lööv, Victor Baumans Väg 3 B, 7020 Trondheim, Norge. - Lööv skall höras om vad äldre skriftliga källor utvisar rörande samernas ställning i Härjedalen till styrkande av - trots frånvaro av källmaterial med inriktning på renskötsel - förekomsten av samisk renskötsel i Härjedalen från 1600-till och med 1800-talet. Förhöret kommer att avse de förhållanden som Lööv sammanfattningsvis avhandlar i sin skrift (ab 772).

4.4 Sakkunnigförhör med förvaltningschefen Lars Thomasson, Pl 71, Grängen, 712 00 HÄLLEFORS. - Thomasson skall höras angående den kulturkamp som frågan rörande sedvanerätten i Härjedalen kommit att utvecklas till från tiden före den första lagstiftningen 1886 fram till dagens rättegång till styrkande av att sedvanerätten till vinterbetesmarkerna har varit och alltfört utgör en förutsättning för den samiska kulturens fortlevnad i landskapet.

4.5 Sakkunnigförhör med f d avdelningsdirektören Iwan Lundberg, Storgatan 50 A, 831 33 ÖSTERSUND. - Lundberg skall höras angående under punkten 3.21 åberopade handlingar samt angående Lundbergs kännedom om vinterbetning i Härjedalen dels under svunnen tid före sin tjänstgöring inom lappväsendet, dels under sin tjänstgöringstid (1953-1986) i Jämtlands län. Lundberg

skall jämväl höras till styrkande av att fastighetsägarna ej har protesterat mot vinterbetning. - Med förhöret skall styrkas samma bevistema som finns angivna i den skriftliga bevisningen under punkten 3.21.

4.6 Sakkunnigförhör med docenten Olof Rune, Nydalaägen 18 B, 903 39 UMEÅ. - Rune skall höras angående renens betessök och val i sig och i förhållande till därav följande barmarksbete i fjällområdet och vinterbete i skogslandet utanför skattefjällen till styrkande av att erforderligt vinterbete finns i skogslandet öster om skattefjällen och ej på de sistnämnda.

Till partsombuden
för Fastighetsägare i Härjedalens kommun samt
Handölsdalens sameby m fl samebyar

1994 -11- 15

Härmed översänds protokoll jämte bilaga från
sammanträdet för planering av huvudförhandlingen
i målet. Protokollsbilagan ersätter den preliminära
förteckning över bevisningen som överlämnades vid
sammanträdet.

Ingrid Vikander Bergman

SVEGS TINGSRÄTT

PROTOKOLL

Mål nr T 88/90,
T 70/911994-10-26--
10-27

Aktbil 889

vid sammanträde för
planering av huvud-
förhandling**RÄTTEN**

f d lagmannen Harry Tjernberg

PROTOKOLLFÖRARE

Ingrid Vikander-Bergman

KÄRANDEFastighetsägare i Härjedalens kommun enligt förteckning,
aktbil 671-672, 719, 731 och 734,
närvarande genom ombuden:

1. advokaten Nils Larsson, Advokatbolaget Larsson & Partners, Åsgatan 41, 791 71 FALUN
2. förbundsjuristen Leif Andersson, LRF:s Juridiska Byrå, Kyrkgatan 49, 831 34 ÖSTERSUND

SVARANDE

1. Handölsdalens sameby, Säterberget 865, 840 93 HEDE
 2. Mittådalen sameby, Mittådalen, 840 95 FUNÄSDALEN
 3. Tåssåsens sameby, Vallbo, 830 10 UNDERSÅKER
 4. Tännäs sameby, Box 66, 840 93 HEDE
 5. Idre nya sameby, Foskros, 790 91 IDRE
- 1-5 närvarande genom ombuden:
1. förbundsjuristen Jörgen Bohlin, Svenska Samernas Riksförbund, Brogatan 5, 902 48 UMEÅ
 2. advokaten Lars Sandow, Ahlgrens advokatbyrå HB, Box 137, 901 04 UMEÅ

SAKEN

fråga om renbetesrätt

Inledningsvis diskuteras frågan om fastighetsägarna eller samebyarna bör först ange grunderna för sin talan och lämna sin sakframställning. Partsombuden enas därvid - under hänvisning till att fastighetsägarna för en negativ fastställsetalan i målet - om att det bör ankomma på samebyarna att först ange grunderna och utveckla sin talan. Partsombuden enas vidare om att process materialet bör läggas fram i fem avsnitt, nämligen 1. yrkanden och grunder m m, 2. förhållandena före 1500, 3 förhållandena 1500-1880, 4. förhållandena 1880-1900 samt 5. förhållandena efter 1900, och att den skriftliga bevisningen föredras i samband med sakframställningen i

de olika avsnitten. Ett avslutande avsnitt, slutförande av talan har tagits in under punkt 6.

Enkelt handläggning
I det följande redovisas dag för dag handläggningen av de fem avsnitten. Uppgifterna om den skriftliga bevisning som parterna åberopar hänvisar till de olika punkterna i förteckningen över parternas bevisning som fogats som bilaga till detta protokoll.

1. YRKANDEN OCH GRUNDER M M

Dag 1

Fastighetsägarna framställer sitt yrkande. Samebyarna anger huruvida de medger eller bestrider käromålet och redovisar grunderna härför.

Fastighetsägarna yttrar sig över de av samebyarna angivna grunderna.

Fastighetsägarna och samebyarna presenterar här efter parterna och de geografiska förhållandena i Härjedalen samt lämnar en kortfattad översikt över målet.

Om tiden medger det, påbörjas avsnitt 2.

2. FÖRHÅLLANDENA FÖRE 1500

Dag 2

Samebyarna utvecklar sin talan och föredrar den skriftliga bevisningen (~~Se punkterna 3.1-3.3 i protokollsbilagan~~).

Fastighetsägarna utvecklar sin talan och föredrar den skriftliga bevisningen (~~Se punkterna 1.1--1.3~~).

Härefter äger förhör rum med de sakkunniga Inger Zachrisson (~~Se punkt 4.1~~) och Evert Baudou (~~Se punkt 2.1~~). De sakkunniga hörs mot varandra.

3. FÖRHÅLLANDENA 1500 - 1880

Dagarna 3 och 4

Samebyarna utvecklar sin talan ^oh föredrar den skriftliga bevisningen (~~Se punkterna 3.4-3.6 och 3.10-3.15~~).

Dagarna 5 - 7

Fastighetsägarna utvecklar sin talan och föredrar den skriftliga bevisningen (~~Se punkterna 1.4-1.11~~).

Under sakframställningen kommer fastighetsägarna att på en bildskärm förevisa ett antal avvitringskartor.

Dagarna 8 och 9

Förhör hålls med de sakkunniga Rolf Sjölin (~~Se punkt 4.2~~) samt med Anders Lööv (~~Se punkt 4.3~~) och Kjell Haarstad (~~Se punkt 2.2~~). Anders Lööv och Kjell Haarstad hörs mot varandra.

4. FÖRHÅLLANDENA 1880-1900

Dag 10 och 11

Samebyarna utvecklar sin talan och föredrar den skriftliga bevisningen (~~Se punkterna 3.16-3.18~~).

Fastighetsägarna utvecklar sin talan och föredrar den skriftliga bevisningen (~~Se punkterna 1.7 och 1.12-1.16~~).

Dag 12

Fortsättning från dag 11.

Förhör hålls med sakkunnige Lars Thomasson (~~Se punkt 4.4~~).

Eventuellt förhör med Kjell Haarstad angående förarbetena till den första renbeteslagen (~~Se punkt 1.7~~).

5. FÖRHÅLLANDENA EFTER 1900

Dag 13

Samebyarna utvecklar sin talan och föredrar den skriftliga bevisningen (~~Se punkterna 3.19-3.21~~).

Fastighetsägarna utvecklar sin talan och föredrar den muntliga bevisningen (~~Se punkterna 1.17-1.48~~).

Dag 14

Förhör med de sakkunniga Lars Thomasson (~~Se punkt 4.4~~), Iwan Lundberg (~~Se punkt 4.5~~) och Olof Rune (~~Se punkt 4.6~~).

Dag 15

Vittnesförhör hålls med Oskar Holmin (~~Se punkt 2.3~~), Erik Sundin (~~Se punkt 2.4~~), Leif Eriksson, (~~Se punkt 2.5~~), Yngve Smeds, (~~Se punkt 2.6~~), Hans Eriksson, (~~Se punkt 2.7~~) och Arne Sundviksson (~~Se 2.8~~).

6. SLUTFÖRANDE AV TALAN

Dagarna 16 - 18

Fastighetsägarna och samebyarna slutför sin talan i målet.

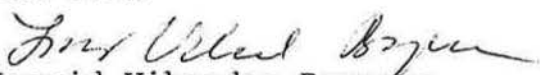
Sedan det av samebyarna åberopade utlåtandet av Lars Thomasson diskuterats av partsombuden, förklarar Lars Sandow att Thomasson kommer att avge ett nytt utlåtande och utfäster sig att inge utlåtandet senast 28 november 1994 jämte yttrande över fastighetsägarnas senaste yttrande (ab 866).

Nils Larsson yrkar att samebyarna föreläggs att slutligt bestämma sin talan i målet enligt 42 kap 15 § rättegångsbalken. Sandow förklarar att samebyarna motsätter sig ett sådant föreläggande.

Tingsrätten meddelar att den kommer att senare meddela beslut i frågan.

Sammanträdet som pågått den 26 oktober kl. 13.00-16.50 och den 27 oktober 1994 kl. 09.00-11.30 förklaras avslutat.

Som ovan

Ingrid Vikander Bergman

Prot. uppvisat/8

SVEGS TINGSRÄTT
☐ Avskriften ☒ Kopian
överensstämmer med originalet

SVEGS TINGSRÄTT

KALLELSE

Datum

1994-10-19

Delg nr

Aktbil

888

Målnr

T 88/90, T 70/91

Målnumret bör anges i skrivelser
och telefonsamtal

Förbundsjuristen Leif Andersson
LRF Juridiska byrå
Box 293
831 23 ÖSTERSUND

1994-10-24

Mål

Hemmansägare i Härjedalens kommun

./.

Handölsdalens sameby m. fl. samebyar
ang. fråga om fastighet är belastad med renbetesrätt

Ni kallas till planeringssammanträde ~~för handölsdalens sameby~~

8 tingshuset i Sveg den 26 oktober 1994 kl. 13.00 och
den 27 oktober 1994 kl. 10.00.

Harry Tjärnberg

enligt uppdrag

Ingrid Vikander Bergman

Kallelse på tingsdag, offentlig församling, bündes enligt församlingens m. fl. - underordnad

3.1992 Nilsson Tr. AS Björnum

DV 195

Postadress: Box 205, 831 23 Östersund - Besöksadress: Rådhusgränd 46
Telefon 063-14 59 10 - Telefax 063-14 59 11
Pg 70327-2 - Bg 261-4287

SVEGS TINGSRÄTT

Ink 94 07-06
Akt. T 88/90, 770/91
Aktbil. 858

Svegs tingsrätt
Box 205
842 22 SVEG

1994-07-05

1994-07-22

SVEGS TINGSRÄTT 1994-07-19

BESLUT

Anstånd beviljas till den 5 september 1994
med att avge ~~inlagan~~

Enligt uppdrag

PER HANSSON

Mål nr T 88/90 och 70/91

Arbetet med förutskickad inlaga har fördröjts på grund av att Leif Andersson drabbats av akuta ryggbesvär. Till följd härav och i anledning av förestående semester får vi hemställa om anstånd med att avge inlagan till den 5 september 1994.

SVEGS TINGSRÄTT
Bestyrkes i tjänsten

Handwritten signature

Östersund 5 juli 1994

Falun 5 juli 1994

Handwritten signature of Leif Andersson
Leif Andersson

Handwritten signature of Nils Larsson
Nils Larsson

SVEGS TINGSRÄTT

1994-07-11

Till *Bolha / Sandberg*

NI äger ☒ NI skall ☐

Inom dagar från den dag

NI mottagit denna handling

senast 1994-07-25

inge skriftligt yttrande i..... ex.

Handwritten signature of Per Hansson

PER HANSSON

inge skriftligt yttrande i..... ex.

senast 1994-07-25

NI mottagit denna handling

Inom dagar från den dag

NI äger ☐ NI skall ☐

Till

1994-07-25

SVEGS TINGSRÄTT

7/7-94 Exp Tjörberg för yttrande/003

SVEGS TINGSRÄTT**PROTOKOLL**
1994-05-18Mål nr T 70/91
T 88/90
Aktbil 851Sammanträde för fortsatt muntlig
förberedelse i Sveg.**RÄTTEN**

f d lagmannen Harry Tjernberg

PROTOKOLLFÖRARE

tingsnotarien Per Hansson

KÄRANDEFastighetsägare i Härjedalens kommun enligt förteckning
aktbil 671-672, 719, 731 och 734

närvarande genom ombuden:

1. advokaten Nils Larsson, Advokatbolaget Larsson & Partners, Åsgatan 41, 791 71 FALUN
2. förbundsjuristen Leif Andersson, LRF:s Juridiska Byrå, Kyrkgatan 49, 831 34 ÖSTERSUND

SVARANDE

1. Handödalens sameby, Säterberget 865, 840 93 HEDE
2. Mittådalen sameby, Mittådalen, 840 95 FUNÄSDALEN
3. Tåssåsens sameby, Vallbo, 830 10 UNDERSÅKER
4. Tännäs sameby, Box 66, 840 93 HEDE
5. Idre nya sameby, Foskros, 790 91 IDRE

1-5 närvarande genom ombud

Ombud (för 1-5): förbundsjuristen Jörgen Bohlin, Svenska Samernas Riksförbund, Brogatan 5, 902 48 UMEÅ, biträdd av advokaten Lars Sandow, Ahlgrens advokatbyrå HB, Box 137, 901 04 UMEÅ

SAKEN

fråga om renbetesrätt

ÖVRIGA NÄRVARANDE

enligt i bifogade protokollsbilaga 1 antecknade personer

Bohlin ger in redovisning av resultat efter renräkning
och antal slaktade renar samt uppger att med "räknat
antal" skall förstås de efter slakt kvarvarande
renarna.....aktbil 852.

Postadress
Box 205
842 00 SVEGBesöksadress
Fjällvägen 15Telefon
0680-10161Telefax
0680-12664Exp.tid
9-12,
13-15

Sandow anger och utvecklar, punkt för punkt, grunderna för samebyarnas bestridande av käromålet i enlighet med protokollsbilaga 2.

Fastighetsägarna inger yttrande över samebyarnas bestridande.....aktbil 853.

Larsson anger och utvecklar, punkt för punkt, fastighetsägarnas inställning till samebyarnas bestridande i enlighet med protokollsbilaga 2.

Larsson uppger att fastighetsägarna utfäster sig att senast den 15 juni 1994 till tingsrätten inkomma med bemötande av samebyarnas inläga av den 28 april 1994, aktbil 841.

Bevisningen genomgås.

Larsson uppger: Fastighetsägarna kommer i målet att presentera hela avvittringen i Härjedalen och därvid ta in avvittringskartorna samt redovisa skattningsbesluten för respektive socken. Detta för att visa hur intensivt markerna använts. Som ytterligare bevisning kommer fastighetsägarna att inge kompletterande utlåtande av Evert Baudou för bemötande av Inger Zachrissons senaste utlåtande och kompletterande utlåtande av Kjell Haarstad för bemötande av Anders Löövs utlåtande. Vidare kommer gamla kartor, avvittringskartor och 1819 års avvittringsförsök av Ljusnedals Allmanning att inges.

Det antecknas att förhöret med Bo Lundmark återkallats varför skriftligt utlåtande ej längre efterfrågas.

De av samebyarna åberopade förhören med Iwan Lundberg och Lars Thomasson samt därtill angivna bevissteman avhandlas, varvid parterna slutligen hänvisar till vad som anförts i tidigare ingivna inlagor och överenskommer att slutligt ta ställning i frågorna efter ytterligare skriftväxling. I anslutning härtill förklarar Sandow att Iwan Lundberg för dagen inte åberopas i annan omfattning än vad som framgår av hans utlåtande, med reservation för vad som

kan framkomma i anledning av fastighetsägarnas kompletterande bevisuppgift.

Den av samebyarna begärda synen avhandlas och parterna hänvisar slutligen till vad som anförts i tidigare ingivna inlagor.

Bohlin uppger i fråga om synen: Det kommer att åtgå maximalt två dagar. Ett antal områden, minst tre högst fem, under vinterbetning skall besökas. Dessa områden kan inte för närvarande bestämmas då synen måste omfatta de områden där renen just för tillfället befinner sig. Man skall härvid studera vad som då händer och föra de resonemang samt dra de slutsatser detta ger anledning till. Det kan även finnas anledning att vid synen kommentera de förutsättningar som bestämmer utbredningen av renbetningen.

Fastighetsägarna hemställer att den av samebyarna åberopade synen och förhöret med Olof Rune måtte avvisas, alternativt yrkas att samebyarna föreläggs att klarlägga bevisningen i denna del.

Sadow uppger: Från samebyarnas sida återstår det att såsom skriftlig bevisning redovisa den av Elof Huss gjorda utredningen, såvitt denna berör målet. Samebyarna utfäster sig att senast den 6 juni 1994 till tingsrätten inkomma med denna skriftliga bevisning.

Ordföranden konstaterar att den bevisning som parterna är oense om avser de sakunniga Lars Thomasson, Iwan Lundberg och Olof Rune samt den av samebyarna åberopade synen.

Tidpunkt för huvudförhandling avhandlas.

Efter paus i sammanträdet för genomgång av kartmaterial och diskussion angående tid för huvudförhandling anmäler parterna att man överenskommit om följande: Lämplig tid för ett informellt planeringssammanträde torde vara i september eller oktober 1994. Inför detta möte är ett förslag till förhandlingsordning från tingsrättens sida

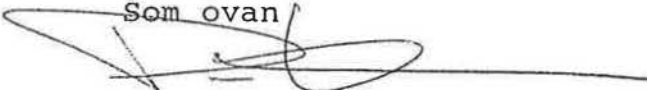
önskvärt som underlag. Huvudförhandlingen kan inledas måndagen den 13 februari 1995 för att pågå i tre veckor med en fjärde vecka i reserv. Ombuden åtar sig att informera respektive sakkunniga om de aktuella tiderna.

Ordföranden tar upp frågan om förlikning och redogör härvid för motiven till 42 kap 17 § första stycket rättegångsbalken.

Parterna förklarar att de avser diskutera förlikningsfrågan efter sammanträdet.

Härefter förklaras sammanträdet, som pågått kl 10.00-14.45 med avbrott för lunch kl 12.15-13.15, avslutat.

Som ovan

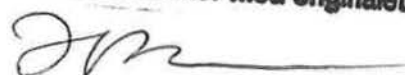

Per Hansson

Prot uppv

10/6-94

15

SVEGS TINGSRÄTT
☐ Avskriften ☒ Kopian
Överensstämmer med originalet

Vidareutveckling av grunderna 1 och 2

Samebyarna gör gällande - såsom en utveckling av grunderna 1 och 2 - att det föreligger erforderlig besittning för att konstituera urminnes hävd och gammal sedvana genom att bruket av betesrätten inom olika områden av de omstämda fastigheterna har upprätthållits under återkommande och varierande tidsintervaller. Betesrättens omfattning har bestämts av bruket, som vid varje tidpunkt varit avhängigt av tillgängligt och ändamålsenligt renbete. Bruket av renbetesrätten i Härjedalen har framträtt i erforderlig omfattning för såväl berörda fastighetsägare som andra vilka kan beröras av rättigheten ifråga. (Ab 689 s. 4 och 696 s. 1).

Innebörden av samebyarnas talan måste vara den att samebyarna påstår, utan att grunderna under punkterna 1 och 2 utgör självständiga grunder, att kärandens fastigheter utnyttjats för renbete under sådan tid och till sådan art och omfattning att det lett till uppkomst av renbetesrätt. Fastighetsägarna bestrider att dem tillhöriga fastigheter nyttjas för renbete av ålder och på sådant sätt att renbetesrätt tillskapats. (Ab 710 s. 1).

3. Grunden "sedvana"

Om urminnes hävd ej kan styrkas till vissa omstämda områden, föreligger ändock en på sedvana grundad betesrätt på den grunden att rätten utövats okvald. Denna besittning av nyttjanderätten till renbete har konfirmerats genom passivitet från berörda fastighetsägare. (Ab 689 s. 5).

Utveckling av grund 3

Begreppet sedvana används i ett led för att uttrycka den grund som antecknats under punkten 4 i protokollet, avser att beskriva en besittning av nyttjanderätt till renbetning ehuru ej av sådan längd som förutsattes för styrkande av urminnes hävd. I konsekvens med det ovan sagda är det alltså ej fråga om sådan längd på besittningen att den kan karakteriseras som gammal sedvana eller av ålder, som förutsattes för en sedvanerätt enligt gällande lagstiftning inom rennäringens område. Enligt sameparterna kan dock sedvanerätt (inom visst område) uppkomma jämväl för en sedvana, som visserligen ej utövats av ålder, på den grunden att besittningen ägt rum okvalt, varmed avses att sameparterna varit i besittning av rätten i full och obestridd omfattning och att sålunda fastighetsägarna genom passivitet accepterat denna rätt. (Ab 696 s. 3). Betesrätt enligt denna grund har samma uppkomstförlopp och kännetecken som för bete som skett av ålder. Vinterbete av ålder har varit och är alltför aktuell i hela Härjedalen. Betesrätten utövas områdesvis med olika tidsintervaller så att vissa trakter - områden - kan bli mera frekvent nyttjade än andra. När dessa trakter nyttjas erfordras ej (för betesrätten ifråga) någon kännedom om vem som är fastighetsägare eller vilken fastighet (fastighetsbeteckning) som för tillfället nyttjas. Samtliga fastigheter ingående i en renbetestrakt behöver ej heller tas i anspråk den vinterbetesperiod som trakten nyttjas. Betesrättens natur som bruksrätt är sådan att någon kontroll av trakten ej erfordras, ej heller någon användning som identifierar brukare; det är blott erforderligt att fastighetsägare och/eller tredje man kan märka att vinterbete äger rum i trakten där hans fastighet är belägen. Med utgångspunkt från renens vandringsbenägenhet, som bl.a. beror på dess betessök, kan vinterbete i en trakt vid en återkommande vinterbetning i samma område komma att ske delvis på angränsande marker eller efter ytterligare en längre flyttning på en mera avlägsen mark, vilka kan tjäna som reservbetesmark till ett kärnområde för renbete. Det kan jämväl förhålla sig på det sättet att vinterbete återupptagits i en trakt efter mycket lång tid. För reservbetesmarker och återupptagna betesmarker kan det ej uteslutas att förhållandena kan vara sådana att samebyn ej förmår styrka - i den nu anhängiggjorda tvisten - att vinterbete har ägt rum av ålder. I sådant fall gör samebyarna gällande, att sedvanerätt ändock kan

3. Vinterbetesrätten är uttömmande reglerad genom rennäringslagen. Rätt till vinterbete med ren finns endast inom fastigheter där sådant nyttjande av ålder bedrivs. Någon möjlighet att hävda en renbetesrätt vid sidan av rennäringslagen finns inte. Skulle kärandens inställning i denna del ej godtas av tingsrätten bestrids i vart fall att det kortare nyttjande varom det kan vara fråga dels kan utgöra grund för en sådan rätt och dels att nyttjandet utövats utan protester från markägarna. Någon rättsgrundande passivitet från markägarhåll har det inte alls varit fråga om. (Ab 710 s. 2). Eventuell rätt har upphört, då den inte utnyttjats under ca 1/3 av den tid som tingsrätten kan finna erforderlig för uppkomst.

Utveckling av grund 3

Det bestrids att det föreligger besittning på sätt samebyarna påstår. - Det bestrids att betesrättens omfattning bestämts för betesbruket och tillgängligheten av ändamålsenligt bete. Betesbruket har skett inom för samerna upplåtna områden. Det renbete som skett på senare tid på vissa av kärandens fastigheter har skett otillåtet och berörda fastighetsägare har protesterat mot detta. Detta betesbruk har pågått sporadiskt och under kort tid och ger ingen rätt till fortsatt bete. För berörda fastighetsägare har det ej framstått som något etablerat betesbruk utan som en otillåten expansion i viss mån understödd av myndigheterna. - Det bestrids att vinterbete av ålder varit och alltför är aktuell i hela Härjedalen. Vinterbete har förekommit av ålder och får tillåtet ske endast inom de områden som numera ingår i renbetesfjällen. Renens betessök har inte skett och får inte ske fritt utan kontroll. Renarna ska hindras att komma utanför betesområdet eller annars vålla skada eller olägenhet, jfr 65 § rennäringslagen. Begrepp som kärnområde och reservbete är främmande för den rätt som lagen ger. Kortare tid än 90 år av okvalt nyttjande ger ingen rätt. - Det bestrids att några passivitetsprinciper kan göras gällande vid sidan av rennäringslagstiftningen, se vidare nästa punkt. - Vid tiden för rennäringslagstiftningens tillkomst bedrevs samernas renskötsel intensivt genom att renhjorden har hållits samman, drivits till bestämda områden av samerna etc. Det på senare tid tillkommande extensiva bruket, att köra renarna långa sträckor med moderna transportmedel och låta renarna själv, utan att hjorden hålls samman, söka betesmarker, saknar historisk förankring. Likaså är den mångdubbelt större renmängden främmande för det renbetesbruk som skett av ålder.

SÁMIID RIIKKASEARVI

SVEGS TINGSRÄTT

Ink 94 05 1 8

Akt. 188/90 7091

Aktbil. 852

Till StoraSkog AB, ModoSkog AB och Korsnäs AB

SM 5/90

Med hänvisning till åtagandet vid mötet den 18 januari 1994 att redovisa resultat efter renräkning och antal slaktade renar under säsongen 1993/94 får jag redovisa följande.

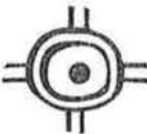
	<u>Räknat antal</u>	<u>Slaktat antal</u>
Idre	3 380	2 962
Tännäs	5 581	4 258
Mittådalen	9 559	7 617
Handölsdalen	9 310	7 152
Tåssåsens	6 653 <i>24487</i>	3 621 <i>25.610</i>

Av redovisningen följer att åtagandet i den ingångna förlikningen under p. 3 att till senast vid utgången av år 1995 reducera antalet renar till av länsstyrelsen fastställd nivå kommer att kunna infrias. Antalet slaktade renar (25.510) är i stort sett en fördubbling i förhållande till antalet tidigare år.

Umeå den 17 maj 1994

Med bästa hälsningar

Jörgen Bohlin

SVENSKA SAMERNAS
RIKSFÖRBUND / SSR

Förbundskansliet
Brogatan 5, 903 25 Umeå
Telefon 090-14 11 80
Fax 090-12 45 64
Bankgiro 969-4548
Postgiro 70 47 10-3

SVEGS TINGSRÄTT

Ink 94 -05- 1 8

2.

Akt. 18/40 T. 70/91.

Aktbil. 853

1. Fastighetsägarna - som inte har någon erinran mot Samebyarnas uttalande att begreppen urminnes hävd, gammal sedvana och "av ålder" har samma rättsliga betydelse - hävdar att vinterbetesrätten är uttömmande reglerad genom rennäringslagen. Någon möjlighet att hävda renbetesrätt vid sidan av rennäringslagen finns inte.

Inte heller kan 1734 års lag självständigt grunda rätt till renbete till följd av urminnes hävd, då lagen inte är tillämplig på vare sig sådana marker eller sådant nyttjande som det är fråga om här i målet.

I vart fall har det inte förekommit sådant nyttjande i sådan omfattning och under så lång tid att urminnes hävd därigenom kan anses ha uppkommit. Det ringa nyttjande som skett har dessutom mötts av protester från markägarna.

Om sådan rätt ändå anses ha uppkommit, har den upphört då den inte utnyttjats under ca 1/3 av den tid som fordras för dess uppkomst, ca 30 år.

Fastighetsägarna bestrider att det genom skattefällsmålet klarlagts att samernas rätt till renbete - vinterbete ytterst grundas på urminnes hävd. HDs besked är i stället att samernas rätt uteslutande regleras av den nya lagstiftningen 1886 och efterföljande rennäringslagar.

15 kap ÅJB medger ej att samerna med bruksrätten till renskötsel som grund kan ha någon på urminnes hävd grundad rätt till vinterbete inom by - i by och hemmansindelningen ingående mark. Hävd av allmänning var och är ej möjlig. Först från och med mitten av 1890-talet har samer nyttjat sina rättigheter kollektivt i samebyar. Enskilda samers eventuella nyttjande dessförinnan får inte samebyarna tillgodräkna sig.

Enligt sedvanliga regler åvilar det samebyarna att visa att kärandens fastigheter nyttjats för renbete på sådant sätt och under sådan tid, minst 90 år, att urminnes hävd uppkommit. Sådan rätt kan inte uppkomma efter 1972, då nya jordabalken trädde i kraft och bestämmelserna om urminnes hävd upphävdes. Kärandena bestrider således att det i förevarande fall kan uppställas någon presumtion för urminnes hävd.

4.

2. Det har inte förekommit sådant nyttjande i sådan omfattning och under så lång tid att renbetesrätt enligt rennäringslagstiftningen därigenom kan anses ha uppkommit. Det ringa nyttjande som skett har dessutom mötts av protester från markägarna.

Om sådan rätt ändå anses ha uppkommit, har den upphört då den inte utnyttjats under ca 1/3 av den tid som fordras för dess uppkomst, ca 30 år.

2. Renbetesrätten har, som redovisats under föregående punkt, uttömmande reglerats genom 1886 års renbeteslag och efterföljande lagar. I fråga om renbetesrättens geografiska utfredning stadgas i rennäringslagstiftningen att rätt till vinterbete med ren föreligger inom sådana trakter utanför renbetesfjällen där renskötsel av ålder bedrivs vissa tider av året. (Ab 767 s. 1).

Begreppet av ålder innebär enligt fastighetsägarnas mening följande: Om något subjekt, en by, ett kollektiv, faktiskt okvalt nyttjat viss mark för renbete under en längre tid, minst 90 år, kan subjektet vara berättigat att fortsätta sitt nyttjande p g a gammal sedvana jämlikt rennäringslagen. Det långvariga okvalda nyttjandet skapar en rätt för nyttjaren under förutsättning att besittningstagandet ej skett på ett otillbörligt sätt. (Ab 710 s. 3).

Utgångsåret för beräkningen bakåt i tiden är 1886, då den första renbeteslagen tillkom. Renbetesrätt kan däremot inte grundas på nyttjande efter 1886, då denna möjlighet inte erbjuds genom 1886 års lag ("hitintills"). Med utgångspunkt från lagens intention att bevara samerna vid de renbetesmarker de nyttjat av ålder, får ianspråktagande av marker efter 1886 anses ha skett på otillbörligt sätt.

I tvistiga fall får frågan om regelns tillämplighet bli prövad av domstol på grundval av sådan bevisning som enligt lag krävs för styrkande av urminnes hävd (Prop 1928:43 s 71 och 1971:51 s 158).

3. Denna grund för sambyarnas talan som de upptagits under punkt 3 utgör en utveckling av samebyarnas grunder under punkt 1 och 2. Innebörden av samebyarnas talan måste vara den att samebyarna påstår, utan att grunderna under upnkt 1 och 2 utgör självständiga grunder, att kändens fastigheter utnyttjats för renbete under sådan tid och till sådan art och omfattning att det lett till uppkomst av renbetesrätt.

Fastighetsägarna bestrider att dem tillhöriga fastigheter nyttjats för renbete av ålder och på sådant sätt att renbetesrätt tillskapats. (AB 710 s 1).

Det bestrids att det föreligger besittning på sätt samebyarna påstår.

Det bestrids att betesrättens omfattning bestämts av betesbruket och Allgångsheten av ändamålsenligt bete. Betesbruket har skett inom för samerna upplåtna områden. Det renbete som skett på senare tid på vissa av kärandenas fastigheter har skett otillåtet och berörda fastighetsägare har protesterat mot detta. Detta betesbruk har pågått sporadiskt och under kort tid och ger ingen rätt till fortsatt bete. För berörda fastighetsägare har det ej framstått som något etablerat betesbruk utan som en otillåten ex. i viss mån understödd av myndigheterna.

Det bestrids att vinterbete av ålder varit och alltfört är aktuell i hela Härjedalen. Vinterbete har förekommit av ålder och får tillåtet ske endast inom de områden som numera ingår i renbetesfjällen. Renens betessök har inte skett och får inte ske fritt utan kontroll. Begrepp som närområde och reservbete är främmande för den rätt som lagen ger. Kortare tid än 90 år är okvalt nyttjande ger ingen rätt.

Det bestrids att några passivitetsprinciper kan göras gällande vid sidan av rennäringslagstiftninge, se vidare nästa punkt

Renarna ska hindras att komma utanför betesområdet eller annars vålla skada eller olägenhet, jfr 65 § rennäringslagen.

Vid tiden före rennäringslagstiftningens tillkomst bedrevs samernas renskötsel intensivt genom att renhjorden här hållits samman, drivits till bestämda områden av samerna etc. Det på senare tid tillkommande extensiva bruket, att köra renarna långa sträckor med moderna transportmedel och låta renar själva, utan att hjorden hålls samman, söka betesmarker, saknar historisk förankring. Likaså är den mångdubbelt större renmängden främmande för det renbetesbruk som skett av ålder.

- 3 4. Vinterbetesrätten är uttömmande reglerad genom rennäringslagen. Fastighetsägarna underkänner sedvana som egen rättslig grund för renbetesrätt. Sedvana är inte accepterad som rättslig grund inom svensk fastighetsrätt. Någon möjlighet att hävda en renbetesrätt vid sidan av rennäringslagen finns inte. Skulle kärandens inställning i denna del ej godtas av tingsrätten bestrids i vart fall att det kortare nyttjande varom det kan vara fråga dels kan utgöra grund för en sådan rätt och dels att nyttjandet utövats utan protester från markägarna. Någon rättsgrundande passivitet från markägarhåll har det inte alls varit fråga om (Ab 710 s 2). Eventuell rätt har upphört då den inte utnyttjats under ca 1/3 av denna tid som tingsrätten kan finna erforderlig för uppkomst.

Av samebyarna under punkt 5 upptagen grund torde främst avse skydd för rennäringsutövning. Kärandena grundar sin talan på regelsystemet i rennäringslagen. Denna lag är inte grundlagsstridig. Eventuella konventioner är inte av direkt betydelse för en domstols prövning av en tvist. Folkrätten reglerar förhållandet mellan stater och är inte tillämplig i en tvist mellan svenska rättssubjekt. Frågan om var renbetesrätt p g a den 1886 införda regeln om sedvanerätt föreligger har av lagstiftaren lämnats öppen för att avgöras genom domstolsprövning. Kärandenas talan syftar till att få klarlagt att rätt till vinterbete inte föreligger på kärandenas respektive fastigheter. Ett avgörande

av denna mellan parterna tvistiga fråga kan inte såsom samebyarna påstår påverka de folkrättsliga förpliktelser Sverige har att följa för att möjliggöra för samerna att behålla och utveckla sitt eget kultur- och samfundsliv. Kärnålen har följaktligen inte till syfte att försämra förhållandena för rennäringen. (Ab 710 s 2 och 3).

1991-09-03

686

T 88/90

Målnumret bör anges i
skrifter och telefonsamtal

Förbundsjuristen Leif Andersson
LRF:s Juridiska Byrå
Kyrkgatan 49
831 34 ÖSTERSUND

Ankom

1991-09-04

Juridiska Byrån
LRF Konsult

Hemmansägare i Härjedalens ./. Handölsdalens sameby,
kommun med fl samebyar

ang. fråga om fastighet är belastad med renbetesrätt

Med ändring av tidigare kallelse, meddelas härmed att
den muntliga förberedelsen kommer att äga rum i
Folkets Hus, Härjedalssalen, Ljusnegatan 1, Sveg, den
16 september 1991 klockan 10.00.

Karin Tjärnberg
Karin Tjärnberg

SVEGS TINGSRÄTT

KALLELSE

Datum

1991-07-26

Delg nr

16

Aktbil

682

Målnr

T 88/90

Målnumret bör anges i skrivelser
och telefonsamtal

Hemmansägare i Härjedalens kommun

Ankom

1991-07-29

Juridiska Byrån

LRF Konsult

Mål

Hemmansägare i Härjedalens ./. Handölsdalens sameby
kommun med fl samebyar

ang. fråga om fastighet är belastad med renbetesrätt

Ni kallas till muntlig förberedelse/~~huvudförhandling~~ inför rätten

å tingshuset i Sveg den 16 september 1991 kl 10.00.

Ni skall komma personligen/genom behörig ställföreträdare eller genom ombud.

Gör Ni ej detta kan Ni bli skyldig att betala --- kr i vite.

Är Ni förhindrad att komma skall Ni genast meddela rätten varför.

Observera dock att kallelsen gäller till dess rätten meddelat något annat.

Kommer Ni inte kan tredskodom meddelas mot Er.

Karin Tjärnberg

UPPLYSNINGAR

Tredskodom innebär som regel att den som inte kommer till domstolen förlorar målet.

Övrigt: För upplysningar kan Ni vända Er till rätten.

SVEGS TINGSRÄTT

Mål nr T 88/90
Aktbil 679

Förbundsjuristen Leif Andersson
LRF:S Juridiska Byrå
Kyrkgatan 49
831 34 ÖSTERSUND

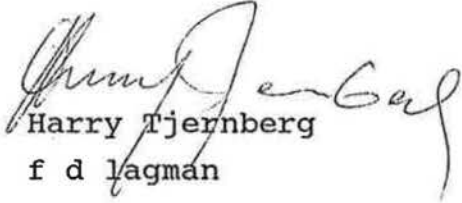
Advokaten Nils Larsson
Levanders Advokatbyrå
Åsgatan 12
791 71 FALUN

Svegs tingsrätts mål T 88/90 - Hemmansägare i Härjedalens kommun ./.. Handölsdalens sameby m fl samebyar

BESLUT
1991-06-26

Tingsrätten utfärdade den 5 februari 1991 ett föreläggande för kärandena att inom viss tid besvara fyra av tingsrätten ställda frågor (aktbil 660). Kärandena har därefter i ett den 19 februari 1991 inkommet yttrande delvis besvarat frågorna.

Med anledning av vad kärandena anfört i skriften återkallar tingsrätten härmed föreläggandet. Till följd härav behöver kärandena ej längre följa föreläggandet.

Harry Tjernberg
f d lagman

1991-06-27

T 88/90
Målnumret bör anges i
skrifter och telefonsamtal

Förbundsjuristen Leif Andersson
LRF:s Juridiska Byrå
Kyrkgatan 49
831 34 ÖSTERSUND

Advokaten Nils Larsson
Levanders Advokatbyrå
Åsgatan 12
791 71 FALUN

Förbundsjuristen Jörgen Bohlin
Svenska Samernas Riksförbund SSR
Brogatan 5
902 48 UMEÅ

Svegs tingsrätts mål T 88/90 och T 70/91 - hemmansägare i
Härjedalens kommun ./. Handölsdalens sameby m fl samebyar

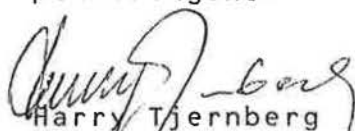
Tingsrätten har denna dag beslutat att förena målen T 88/90
och T 70/91 för att handläggas i en rättegång. Yttranden och
andra skrifter bör därför i fortsättningen avges gemensamt för
båda målen under hänvisning till mål T 88/90 och T 70/91.

Tingsrätten har vidare genom ett denna dag givet föreläggande
berett kändena tillfälle att inom tre veckor från delfäendet
av föreläggandet yttra sig över vad svarandena i en den 24 juni
1991 inkommen skrift ytterligare anfört i avvisningsfrågan samt
förelagt dem att inom samma tid yttra sig över svarandenas be-
gåran om anstånd med avgivande av fullständigt svaromål. Tings-
rätten avser att pröva avvisningsfrågan vid ett första samman-
träde för muntlig förberedelse 8 tingshuset i Sveg, förslagsvis
någon gång i vecka 34 eller 35 (den 19 - 30 augusti). Parts-
ombuden ombeds att snarast möjligt anmäla önskemål om tid-
punkten för sammanträdet.

Om tingsrätten vid sammanträdet skulle komma att ogilla svaran-
denas invändning om rättegångshinder, bör svarandena vara beredda
att ange huruvida kändenas yrkanden medges eller bestrids och,
om yrkanden bestrids, grunderna för detta samt - såvitt möjligt -
även ange de omständigheter som de vill anföra till stöd för sitt
bestridande.

Under samma förutsättning bör kändena vara beredda att yttra
sig över vad svarandena anfört.

Vid sammanträdet bör partsombuden lämna synpunkter i fråga om tids-
planeringen.

Harry Tjernberg
fd lagman

Bostadsadress: Lådersättravägen 27, 175 70 JÄRFÄLLA Tel 0758/53964

FULLFÖLJDSHÄNVISNING

Den som vill överklaga beslutet skall göra detta skriftligen. Skriften (besvärslagan) skall ha kommit in till **tingsrätten** inom tre veckor från beslutets datum eller

1991-03-06

senast.....

Den skall vara ställd till hovrätten för Nedre Norrland.

Upplysningar

1 Besvärslagan skall alltså vara riktad till hovrätten men lämnas eller skickas till tingsrätten. Om handlingar sänds till tingsrätten skall portot ha fullt betalats av avsändaren.

2 Har part ej gett in tillräckligt antal avskrifter av inlaga som skall delges motpart, när det behövs, framställer rätten på partens bekostnad de avskrifter som behövs för delgivningen. (När delgivning skall ske behövs normalt en avskrift för varje motpart.)

3 Ytterligare upplysningar kan erhållas från tingsrätten. Dess adress och telefonnummer anges på första sidan av beslutet.

LRF Juridiska Byrån AB
Rådhusgatan 46
831 34 ÖSTERSUND
Tel 063 - 14 59 10

1991-01-28

SVEGSTINGSRÄTT

Ink 91-01-29

Akt. 788,90

Akibill. 637

SVEGS TINGSRÄTT
SLUTLIGT BESLUT 1991-02-13

Svegs tingsrätt
Box 205
842 00 SVEG

Målet avskrivs från vidare handläggning beträffande fastigheterna Prästbordet 1:1, Östansjö 40:2 samt Östansjö 40:3 samtliga i Ytterhogdal, Härjedalens kommun.

FULLFÖLJD SHÄNVISNING, se bil 1 (Dv 402 E). Besvär senast 1991-03-06

På tingsrättens vägnar enligt uppdrag av f d lagmannen Fredrik Rekke.

Lars Bertler
Lars Bertler

Per Göte Ahlnäs m fl ./.. Handölsdalens sameby m fl,
mål nr T 88/90

I anledning av tingsrättens föreläggande får jag komplettera behörighetshandlingar enligt följande.

1. Kopia av bouppteckning efter Tora Milli Alice Jonsson, utvisande delägare, bifogas. Fullmakter från delägarna har tidigare ingivits.
2. Kopia av bouppteckning efter Teodor Andersson, utvisande delägare bifogas. Vidare bifogas kopior av bouppteckningar efter delägarna Oskar Algot Theodorsson och Karolina Andersson. Fullmakt från Ture Theodorsson, Maria Olofsson och Signe Persson har tidigare ingivits.
3. Fullmakt avseende bl a fastigheterna Linsell 13:10 i Linsell och Glissjöberg 13:3 i Sveg har undertecknats av ställföreträdaren Sven Gösta Jonzon. Bevis om ställföreträdarskap bifogas.

Vid telefonsamtal med tingsrätten har konstaterats att ställföreträdare ej antecknats beträffande Glissjöberg 13:3. Samtidigt härmed inges inlägga till inskrivningsmyndigheten med hemställan om att så sker.

4. Fullmakt i original från Haldo Roos bifogas.
5. Kopia av bouppteckning samt fullmakter i original från samtliga delägare bifogas.
6. Fullmakt från Rut Bengtsson och Anna Eriksson finns under fastigheten 20:15 i Hede.
7. Ägaren av Prästbordet 1:1 samt Östansjö 40:2 och 40:3 i Ytterhogdal återkallar härmed sin talan och hemställer att målet avskrivs från vidare handläggning beträffande dessa fastigheter.

6.2.1991. Fax t. Bohlén
Varligt brev - " - 503
se ovanstående

- ./.
8. Kopia av bouppteckningen efter Kristina Jonasson bifogas. Delägarna har undertecknat ingiven fullmakt (se Kolsätter 4:4). Även Ella Svensson har undertecknat den fullmakten.

Leif Andersson

SVEGS TINGSRÄTT

Op 91-02 12

Till

Svegs tingsrätt

T 88/90

aktbil 657

Mål T 88/90

Jag får härmed hemställa om anstånd till den 20 februari 1991 med att komplettera behörighetshandlingar enligt föreläggandet 1991 01 04.

Falun den 11 februari 1991

Nils Larsson

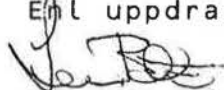
SVEGS TINGSRÄTT

BESLUT 1991-02-13

Anståndet beviljas.

På tingsrättens vägnar

Eh! uppdrag av f d lagmannen Fredrik Rekke.

Lars Bertler

Exp adv, Nils Larsson
Till Leif Andersson, LRF f k
Bohlin, f k/ 110

Advokaten Nils Larsson
Levanders Advokatbyrå
Åsgatan 12
791 71 FALUN

91 -01- 08

delg. 8/1-91
NR

Per-Göte Ahlnäs m fl ./. Handölsdalens sameby m fl
ang. renbetesrätt.

Ni föreläggs att komplettera Edra behörighetshandlingar enligt följande

1. Anders Lind har utfärdat fullmakt avseende Er behörighet att företräda Ljusnans Vattenregleringsföretag i målet. Några handlingar som utvisar Anders Linds behörighet att företräda Vattenregleringsföretaget finns inte ingivna. Ni föreläggs därför att inkomma med registreringsbevis, protokoll eller annan handling utvisande Anders Linds behörighet att företräda Ljusnans Vattenregleringsföretag.

2. Beträffande fastigheten Ransjö 1:5 i Hede, Härjedalens kommun så saknas kopia av bouppteckning efter K A Olofsson, Smedvägen 6, 840 93 HEDE. Ni föreläggs att inkomma med sådan eftersom fastigheten ägs av ett dödsbo.

3. Beträffande fastigheten Flor 3:11 i Ytterhogdal, Härjedalens kommun, saknas fullmakt från uppgiven fastighetsägare Ljunga Kraft Aktiebolag, box 56, 840 10 LJUNGAVERK. Ni föreläggs att inkomma med sådan. 0 691-32950

Vidare föreläggs Ni att skriftligen yttra Er över svarandens invändningar om rättegångshinder, se bifogad skrift. Skriftligt yttrande skall ha inkommit till tingsrätten inom 14 dagar från det Ni fick del av detta föreläggande. Kompletteringar angående behörighetshandlingarna skall ha inkommit inom 21 dagar från det Ni fick del av detta föreläggande.

I tjänsten

Karl-Ivar Andersson
Karl-Ivar Andersson

ÖREÄLVENS VATTENREGLERINGSFÖRETAG
ÄNGERMANÄLVENS VATTENREGLERINGSFÖRETAG
INDALSÄLVENS VATTENREGLERINGSFÖRETAG
LJUNGANS VATTENREGLERINGSFÖRETAG
LJUSNANS VATTENREGLERINGSFÖRETAG

LÄNSSTYRELSEN I
GÄVLEBORGS LÄN

Ink. 1990-01-13

2475-4311-96

Länsstyrelsen i Gävleborgs län
801 70 GÄVLE

Er referens

Vår referens
AL/LG

Datum
1990-04-17

Ljusnans Vattenregleringsföretag - styrelsesammansättning

Jämlikt föreskrifterna i 3 kap. 14 §, andra stycket, vattenlagen i lydelse före den 1 januari 1984, ber jag härmed få meddela, att styrelsens sammansättning enligt beslut på ordinarie årssammanträde den 13 mars 1990, intill 1991 års ordinarie årssammanträde, är följande:

ordinarie ledamöter:

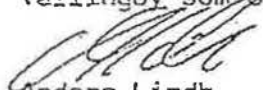
direktör Åke Gerge*)
direktör Olof Wikström**)
direktör John Eriksson
direktör Magnus Lindberg
direktör Karl-Erik Svensson
direktör Allan Wrebo
lagman Sven Bergman***)

suppleanter:

direktör Leif Björling
civilingenjör Anders Ericsson
jur.kand. Lars Håbäck
överingenjör Lars Jansson
överingenjör Sverre Körner
överingenjör Stig Larsson
direktör Karl-Erik Olofsson
direktör Orvar Pettersson
överingenjör Jan-Erik Tallberg
lagman Hans Ture Skoglund****)

Vi vore tacksamma erhålla bevis på ovanstående.

Vällingby som ovan

Anders Lindh

BEVIS

Ovan anmälda styrelse har registrerats hos länsstyrelsen i Gävleborgs län den 20 april 1990

Siv Eriksson

*) ordförande enligt styrelsebeslut s.d.
**) vice ordförande "-
***) av Länsstyrelsen i Gävleborgs län förordnad ordinarie ledamot
****) "- suppleant

POSTADRESS	GATUADRESS	TELEFON	TELEFAX	TELEX
BOX 522 162 15 VÄLLINGBY	JÄMTLANDSGATAN 97	08-87 02 00	08-37 43 27	10387 VBYVATTENSTH

Transumt

Nr 1/90

Protokoll fört vid sammanträde med styrelsen för
Ljusnans Vattenregleringsföretag den 13 mars 1990.

Närvarande

Ordinarie ledamöterna:

Sven Bergman
John Eriksson
Åke Gerge
Magnus Lindberg
Karl-Erik Svensson och
Allan Wrebo samt
Anders Ericsson, suppleant för Olof Wikström

Därjämte var närvarande överingenjör Lars Jansson, platschef Åke Backlund,
direktör Anders Lindh och undertecknad, Per-Eric Ohlsson.

::

§ 5

Firmateckning

Beslöt styrelsen att rätt att teckna vattenregleringsföretagets firma skulle
tillkomma, förutom styrelsens ordinarie ledamöter två i förening, styrelsens
ordförande direktör Åke Gerge och direktör Anders Lindh var för sig.

::

Vid protokollet

Per-Eric Ohlsson

(Per-Eric Ohlsson)

Justeras:

Åke Gerge

Anders Ericsson

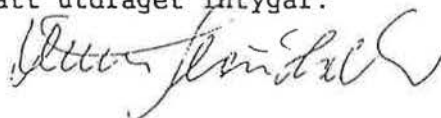
Magnus Lindberg

(Åke Gerge)

(Anders Ericsson)

(Magnus Lindberg)

Rätt utdraget intygar:

JURIDISKA BYRÅN
LANTBRUKARNAS RIKSFÖRBUND

FULLMAKT

Juris kandidaterna Leif Andersson, Nils Rinander, Kent Hedkvist, Dag Engström, Ingemar Olofsson, ingenjören Klas Edvinsson, lantmätaren Björn Johansson eller endera av dem eller den som de eller endera av dem i sitt ställe förordnar befullmäktigas härmed att vid alla över- och underdomstolar, exekutionssäten och övriga ämbetsmyndigheter anhängiggöra, utföra och bevaka

min talan i mål angående ombudets rätt
vår

Ombudets laga åtgärder godkännes

Bruksvallarna den 25/2 19 91
Yngve Stenm Eivor Ström
Adress Box 119 84097 Bruksvallarna
Telefon 0684/20251

I mål eller ärende rörande fast egendom bör såväl man som hustru underteckna fullmakten.

Innehas fastighet av dödsbo skall samtliga delägare underteckna fullmakten, varjämte bevis, utvisande vilka som är delägare, bifogas (t.ex. utdrag ur bouppteckning).

Nedan anges innehavd fastighets (fastigheters) fullständiga juridiska beteckning och belägenhet (t.ex. Nyby 2:4 och 3:8 i Hamra socken).

Funäsdalen 40:3 i Tännäs, Härjedalens kommun

(Dessa uppgifter kan hämtas från lantmåterihandling, lagfarts- äganderätts- eller gravationsbevis).

Kontor UMEÅ
Adress Västra Esplanaden 19
902 48 UMEÅ
Telefon 090-14 11 50

ÖSTERSUND
Rådhusgatan 46
831 34 ÖSTERSUND
063-14 59 10

LULEÅ
Sandviksgatan 53
951 32 LULEÅ
0920-884 96

JURIDISKA BYRÅN

LANTBRUKARNAS RIKSFÖRBUND

FULLMAKT

Juris kandidaterna Leif Andersson, Bo Forsberg, Christer Jonsson, Peter Furberg och Christer Högbeck, ingenjören Klas Edvinsson, lantmätaren Björn Johansson eller endera av dem eller den som de eller endera av dem i sitt ställe förordnar befullmäktigas härmed att vid alla över- och underdomstolar, exekutionssäten och övriga ämbetsmyndigheter anhängiggöra, utföra och bevaka

~~rikt~~ talan i mål ang sedvanerätten i Härjedalen.
vår

Ombudets laga åtgärder godkännes

Vemdalen den *24/1* 19 *91*
590112-8206 Lantstämman *651030-8247 Olav Sten*

Adress *Östgördögatan 23 840 92 Vemdalen*

Telefon *0684/30149*

I mål eller ärende rörande fast egendom bör såväl man som hustru underteckna fullmakten.

Innehav fastighet av dödsbo skall samtliga delägare underteckna fullmakten, varjämte bevis, utvisande vilka som är delägare, bifogas (t.ex. utdrag ur bouppteckning).

Nedan anges innehavd fastighets (fastigheters) fullständiga juridiska beteckning och belägenhet (t.ex. Nyby 2:4 och 3:8 i Hamra socken).

Kyrkbyn 2:8 Vemdalens socken
(Dessa uppgifter kan hämtas från lantmäterihandling, lagfarts-, äganderätts- eller gravationsbevis).

Kontor UMEÅ
Adress Döbelnsgatan 17,
902 45 Umeå
Telefon 090-14 11 50

ÖSTERSUND
Kyrkgatan 49,
831 34 Östersund
063-13 22 80

LULEÅ
Köpmangatan 27,
951 35 Luleå
0920-163 60

Till

Förbundsjuristen Leif Andersson

Rådhusgatan 46

831 34 ÖSTERSUND

Ankom

1991-01-08

Juridiska Byrån
LRF Konsult

Per-Göte Ahlnäs m fl ./. Handölsdalens sameby m fl
angående renbetesrätt

Ni föreläggs att komplettera Edra behörighetshandlingar
i målet enligt följande

1. Beträffande fastigheten Särvsjön 3:4 i Hede, Härjedalens
kommun, så ägs denna av dödsboet efter Tora Mille Alice
Jonsson. Någon kopia av bouppteckning har inte ingivits.
Ni föreläggs att inkomma med en sådan.

OK

2. Beträffande fastigheten Orrmo 13:1 i Lillhärdal, Härje-
dalens kommun, så ägs denna av dödsboet efter Theodor Anders-
son. Kopia av bouppteckningen saknas. Ni föreläggs att in-
komma med en sådan.

3. Beträffande fastigheterna Linsell 13:10 i Linsell och
Glissjöberg 13:3 i Sveg, båda i Härjedalens kommun, saknas
fullmakter från samtliga fastighetsägare utom Gösta Jonzon.
Ni föreläggs därför att inkomma med fullmakter från delägar-
na i respektive fastigheter.

4. Beträffande fastigheterna Funäsdalen 6:2 och 7:15 båda
i Tännäs, Härjedalens kommun, så har kopia av fullmakt in-
givits. Ni föreläggs härmed att inkomma med fullmakt i origi-
nal från Haldo Roos, box 89, 840 95 FUNÄSDALEN.

OK

Rungt 8/1
Thund Th 1/4
Kalle av.
Stallfrietad
Linsell 13:10 - ja
Glissjöberg 13:3 ok

1991-01-04

Ok.
5. Beträffande fastigheten Hån 5:5 i Vemdalen, Härjedalens kommun, så ägs fastigheten av dödsboet efter Jonas Einar Eriksson. Ingiven fullmakt har undertecknats av Britt-Marie Eriksson-Proos. Ni föreläggs att inkomma med fullmakter från övriga dödsbodelägare, utvisande Britt-Marie Eriksson-Proos' behörighet att lämna Er fullmakt för dödsboets räkning.

se Håls-Kyrkbyn 20.15
6. Beträffande fastigheten Kyrkbyn 52:6 i Vemdalen, Härjedalens kommun, så saknas fullmakter från uppgivna fastighetsägare Rut Bengtsson och Anna Eriksson. Ni föreläggs att inkomma med fullmakter från dessa delägare.

3 brev.
7. Beträffande fastigheten Prästgården 1:1 i Ytterhogdal, Härjedalens kommun, föreläggs Ni att inkomma med transumt utdrag ur mötesprotokoll eller annan handling, av vilken skall framgå Leif Nilssons behörighet att företräda Ytterhogdals- Överhögdals- och Ängersjö församlingar.

se 4:4
8. Beträffande fastigheten Kolsätter 4:2 i Älvros, Härjedalens kommun, saknas kopia av bouppteckningen efter Kristina Jonasson och fullmakter från dödsbodelägarna. Vidare saknas fullmakt från delägaren Ella Svensson, Kolsätt 8528, 842 00 SVEG. Ni föreläggs härmed att inkomma med dessa handlingar.
brev

Vidare föreläggs Ni att skriftligen yttra Er över svarandenas invändningar om rättegångshinder, se bifogad skrift.

Skriftligt yttrande skall ha inkommit till tingsrätten inom 14 dagar från det Ni fick del av detta föreläggande. Kompletteringar angående behörighetshandlingarna skall ha inkommit inom 21 dagar från det Ni fick del av detta föreläggande.

I tjänsten

Karl Ivar Andersson

SAMEBYARNA

1. Samebyarnas rätt till vinterbete med ren inom områden utanför renbetesfjällen, innefattande bl de omstämda fastigheterna i Härjedalens kommun, och med denna rätt sammanhängande rättigheter, såsom rätt till visst skogsfång och viss byggrätt, grundas ytterst på urminnes hävd, dvs ett särskilt civilrättsligt fång till denna bruksrätt. (Ab 689 och 696)

Begreppet urminnes hävd har två skilda betydelser enligt doktrinen. Urminnes hävd kan dels vara ett i civilrättslig bemärkelse laga fång, dels utgöra ett bevis, en presumption om den rättmätiga uppkomsten av den rätt till stöd för vilken urminnes hävd åberopas. Detta kan också uttryckas som en presumption för besittningsförhållandets laglighet. Enligt denna presumption faller urminnes hävd, om sådan har visats, endast för en bevisning som ådagalägger att den, som åberopar hävden i själva verket härleder sitt fång från någon som obehörigt tillägnat sig rättigheten från en rättmätig innehavare. Samebyarna åberopar i målet urminnes hävd i båda dessa betydelser. (Ab 696)

Begreppen urminnes hävd, gammal sedvana och "av ålder" samma rättsliga betydelse. För att sedvanerätt till renbete skall föreligga förutsätts att det är frågan om trakter, som samerna efter gammal sedvana eller av ålder har besökt med sina renar. Lagstiftaren synes förutsätta att i tvistiga fall får frågan om sedvanerättens tillämplighet bli prövad i domstol på grundval av sådan bevisning som enligt lag krävs för styrkande av urminnes hävd (prop 1928:43 s 71 och 1971:51 s 158). (Ab 696).

Vid tvist om sedvanerätten skall bevisningen ej ovillkorligen hänföras till förhållandena vid tiden för tillkomsten av 1886 års lag. Även förhållanden efter 1886 kan vara avgörande för sedvanerättens tillämplighet. Till stöd härför åberopar sameparterna den justering som ägde rum i och med att "hitintills" i 1886 års lag ströks i 1898 års lag. (Ab 696)

Det föreligger erforderlig besittning för att konstituera urminnes hävd och gammal sedvana genom att bruket av betesrätten inom olika områden av de omstämda fastigheterna har upprätthållits under återkommande och varierande tidsintervaller. Betesrättens omfattning har bestämts av bruket, som vid varje tidpunkt varit avhängigt av tillgängligt och ändamålsenligt renbete. Bruket av renbetesrätten i Härjedalen har framträtt i erforderlig omfattning för såväl berörda fastighetsägare som andra vilka kan beröras av rättigheten ifråga. (Ab 696)

FASTIGHETSÄGARNA

1. Fastighetsägarna - som inte har någon erinran mot Samebyarnas uttalande att begreppen urminnes hävd, gammal sedvana och "av ålder" har samma rättsliga betydelse - bestrider att dem tillhöriga fastigheter nyttjats för renbete av ålder och på annat sätt att renbetesrätt tillskapats. (Ab 710)

Begreppet urminnes hävd innebär enligt fastighetsägarnas mening följande. Om något subjekt, en by, ett kollektiv, faktiskt okvalt nyttjat viss mark för renbete under en längre tid, minst 90 år, kan subjektet vara berättigat att fortsätta sitt nyttjande p g a gammal sedvana jämlikt rennäringslagen. Det långvariga okvalda nyttjandet skapar en rätt för nyttjaren under förutsättning att besittningstagandet ej skett på ett otillbörligt sätt. (Ab 710)

OK

→ Nej

→ Nej, stort fall g. skilt.

2. De på urminnes hävd grundade rättigheterna har i vart fall huvudsakligen blivit lagfästa genom den lagstiftning som reglerat rennäringslagen. Sålunda föreligger lagstöd för nu omtvistad renbetesrätt enligt 3 § andra punkten rennäringslagen.

2. Se punkt 1

SAMEBYARNA

3. För det fall att urminnes hävd ej kan styrkas till vissa omstämda områden, föreligger ändock en på sedvana grundad betesrätt på den grunden att rätten utövats okvald. Denna besittning av nyttjanderätten till renbete har konfirmerats genom passivitet från berörda fastighetsägare. (Ab 689)

Begreppet sedvana avser att beskriva en besittning av nyttjanderätt till renbetning, ehuru ej av sådan längd som förutsättes för styrkande av urminnes hävd. I konsekvens med det ovan sagda är det alltså ej fråga om sådan längd på besittningen att den kan karakteriseras som gammal sedvana eller av ålder, som förutsättes för en sedvanerätt enligt gällande lagstiftning inom rennäringens område. Enligt samebyarna kan dock sedvanerätt (inom visst område) uppkomma jämväl för en sedvana, som visserligen ej utövats av ålder på den grunden att besittningen ägt rum okvalt, varmed avses att sameparterna har varit i besittning av rätten i full och obestridd omfattning och att sålunda fastighetsägarna genom passivitet accepterat denna rätt. (Ab 696)

4. Fastighetsägarnas talan strider mot samernas möjlighet att behålla och utveckla sitt eget kultur- och samfundsliv enligt de folkrättsliga förpliktelser Sverige har att följa. Renskötseln är nämligen ett centralt inslag i samernas traditionella levnadssätt, och tillgång till marker för vinterbetning är en nödvändig förutsättning för att kunna bedriva renskötsel. Bestämmelserna i 1 kap 2 § sista stycket regeringsformen jämförd med artikel 27 i FNs konvention om de mänskliga rättigheterna ger samerna - i detta mål de omstämda samebyarna - ett skydd för sin näring också på en folkrättslig grund. (Ab 696 och 732)

FASTIGHETSÄGARNA

3. Vinterbetesrätten är uttömmande reglerad genom rennäringslagen. Rätt till vinterbete med ren finns endast inom fastigheter där sådant nyttjande av ålder bedrivs. Någon möjlighet att hävda en renbetesrätt vid sidan av rennäringslagen finns inte. Skulle fastighetsägarnas inställning i denna del ej godtas av tingsrätten bestrids i vart fall att det kortare nyttjande varom det kan vara fråga dels kan utgöra grund för en sådan rätt och dels att nyttjandet utövats utan protester från markägarna. Någon rättsgrundande passivitet från markägarhåll har det inte alls varit fråga om. (Ab 710)

4. Av samebyarna under denna punkt upptagna grund torde främst avse skydd för näringsutövning. Fastighetsägarna grundar sin talan på regelsystemet i rennäringslagen. Denna lag är inte grundlagstridig. Eventuella konventioner är inte av direkt betydelse för en domstols prövning av en tvist. Konventioner avser i stället binda lagstiftaren. Folkkrätten reglerar förhållandet mellan stater och är inte tillämpligt i en tvist mellan svenska rättssubjekt. Frågan om var renbetesrätt p g a den 1886 införda regelns om sedvanerätt föreligger har av lagstiftaren lämnats öppen för att avgöras genom domstolsprövning. Käromålen syftar till att få klarlagt att rätt till vinterbete inte föreligger på kärandens respektive fastigheter. Ett avgörande av denna mellan parterna tvistiga fråga kan inte såsom samebyarna påstår påverka de folkrättsliga förpliktelser Sverige har att följa för att möjliggöra för samerna att behålla och utveckla sitt eget kultur- och samfundsliv. (Käromålen har följaktligen inte till syfte att försämma förhållandena för rennäringen.) (Ab 710)

klart att det inte är en ny lag

ANM

- A6 689 = Protokoll vid muntlig förberedelse den 16 september 1991
- A6 696 = Samebyarnas svaromål den 20 november 1991
- A6 710 = Fastighetsägarnas yttrande den 8 april 1992
- A6 732 = Samebyarnas yttrande den 18 augusti 1992

SVEGS TINGSRÄTT

PROTOKOLL
1991-09-16

T 70/91
Mål nr T 88/90
Aktbil 689

Sammanträde för muntlig
förberedelse i Sveg

RÄTTEN

f d lagmannen Harry Tjernberg

PROTOKOLLFÖRARE

tingsnotarien Lars Bertler

KÄRANDE

Stora Kopparbergs Bergslags AB m fl fastighetsägare i
Härjedalens kommun enligt förteckning, aktbil 671-672,
närvarande genom ombud 1-2

Ombud: 1. advokaten Nils Larsson, biträdd av jur kand
Lennart Johansson, Levanders Advokatbyrå, Åsgatan 12, 791
71 FALUN

2. förbundsjuristen Leif Andersson, LRF:s
Juridiska Byrå, Kyrkgatan 49, 831 34 ÖSTERSUND

SVARANDE

1. Handölsdalens sameby, Säterberget 865, 840 93 HEDE
2. Mittådalens sameby, Mittådalen, 840 95 FUNÄSDALEN
3. Tåssåsens sameby, Vallbo, 830 10 UNDERSÅKER
4. Tännäs sameby, Box 66, 840 93 HEDE
5. Idre nya sameby, Foskros, 790 91 IDRE

1-5 närvarande genom ombud

Ombud (för 1-5): förbundsjuristen Jörgen Bohlin, Svenska
Samernas Riksförbund, Brogatan 5, 902 48 UMEÅ, biträdd av
advokaten Lars Sandow, Ahlgrens Advokatbyrå HB, Box 137,
901 04 UMEÅ

Tännäs Sameby närvarande även genom ställföreträdaren
Edvin Rensberg, adress som ovan

SAKEN

fråga om renbetesrätt

ÖVRIGA NÄRVARANDE

Torbjörn Rensberg, ledamot av styrelsen för Tännäs sameby
samt i bifogade protokollsbilaga antecknade personer

Jörgen Bohlin anmäler att Lars Sandow av samtliga
samebyar getts muntlig fullmakt att företräda dem med
samma rätt som tillkommer honom själv.

Rätten förelägger Lars Sandow att snarast inkomma med
skriftliga fullmakter.

På fråga förklarar Nils Larsson att tingsrätten är behörig enligt 10 kap 10 § rättegångsbalken.

Sedan parterna beretts tillfälle att yttra sig, beslutar rätten att tillåta allmänheten att göra bandupptagningar på fonetisk väg vid förhandlingen.

Leif Andersson förklarar att vad ettvar av kärandeombuden anför skall gälla såsom ett för dem gemensamt yttrande.

Leif Andersson yrkar härafter att tingsrätten dels förklarar att någon av avtal oberoende rätt till bete med ren till förmån för samebyarna inte belastar kärandena tillhöriga fastigheter, dels förpliktar samebyarna att till kärandena utge ersättning för deras rättegångskostnader med belopp som senare kommer att anges.

Lars Sandow anför: Tidigare framställt yrkande om avvisning vidhålls, aktbil 627. Det framstår numera som klart att kärandena ifrågasätter sedvanerätten i Härjedalens kommun.

Lars Sandow redogör för de i aktbil 627 p 1-3 angivna grunderna för avvisning, varvid denne utan erinran från motparten anmäler att den under p 2 upptagna grunden frånfalles.

Nils Larsson: Kärandena bestrider avvisningsyrkandet och utvecklar grunden härför i enlighet med vad som anges i aktbil 635 p 1 och 3.

Lars Sandow genmäler i anslutning härtill att det måste föreligga korrespondens mellan envar fastighetsägare och den eller de nyttjanderättshavare vars besittningsrätt bestrides, att envar sameby inte hävdar renbetesrätt till hela Härjedalen, att - då fastighetsägarnas talan har anhängiggjorts utan att de avvaktat de nu föreliggande

markanvändningsplanerna för samebyarna - några partsrelaterade yrkanden inte föreligger och att, om talan skulle upptas till prövning på befintligt yrkande, skulle processen bli synnerligen omfattande och otymplig.

Nils Larsson: Det bestrids att det är ett rättegångshinder i sig att en process kan komma att bli omfattande och svår, att den aktuella processen skulle ha denna karaktär och att någon strikt uppdelning av vinterbetesrätten på grund av markanvändningsplaner föreligger mellan samebyarna.

Lars Sandow utvecklar övriga grunder för avvisningsyrkandet enligt aktbil 627 p 5-8.

Nils Larsson: Kärandena bestrider yrkandet om avvisning på nu angivna grunder och åberopar därvid vad de anfört till stöd härför i enlighet med aktbil 635 p 5-8. De under p 6 angivna begreppen är synonyma och har samma innebörd.

Sedan parterna förklarat sig inte ha något mera att anföra i avvisningsfrågan, avkunnar tingsrätten - efter en paus i förhandlingarna - följande

BESLUT

Stämningsansökningarna kan ej anses behäftade med sådan brist att de är otjänliga som grund för en rättegång. Samebyarnas avvisningsyrkande lämnas därför utan bifall.

Talan mot detta beslut får föras endast i samband med talan mot dom eller slutligt beslut i målet.

Leif Andersson framställer härefter på nytt kärandens yrkande i enlighet med vad som anges i protokollet s 2.

Lars Sandow: Samebyarna bestrider käromålet i dess helhet

Samebyarnas rätt till land och vatten har ytterst som civilrättslig grund urminnes hävd. Under tidernas lopp har tyngdpunkten i utövandet av rättigheterna växlat utan att dess grundval urminnes hävd har ändrats. Detta har skett i anslutning till att samernas näringsutövning har utvecklats och tagit sig delvis nya former. Från att tidigare ha legat på jakt och fiske, har tyngdpunkten förskjutits till renskötsel i samband med att samerna övergick till s k helnomadism. Renskötseln kan sägas karaktäriseras av en kontinuerlig utveckling. Under utvecklingsfaserna kan lagstiftning komma att inverka på rättigheternas innehåll. Grunden för renskötseln är och förblir dock rätten till erforderligt renbete, detta för att en livskraftig rennäring skall kunna fortleva, vilket jämväl är en förutsättning för den samiska kulturens fortlevnad. Mot bakgrund härav åberopas följande grunder, av vilka endast grund 4 är att ses som alternativ till de övriga:

1. Samebyarnas rätt till vinterbete med ren inom områden utanför renbetesfjällen, innefattande bl a de omstämda fastigheterna i Härjedalens kommun, och med denna rätt sammanhängande rättigheter, såsom rätt till visst skogsfång och viss byggrätt, grundas ytterst på urminnes hävd.
2. De på urminnes hävd grundade rättigheterna har i vart fall huvudsakligen blivit lagfästa genom den lagstiftning som reglerat rennäringen. Sålunda föreligger lagstöd för nu omtvistad renbetesrätt enligt 3 § 2 p rennäringslagen.
3. Samebyarna gör gällande - såsom en utveckling av grunderna 1 och 2 - att det föreligger erforderlig besittning för att konstituera urminnes hävd och sedvana genom att bruket av betesrätten inom olika områden av de omstämda fastigheterna har upprätthållits under återkommande och varierande tidsintervaller. Betesrättens omfattning har bestämts av bruket, som vid varje tidpunkt varit avhängigt av tillgängligt och ändamålsenligt renbete. Bruket av renbetesrätten i Härjedalen har

framträtt i erforderlig omfattning för såväl berörda fastighetsägare som andra vilka kan beröras av rättigheten ifråga.

4. För det fall att urminnes hävd ej kan styrkas till vissa omstämda områden, föreligger ändock en på sedvana grundad betesrätt på den grunden att rätten utövats okvald. Denna besittning av nyttjanderätten till renbete har konfirmerats genom passivitet från berörda fastighetsägare.

Lars Sadow uppger att han i dag inte kan närmare avge innebörden av begreppen sedvana och urminnes hävd.

Nils Larsson: Beträffande grund 1 bestrids det att det vid sidan av renbeteslagstiftningen kan föreligga urminnes hävd. Om det skulle visa sig vara möjligt att åberopa urminnes hävd såsom grund för renbetesrätt, bestrids denna rätt, då något renbete av ålder inte har förekommit på de berörda fastigheternas områden. I vart fall har denna rätt inte utövats obehindrat eller okvalt, och ej heller har den kunnat uppstå i tiden före eller efter renbeteslagstiftningen av år 1886. Påstådd sedvanerätt bestrids i avvaktan på att samebyarna inkommer med en närmare precisering av innebörden utav begreppen sevanerätt och urminnes hävd.

Frågan om målets fortsatta handläggning avhandlas.

Samebyarna begär anstånd med att få inkomma med skriftligt svaromål till den 31 oktober 1991.

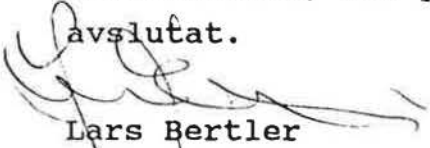
Nils Larsson förklarar att kärandena inte har något att erinra mot begärt anstånd.

Tingsrätten avkunnar härefter följande

BESLUT

Samebyarna föreläggs att senast den 31 oktober 1991
inkomma med skriftligt svaromål. Kärandena skall
senast den 31 januari 1992 inkomma med yttrande däröver.

Sammanträdet, som pågått kl 10.00 - 11.55, förklaras
avslutat.

Lars Bertler
prot uppvisat

SVEGS TINGSBÄTT
Betyrkes i tjänsten

SVEGS TINGSRÄTT

1992-09-28
Juridiska ByrånPROTOKOLL
1992-08-27Mål nr T 70/91
T 88/90
Aktbil 733Sammanträde för fortsatt muntlig
förberedelse i Sveg**RÄTTEN**

f d lagmannen Harry Tjernberg

PROTOKOLLFÖRARE

t f lagmannen Lars Bertler

KÄRANDEFastighetsägare i Härjedalens kommun enligt förteckning
aktbil 671-672 och 719

närvarande genom ombud:

1. advokaten Nils Larsson, Advokatbolaget - Larsson och Bjelvert AB, Åsgatan 41, 791 71 FALUN
2. förbundsjuristen Leif Andersson, LRF:s Juridiska Byrå, Kyrkgatan 49, 831 34 ÖSTERSUND

SVARANDE

1. Handölsdalens sameby, Säterberget 865, 840 93 HEDE

2. Mittådalen sameby, Mittådalen, 840 95 FUNÄSDALEN

3. Tåssåsens sameby, Vallbo, 830 10 UNDERSÅKER

4. Tännäs sameby, Box 66, 840 93 HEDE

5. Idre nya sameby, Foskros, 790 91 IDRE

1-5 närvarande genom ombud

Ombud (för 1-5): förbundsjuristen Jörgen Bohlin, Svenska Samernas Riksförbund, Brogatan 5, 902 48, UMEÅ, biträdd av advokaten Lars Sandow, Ahlgrens Advokatbyrå HB, Box 137, 901 04 UMEÅ

SAKEN

fråga om renbetesrätt

ÖVRIGA NÄRVARANDE

enligt i bifogade protokollsbilaga antecknade personer

Ordföranden upplyser att vissa fastighetsägare har ingått ett förlikningsavtal med samebyarna och i anledning därav återkallat sin talan i målet samt att ytterligare ett antal fastighetsägare har inkommit med återkallelser, aktbil 730-731.

Samebyarna erhåller del av återkallelsekrifterna, aktbil 730-731.

Leif Andersson inger återkallelsekrift med motsvarande innehåll som aktbil 730 men i ny utformning, aktbil 734. Samebyarna erhåller del även av denna skrift.

Jörgen Bohlin: Samebyarna återkommer senare under dagen med besked rörande sin inställning till återkallelserna.

Av samebyarna tidigare avgivna grunder för bestridandet av käromålet samt fastighetsägarnas yttrande däröver avhandlas enligt följande.

Till stöd för bestridandet av käromålet, rörande av samebyarna åberopad grund nr 1, urminnes hävd, aktbil 689 sid 4 och 696, anför Lars Sandow och Jörgen Bohlin: Det görs gällande att med urminnes hävd därmed avses det i jordabalken i 1734 års lag omtalade begreppet, vilket för att bli uppfyllt förutsätter en nyttjandetid om ungefär 90 år och att nyttjandet under denna tidsperiod sker okvalt, d v s obehindrat. Redan i tiden för 1886 års lag var dessa villkor uppfyllda, vilket innebär att renbete förekommit på områdena i fråga redan i början av 1800-talet. Även nyttjandet i tiden efter år 1886 har betydelse för grundandet av urminnes hävd.

Härefter upptas frågan om förlikning. Larsson förklarar att fastighetsägarna lämnat samebyarna ett förslag till förlikning men att erbjudandet avslagits samt att fastighetsägarna för närvarande inte är beredda på att ingå i fortsatta förlikningsförhandlingar.

Rätten konstaterar att det för närvarande inte föreligger förutsättningar för fortsatta förlikningsförhandlingar.

Nils Larsson och Leif Andersson: Minst 90 år av obehindrat nyttjande av mark kan grunda urminnes hävd.

Utgångsåret för beräkningen bakåt i tiden är år 1886, då den första renbeteslagen tillkom. Urminnes hävd kan däremot ej grundas på nyttjande efter 1886, då denna möjlighet inte erbjuds genom 1886 års lag. Även om rätten skulle finna att tiden därefter har betydelse, omfattar den i vart fall inte tiden längre än till 1972, då nya jordabalken trädde i kraft och bestämmelserna om urminnes hävd upphävdes. Ej heller kan 1734 års lag självständigt grunda rätt till renbete på grund av urminnes hävd, då lagen inte är tillämplig på vare sig sådana marker eller sådant nyttjande som det är fråga om här i målet. Det vidhålls i vart fall att det inte har förekommit sådant nyttjande i sådan omfattning och under så lång tid att urminnes hävd därigenom kan ha uppkommit.

Lars Sandow genmäler: Genom Högsta domstolens avgörande i det s k skattefjällsmålet har klarlagts att urminnes hävd kan gälla som grund för renbetesrätt. Samebyarna gör vidare gällande att omfånget av rättigheterna i vart fall har lagfästs genom rennäringslagen.

Nils Larsson: Det nyttjande som sporadiskt har förekommit har inte skett okvalt, utan det har alltid mötts av protester.

Lars Sandow: Urminnes hävd gäller oberoende av renbeteslagarnas och rennäringslagens bestämmelser och åberopas därför som en självständig grund vid sidan av begreppet presumerad urminnes hävd. Även av samebyarna åberopad grund nr 2, aktbil 689 sid 4, d v s att rättigheterna lagfästs genom bestämmelserna i rennäringslagen, utgör en självständig grund.

Parterna bekräftar härefter att det mellan dem är ostridigt att det av 3 § rennäringslagen inte framgår om renbetesrätt föreligger på områden inom Härjedalens kommun och därmed inte heller i vilken utsträckning en sådan rätt föreligger.

Lars Sandow: Vad samebyarna anfört under punkt 3 i aktbil 696 s 4-5 är inte att uppfatta som en självständig grund utan utgör endast en utveckling av grunderna 1 och 2. Som en följd åberopas som en tredje grund för bestridandet av käromålet tidigare under punkt 4 i aktbil 689 sid 5 och 696 angiven grund (sedvana). Grunden sedvana är formulerad utifrån vissa rättsfall. Samebyarna utfäster sig att precisera vilka tidsperioder som skall ligga till grund för sedvana. Tidsmomentet har betydelse även i fråga om denna grund, men någon bestämd tidsperiod kan f n inte anges.

Nils Larsson genmäler i anslutning härtill: Markägarna underkänner sedvana som en rättslig grund för renbetesrätt. Samebyarna måste vidare närmare ange vilken tidsperiod som kan grunda sedvana.

Jörgen Bohlin redogör för den av samebyarna åberopade fjärde grunden i enlighet med punkt 5 i aktbil 696 och 732.

Leif Andersson och Nils Larsson redogör i anslutning härtill för vad fastighetsägarna tidigare har anfört i enlighet med aktbil 710 och ifrågasätter riktigheten av samebyarnas påstående att svensk domstol har att döma efter folkrättsliga regler.

Lars Sandow: Svensk domstol har att döma efter gällande rätt och här avses då inte bara folkrätt utan även svensk grundlag. Principen om att högre rättskälla tar över lägre skall gälla. I detta fall är förhållandet att se som ett grundlagsförstärkt konventionsskydd, d v s FN-konventionen förstärker vad som anges i 1 kap 2 § 4 st regeringsformen.

Återkallelseskrifterna, aktbil 631 och 734, genomgås, varvid samebyarna anmäler att de för dagen inte har någon erinran.

Leif Andersson meddelar att en förteckning över kvarstående fastighetsägare kommer att upprättas.

Rätten meddelar med anledning härav att avskrivningsbeslutet får anstå tills vidare.

Lars Sandow hemställer - utan erinran från fastighetsägarna - om att inom fyra veckor från idag få rättsligen utveckla den av samebyarna åberopade grunden nr 3 (sedvana).

Tingsrätten avkunnar härefter följande

BESLUT

Samebyarna föreläggs att senast den 24 september 1992 närmare utveckla den tredje grunden för bestridandet (sedvana) i rättsligt avseende och därvid ange vilken tidsperiod som enligt samebyarnas mening erfordras för att sedvana skall anses föreligga.

Nils Larsson anför med anledning av samebyarnas inlaga, aktbil 732: Fastighetsägarna bestrider **dels** förekomsten av en tidig samekultur i Härjedalen, **dels** samebyarnas påstående att, om en sådan funnits, detta skulle utgöra stöd för att renskötsel funnits under mycket lång tid inom samma område, **dels** hela påståendet som säger att om det kan påvisas att renskötsel har funnits under någon tidsperiod eller fram till idag, detta skulle utgöra ett starkt stöd för att renskötsel har funnits under mycket lång tid inom samma område. Fastighetsägarna bestrider samebyarnas påstående att de ekologiska och biologiska förhållandena varit sådana att vinterbete utanför renbetesfjällen har förelegat. Samebyarnas påstående att markanvändningsplanerna innebär att deras verksamhet åtnjuter riksintresse och att man därför från myndigheternas sida anser att denna är lovlig är felaktigt, eftersom markanvändnings- och översiktsplaner inte utgör beslutsunderlag, inte kan överklagas och inte

i något hänseende har någon rättsföljd. För Härjedalen finns det ingen översiktsplan innehållande fastställda riksintressen. Däremot finns det markanvändningsplaner upprättade av den statliga myndighet som har att tillse och underrätta kommuner om vad myndigheten anser vara av riksintresse, men man har inte för den i målet aktuella verksamheten tagit något beslut.

Frågan om vem av parterna som först skall avge bevisuppgift avhandlas. I samband därmed föredrar ordföranden Högsta domstolens uttalanden, sid 182 st 4, i NJA 1981 s 1. Envar av parterna gör därvid gällande att motparten först skall avge bevisuppgift.

Rätten meddelar herefter att beslut om vem av parterna som först skall avge sin bevisning kommer att meddelas torsdagen den 10 september 1992.

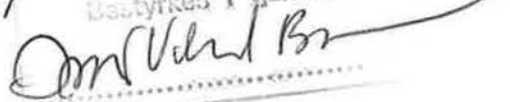
Leif Andersson uppger att fastighetsägarna behöver 3-4 veckor på sig att avge bevisuppgift.

Lars Sandow uppger att samebyarna för egen del behöver 3 månader för att avge sin bevisning.

Båda parterna anmäler att både skriftlig och muntlig bevisning kommer att åberopas.

Sammanträdet, som pågått kl 10.00-12.35, förklaras avslutat.

Lars Bertler
Prot uppvisat

1
SVEGS TINGSRÄTT
Bemyndigad i tjänsten

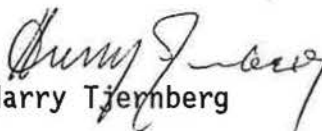
1994-05-06

Aktbil 849

Till advokaten Nils Larsson
förbundsjuristen Leif Andersson
advokaten Lars Sandow
förbundsjuristen Jörgen Bohlin

1994-05-10

Tingsrätten har gjort en skriftlig sammanfattning av parternas ståndpunkter i målet, såsom de uppfattas av rätten. Parterna bör vid det kommande sammanträdet för fortsatt muntlig förberedelse yttra sig över sammanfattningen, så att parternas slutliga ståndpunkter kan fastställas vid sammanträdet.

Harry Tjernberg

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Exp.tid
Box 205	Fjällvägen 15	0680-101 61	0680-126 64	09.00-12.00
842 00 SVEG				13.00-15.00

SVEGS TINGSRÄTT

KALLELSE

Datum

1994-04-19

Delq nr

48

Avhäll

837

Målnr

T 88/90, T 70/91

Målnumret bör anges i skrivelser
och telefonsamtal

Hemmansägare i Härjedalens kommun

1994-04-20

Mål

Hemmansägare i Härjedalens ./. Handölsdalens sameby
kommun m fl samebyar

ang. fråga om fastighet är belastad med renbetesrätt

fortsatt/

Ni kallas till muntlig förberedelse/~~huvudförhandling~~ inför rätten

8 Folkets Hus, Ljusnegatan 1, Sveg
den 18 maj 1994 kl. 10.00 med fortsättning
den 19 maj 1994 kl. 10.00

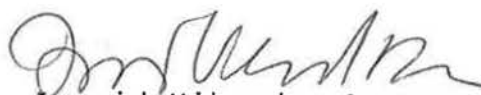
Ni skall komma ~~personligen~~ /genom behörig ställföreträdare eller genom ombud.

Gör Ni ej detta kan Ni bli skyldig att betala 1 000 kr i vite.

Är Ni förhindrad att komma skall Ni genast meddela rätten varför.

Observera dock att kallelsen gäller till dess rätten meddelat något annat.

Kommer Ni inte kan tredskodom meddelas mot Er.

Ingrid Vikander Bergman

UPPLYSNINGAR

Tredskodom innebär som regel att den som inte kommer till domstolen förlorar målet.

Övrigt: För upplysningar kan Ni vända Er till rätten.

Kallelse på part till muntlig förberedelse/huvudförhandling — dispositivt tvistemål

3.1992 Nilsens Tr AB Bilanum

DV 173

Postadress

Box 205
84200 SVEG

Gatuadress

Fjällvägen 15

Telefon

0680 - 101 61, 100 66

Telefax

0680 - 126 64

Expeditionstid

måndag—fredag
9—12, 13—15

ADVOKATBOLAGET

Larsson & Partners AB

NILS LARSSON CHRISTINA BJELVERT-OLSSON LENNART JOHANSSON LARS-GÖRAN ERIKSSON

SVEGSTINGSRÄTT

Ink 93 -05- 0 3

Akt T 88/90 (T 70/91)

Aktbil (802)

Svegs tingsrätt

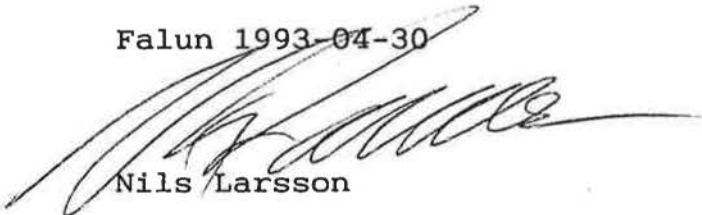
Box 205

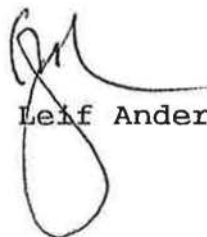
842 00 SVEG

Mål T 88/90 och 70/91.

Förelagda att inkomma med bevisuppgift senast 1993-05-03 får vi med anledning av mellankommande helger och hög arbetsbelastning hemställa om anstånd med denna åtgärd till 1993-05-25.

Falun 1993-04-30

Nils Larsson

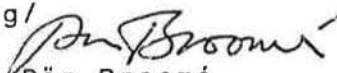

Leif Andersson

SVEGS TINGSRÄTT

1993-05-04

BESLUT

Anstånd beviljas att avge
bevisuppgift senast 1993-05-25
Enligt uppdrag/

Pär Broomé

Anst
1993-05-05
Jussklara Byrå

LRF JURIDISKA BYRÅN**MEDDELANDE/FÖLJEBREV**

Handläggare

Datum

1993-06-21

Ärende		Bilagor		
☐ För kännedom	☐ Enligt överenskommelse	Mottagare <i>Ulla Carlsson</i>		
☐ För kontroll	☐ Enligt samtal/brev			
☐ För yttrande	☐ V.g. kontakta avsändaren			
☐ För godkännande	☐ Återsändes m tack för lån			
☐ För underskrift	☐ Svar önskas på baksidan			
☐ För attest	☐ Verifikations nr			
☐ För åtgärd	☐ År			
☐ Önskas i retur				
<i>mycket och undrar om vi har önsket.</i> <i>- Om jag vill</i> <i>kom förstår att det de behövs 1 ex. jag. för</i> <i>sammens och.</i> <i>- Om te. inte kan möjl. att göra, och</i> <i>inte SSR, då förs vi det</i> <i>utan m det 4 ggr</i>				
Postadress Box 293, 831 23 ÖSTERSUND		Gatuadress Rådhusgatan 46	Telefon 063-14 59 10	Underskrift

93-11-04
188/90
170/91
8/5

Svegs tingsrätt
Box 205
842 00 SVEG

Mål T 88/90 och 70/91.

Förelagda att inkomma till tingsrätten med yttrande över samebyarnas inlaga aktbil 812 får vi meddela att de av oss anlidade sakkunniga professorerna Baudou och Haarstad till oss anmält att de behöver ytterligare tid för att färdigställa sina utlåtanden. Vi hemställer därför om att tingsrätten meddelar oss anstånd med att avge yttrande till den 20 januari 1994.

Falun den 29/10 1993

Nils Larsson

Östersund den 3/11 1993

Leif Andersson

Till förbundsjur J Bohlin
" advokaten L Sandow

SVEGS TINGSRÄTT 1993-11-08

☐ Ni äger ☒ Ni skall
inom¹⁴ dagar från den dag
Ni mottagit denna handling inge
skriftligt yttrande i² ex.

KJ
Karin Tjärnberg

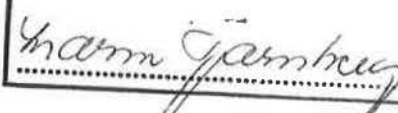
SVEGS TINGSRÄTT
1993-11-12

BESLUT

Anstånd beviljas till den
20 januari 1994 med att
avge yttrande

Enligt uppdrag/

Per Hansson

SVEGS TINGSRÄTT
Bestyrkes i tjänsten

1993-11-15
Juni

ADVOKATBOLAGET

Larsson & Partners AB

NILS LARSSON CHRISTINA BJELVERT-OLSSON LENNART JOHANSSON LARS-GÖRAN ERIKSSON

SVEGS TINGSRÄTT

Ink 92 -10- 0 8

T88 170

Aktebil 744

1993 -01- 12

ANKOM

1992 -12- 3 0

Svegs tingsrätt

Mål nr T 88/90 och T 70/91.

Till adv. Sardon
" förbundsjur. Bohlin

SVEGS TINGSRÄTT 1992-10-19

☒ Ni äger ☐ Ni skall
inom 2 v dagar från den dag
Ni mottagit denna handling inge
skriftligt yttrande i ex.

KJ

Som rättelse och komplettering till min inlaga 1992-08-14 får
jag anföra följande.

För nr 7 gäller att talan återkallas, förutom för Folke Bäck
och Ivan Bäck även för Johan Bäck.

För nr 13 gäller att talan återkallas förutom för Rolf Erik
Olofsson även för Olof Per-Erik Olofsson.

För nr 15 Tommy Hansson gäller att hans talan även avser Eggarna
9:1 i Svegs socken.

För nr 21 Margit Häggmark gäller att talan även avser Ytterberg
11:9 i Svegs socken.

För nr 23 Catarina Buchar, Kristina Jönsson, Ingeborg Olofsson,
Lars-Olof Sandberg samt Sven Olofsson gäller att talan även
avser Kyrkbyn 11:9 i Älvros socken.

LRF, chefsjuristen Leif Andersson, har återkallat för vissa
fastighetsägare som rätteligen jag har fullmakt för. Dessa är
följande. Talan återkallas för dessa.

Ausknipningsbeslut,
se ab 734 sid 4
nr 35

Irene Bergström och Kent Bergström.

Talan avser Glöte 10:9 i Linsells socken.

Åke Eriksson.

Avskrivningsbeslut, Talan återkallas i vad den avser fastigheten Linsell
Se akb 734 1:13 i Linsells socken.

Sid 4 nr 37 /ff

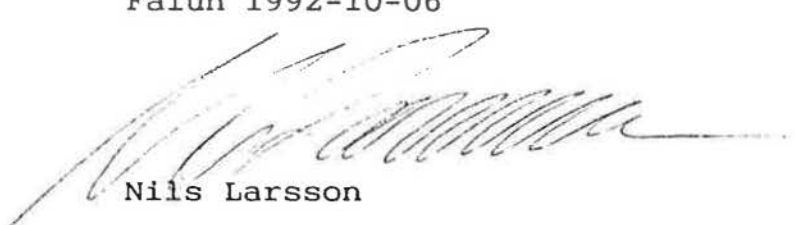
Avskrivningsbeslut, **Herbert Eriksson och Kjell-Erik Eriksson.**

Se akb 734 sid 7 Talan avser Kyrkbyn 17:3 i Tännäs socken.

nr 75 /ff

Vi ombud för fastighetsägarna kommer inom en snar framtid att
inge en ny förteckning över kärandena i målet.

Falun 1992-10-06

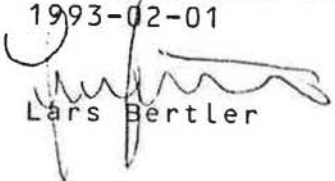
Nils Larsson

SVEGS TINGSRÄTT
SLUTLIGT BESLUT
1993-01-11

Tingsrätten avskriver målet, såvitt avser den talan
som förts av dels Johan Bäck som delägare i Viken 3:2
och 3:3 i Hede socken, dels Olof Per-Erik Olofsson som
delägare i Byn 4:3 samt Ytterberg 2:3, 12:25, 15:3,
17:7 och 23:6 i Svegs socken, dels Tommy Hansson som
ägare av Eggarna 9:1 i Svegs socken, dels Margit Häggmark
som ägare av Ytterberg 11:9 i Svegs socken, dels Catarina
Buchar, Kristina Jönsson, Ingeborg Olofsson, Lars-Olof
Sandberg och Sven Olofsson som ägare av Kyrkbyn 11:9 i
Älvros socken.

HUR MAN ÖVERKLAGAR se bilaga 1 (DV 402)

Besvär, ställd till Hovrätten för Nedre Norrland senast
1993-02-01

Lars Bertler

TJÄNSTEANTECKNING 1993-01-11

Avskrivningsbeslut beträffande Irene och Kent Bergström,
Åke Eriksson samt Herbert och Kjell-Erik Eriksson, se aktbilaga

734

Lars Bertler

HUR MAN ÖVERKLAGAR

Om någon part inte är nöjd med beslutet kan han överklaga det genom att skriva en s k **besvärslinlaga**. Överklagandet skall adresseras till den hovrätt som finns angiven i slutet av beslutet, men skall skickas till tingsrätten. I besvärslinlaga skall parten ange varför beslutet skall ändras och den ändring han vill ha. Besvärslinlaga måste ha kommit in till **tingsrätten** inom tre veckor från beslutets datum. Sista dagen för besvärslinlaga finns angiven på sista sidan i beslutet. Tingsrätten skickar besvärslinlaga till hovrätten.

UPPLYSNINGAR

1. Besvärslinlaga skall alltså vara adresserad till hovrätten men **lämnas eller skickas till tingsrätten**. Om handlingar skickas med posten skall det ske i fullständigt fränkerad försändelse.
2. Till besvärslinlaga skall normalt bifogas lika många kopior av inlaga som det finns motparter i målet. Har part inte har bifogat tillräckligt antal kopior framställs de kopior som behövs på partens bekostnad.
3. Ni kan få ytterligare upplysningar av tingsrätten. Adress och telefonnummer finns på första sidan av beslutet.

ADVOKATBOLAGET

Larsson & Bjelvert AB

NILS LARSSON CHRISTINA BJELVERT-OLSSON LENNART JOHANSSON LARS-GÖRAN ERIKSSON

NL/LL/190.014

SLUTLIGT BESLUT
Se sista sidan (s. 4)Till
Svegs tingsrätt1993-01-05
J. L. Larsson92-08-17
T 88 90
701Mål nr T 88/90 och T 70/91

Jag får härmed återkalla talan för följande av mina huvudmän med hemställan om att målen avskrivs i de delar som berör dessa huvudmän och deras fastigheter.

1. Ljusnans Vattenregleringsföretag

Regleringsföretagets talan berör följande fastigheter:

I Hede socken: Kyrkbyn 13:32 och 31:17, Långå 6:20 samt Viken 3:6.

I Lillhårdals socken: Böle 1:4.

I Linsells socken: Glöte 1:38 och Lofsdalen 32:1.

I Svegs socken: Byheden 1:5, Herrö 5:16 och Österberg 4:9.

I Tännäs socken: Funäsdalen 29:3 och Valmåsen 3:4.

2. **Olof Bäck**
Talan avser Kyrkbyn 20:14 i Hede socken.
3. **Anna-Gurli Olsson, Gun Olsson, Erik Olsson samt
Per-Olof Olsson**
Talan avser Kyrkbyn 32:15 och 33:18 i Hede socken.
4. **Kristina Wagenius**
Talan avser Ryn 2:1 i Hede socken.
5. **Olle Sigvard Bergström**
Talan avser Råndalen 3:9 i Hede socken.
6. **Ann-Marie Hellberg, Sven Greger Lindblad, Bror Hugo
Ingemar Andersson, Irene Andersson, Marie Anders-
son, Per-Olof Andersson, Erik Anders Bertil Anders-
son, Karin Astrid Elisabet Dahlin och Estrid Söder**
Talan återkallas i vad den avser fastigheten Råndalen 4:19 i Hede socken.
7. **Folke Bäck och Ivan Bäck** *Se även ab 244.*
Talan avser Viken 3:2 och 3:3 i Hede socken.
8. **Eiar Börne**
Talan avser Glöte 3:5 i Linsells socken.
9. **Karin Börne**
Talan avser Glöte 4:11 i Linsells socken.
10. **Irma Adela Olsson**
Talan avser Glöte 10:25 i Linsells socken.
11. **Karl Johan Olleson**
Talan avser Glöte 22:1 i Linsells socken.
12. **Elof Mattsson och Ingegerd Mattsson**
Talan avser Linsell 5:25 i Linsells socken.

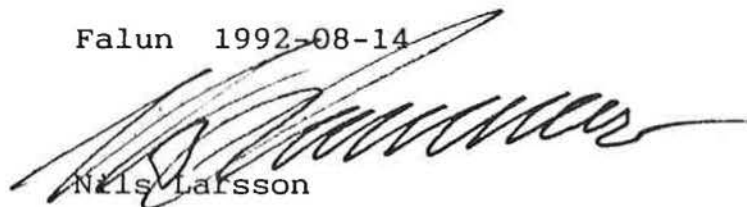
13. **Rolf Erik Olofsson** *se även ab 744.*
Talan avser Byn 4:3, Ytterberg 2:3, 12:25, 15:3, 17:7 och 23:6 i Svegs socken.
14. **Yngve Hurtig**
Talan avser Eggarna 3:7 i Svegs socken.
15. **Tommy Hansson**
Talan avser Eggarna 8:3 i Svegs socken. *se även ab 744.*
16. **Lars Aspenberg, Björn Nyström, Åke Nyström, Johan Spännare samt Johan Sundins dödsbo**
Talan avser Funäsdalen 29:10 i Tännäs socken.
17. **Anita Wiklund och Lennart Larsson**
Talan avser Kyrkbyn 17:15 i Tännäs socken.
18. **Göte Grym, Artur Grym och Karin Pettersson**
Talan avser Kyrkbyn 44:4 i Vemdalens socken.
19. **Per-Olof Svedlund**
Talan avser Kyrkbyn 53:6 i Vemdalens socken.
20. **Sigurd Jönsson och Folke Jönsson**
Talan avser Kyrkbyn 41:11 i Vemdalens socken.
21. **Margit Häggmark**
Talan avser Flor 12:11 och Prästgården 1:2 i Ytterhogdals socken. *se även ab 744.*
22. **Karin Mattsson och Ture Mattsson**
Talan avser Kolsätter 7:24 och 7:25 i Älvros socken.
23. **Catarina Buchar, Kristina Jönsson, Ingeborg Olofsson, Lars-Olof Sandberg samt Sven Olofsson**
Talan avser följande fastigheter inom Älvros socken: Kyrkbyn 5:9, 5:10, 5:12, 5:13, 5:14, 8:2, 8:6, 10:7, 10:8, 10:12, 10:15, 11:2 och 11:17 samt Remen 10:19, 12:6, och 12:7. *se även ab 744.*

24. Elly Moberg

Talan avser Kyrkbyn 26:6 i Älvros socken.

Samebyarna har underhand meddelat att de inte har några krav på rättegångskostnader med anledning av dessa återkallelser.

Falun 1992-08-14

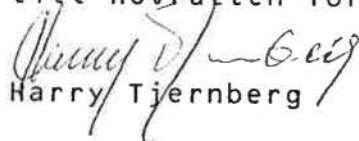
Nils Larsson

SVEGS TINGSRÄTT
SLUTLIGT BESLUT
1992-12-29

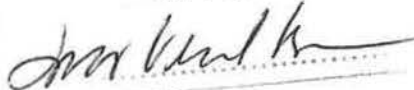
Tingsrätten avskriver målet, såvitt avser den talan som förts av de i återkallelse-skriften angivna kärandena i fråga om de i skriften angivna fastigheterna.

HUR MAN ÖVERKLAGAR se bilaga (DV 402)

Besvär senast den 19 januari 1993 ställd till Hovrätten för Nedre Norrland

Harry Tjernberg

SVEGS TINGSRÄTT
Svegs i tjänsten

1992-08-26

Ink 92 -08- 27¹

Akt 188 / 90 T 70 / 91

Aktbil. 734

SLUTLIGT BESLUT

Se sista sidan (s. 9)

Svegs tingsrätt
Box 205
842 00 SVEG

Mål nr T 88/90 och T 70/91

Jag får härmed återkalla talan för följande av mina huvudmän med hemställan om att målet avskrivs i de delar som berör angivna huvudmän avseende angivna fastigheter (vissa av huvudmännen kvarstår i målet med fastigheter som icke anges nedan).

HEDE SOCKEN

1. Margit och Olof Blomqvist

Korneliustorp 1:4 och Långå 22:1.

2. Eva och Börje Mårtensson samt Karin och Ivan Sandvold

Kyrkbyn 6:3 och 6:32.

3. John Harry Nääs

Kyrkbyn 18:18.

4. Gunhild Schwartz

Kyrkbyn 28:26.

5. Inger Härjegård-Nilsson

Kyrkbyn 28:27.

6. Elsa Loo

Långå 5:9.

7. Gudrun Norman-Vesterlund

Viken 4:10 och 11:1.

8. Rune Myhr

Viken 6:41.

9. Åke och Per Hallgren

Viken 13:11

10. Alva Nääs, Harry Nääs, Margit Persson och Lars-Gunnar Nääs
-

Viken 14:13.

11. Johan Olof Nääs dödsbo

Viken 16:5.

LILLHÄRDALS SOCKEN

12. Mats Löfqvist

Härjåsjön 2:27.

13. Edvard Östberg

Kyrkbyn 4:6.

14. Alma Sundien

Kyrkbyn 7:7.

15. Jöns Olofsson

Kyrkbyn 20:7, 28:3 och 29:3.

16. Annie och Ingemar Berglund

Kyrkbyn 27:2.

17. Karin Åslund

Kyrkbyn 42:10.

18. Kerstin Mattsson

Kyrkbyn 46:2.

19. Sigrid Hedevärn och Ester Magnusson

Nordanhån 4:17, 4:18, 4:19 och Thols 1:1.

20. Folke Johansson

Orrmo 3:8.

21. Erik Hedin
Sunnanå 2:5.
 22. Göta Håkansson, Nanna Sandin, Bengt Sörlin, Monica Åkerstedt och Oskar Tage Åsander
Sunnanå 11:4, Åsen 2:2, 6:6, 6:8 och Åsen 6:14.
 23. Kerstin Paulina Mattsson och Karin Amanda Åslund
Sunnanå 22:5.
 24. Inger Bernhall, Maria Frändén, David Frändén-Kroon, Anders Gustav Frändén-Kroon, Erik Anders Frändén, Jon Frändén, Lina Frändén, Ruth Frändén, Olof Jungholm, Eva-Lena Lundqvist, Tomas Lundqvist, Peter Lundqvist, Eva Rodenius, Gun Rodenius, Hans Rodenius, Birgitta Söderström, Ingela Weitner och Olof Åsander
Åsen 4:6.
 25. Tore Elvström
Östansjö 4:4.
 26. Ruth Frögren
Östansjö 14:6.
- LINSELLS SOCKEN
27. Yvonne och Knut Dahl
Bölberget 1:2.
 28. Ragnar Thunell
Glöte 3:10.
 29. Herbert Grinde, Johanna Sandelin, Anna Martina Wahlberg och Jenny Karolina Östling
Glöte 8:7.
 30. Olof Herbert Grinde
Glöte 8:29.
 31. Johanna Sandelin
Glöte 8:33.
 32. Pia och Stig Westman
Glöte 9:22.

33. Härje Halvarsson
Glöte 10:7.
34. Irene och Kent Bergström *Se även ab 744.*
Glöte 10:9.
35. Anita och Urban Alm *Se även ab 744.*
Glöte 11:3.
36. E H Fluhrs dödsbo
Glöte 14:11.
37. Åke Eriksson *Se även ab 744.*
Linsell 1:13.
38. Svea Backman och Alfhilda Stagnér
Linsell 20:1.
39. Harry Hansson
Lofsdalen 5:24.
40. Ester och Oskar Thunell
Ransjö 3:5.
41. Manfred Jonsson
Ransjö 5:5.
- SVEGS SOCKEN
42. Birger Wästerlund
Byn 3:24.
43. Kjell Hoflin
Duvberg 1:12 och 6:9.
44. Bror Åke Högdal
Duvberg 12:1.
45. Anna-Lisa, Leif, Lennart och Bertil Kristoffersson
Äggarna 7:4.

46. Per-Olof Östling
Glissjöberg 11:4.
47. Sabine och Tord Paulsson
Herrö 1:30.
48. Yngve Smeds
Herrö 5:5.
49. Ture Norell
Herrö 6:3.
50. Åke Jonsson och Eva Mohlin
Nilsvallen 1:11.
51. Svea Andersson
Ulvkälla 3:17.
52. Ingrid Israelsson
Ytterberg 4:6.
53. Margit Häggmark
Ytterberg 11:9 (se även Ytterhogdals socken).
54. Bo Yngve Olofsson
Ytterberg 15:7.
55. Helge Eriksson
Ytterberg 37:24.
56. Kerstin Sjöström och Per Svensson
Ytterberg 53:1.
57. Erling Hedström
Överberg 6:13.
58. Johan Persson
Överberg 36:1.
59. J I Johanssons dödsbo
Överberg 45:1.

TÄNNÄS SOCKEN

60. Jonas Långström
Funäsdalen 2:7 och 12:18.
61. Tord Jonsson
Funäsdalen 4:6 och 4:10.
62. John Salomonsson
Funäsdalen 6:4, 11:2 och 20:2.
63. Jon Oskarsson
Funäsdalen 10:38.
64. John Loo
Funäsdalen 13:6, 26:10, 30:6 och 77:1
65. Härje Jonasson, Anita Nordbrekken och Inger Thomasson
Funäsdalen 17:8.
66. Umberto Öhqvist
Funäsdalen 19:4.
67. Johan Källmark
Funäsdalen 19:6 och 28:33.
68. Karin och Sven Myhr
Funäsdalen 22:5.
69. Oleg Helgestrand
Funäsdalen 24:3.
70. Jan Jonasson och Ann-Marie Sturesson
Funäsdalen 25:13.
71. Karin Arnö och Ingrid Åkerman
Funäsdalen 35:10, 35:13 och 35:17
72. Ulf Dahlsten
Funäsdalen 38:12.

73. Sverre Wessel
Funäsdalen 72:1.
74. Jenny Ljungberg
Funäsdalen 106:1.
75. Kjell Erik och Herbert Eriksson *se även ab 744.*
Kyrkbyn 19:3.
76. Karl-Erik Widell
Mässlingen 5:4.
77. Elsy och Gottfrid Jonsson
Valmåsen 1:3.
78. Eddy Herbert Jonsson
Valmåsen 1:15.
79. Maria Jonsson
Valmåsen 1:16.
80. Karl-Alfred Jonsson
Valmåsen 4:8.

VEMDALENS SOCKEN

81. Ingmari Bodin
Hån 2:15.
82. J E Erikssons dödsbo
Hån 5:5.
83. Olof Zackrisson
Hån 5:12.
84. Gunborg och John Ardbrandt, Betty och Ivar Bredesen,
Gerda Bredesens dödsbo samt Christina Larsson
Hån 13:2
85. Ivar och Betty Bredesen, Gerda Bredesens dödsbo
Hån 15:18

86. Birgitta Engström, Margareta Larsson, Gunnar Vestfeldt och Per-Ivan Vestfeldt

Hån 17:31.

87. Fritz Herje Wiik

Kyrkbyn 5:2 och 5:5.

88. Kenneth Sundin, Olof Einar Sundin och Seved Wallin

Kyrkbyn 5:16.

89. Anette Danneman

Kyrkbyn 21:7 och 23:7 (numera ensam ägare till fastigheterna)

90. Bertil Mann

Kyrkbyn 35:25.

91. Birger Rosén

Kyrkbyn 45:14.

92. Anna Ingeborg Gustavsson och Olof Ingemar Jönsson

Västiås 1:1.

YTTERHOGDALS SOCKEN

93. Elin Pålsson

Flon 4:6.

94. Margit Häggmark

Flor 12:11 och Prästgården 1:2.

95. Harry Nyhlén

Habergsholm 1:2.

96. Eva Strand

Östansjö 13.5.

ÄLVROS SOCKEN

97. Kjell Eriksson samt Agneta och Henry Jonasson
Fannhus 1:8.

98. Sten-Olof Olsson

Kyrkbyn 1:6, 35:1 och 36:1.

99. Gunnel Elisabet Eriksson
Kyrkbyn 22:9.
100. Kerstin Andersson
Kyrkbyn 23:13.
101. Elsy och John Andersson
Kyrkbyn 26:14.
102. Herje Kjellberg
Kyrkbyn 29:2.

ÄNGERSJÖ SOCKEN

103. Alf Bertil Larsson
Ängersjö 8:11.
104. Bert Jernström
Vänsjö 1:7.

Leif Andersson

SVEGS TINGSRÄTT
SLUTLIGT BESLUT
1992-12-29

Tingsrätten avskriver målet, såvitt avser den talan som förts av de i återkallelse-skriften angivna personerna i fråga om de i skriften angivna fastigheterna.

HUR MAN ÖVERKLAGAR se bilaga (DV 402)

Besvär senast den 19 januari 1993 ställd till Hovrätten för Nedre Norrland

Harry Jernberg

SVEGS TINGSRÄTT
Skrifts i tjänsten

Harry Jernberg

19 oktober 1992

92 -10- 2 2

Ark 88-90
749

Svegs tingsrätt
Box 205
842 00 SVEG

III förbundspar J. Bohlin
SVEGS TINGSRÄTT 1992-11-03

☒ Ni äger ☐ Ni skall
inom dagar från den dag
Ni mottagit denna handling Inge
skriftligt yttrande i ex.

*61 (delg. 34)
ao 749-765*

SLUTLIGT BESLUT

Se sista sidan.

Mål nr T 88/90 och T 70/91

Härmed inges reviderade sakägarförteckningar. Utöver tidigare återkallelser har nedanstående ändringar beaktats.

Karin Pålsson heter numera Åström (Kyrkbyn 52:1 i Hede).

Karl-Erik Backman, Långå 1:8 och Medskogen 1:19 i Hede är numera ensam ägare av fastigheten. Han önskar överta tidigare ägares talan i målet.

Sten-Erik Dahl, Långå 11:15, 840 93 HEDE, har övertagit fastigheterna Långå 13:14 och 14:5 i Hede. Dahl önskar
./. överta tidigare ägarnas talan i målet. Fullmakt bifogas.

Anders Olsson har övertagit en tredjedel av fastigheten Viken 13:23 i Hede. Han önskar överta överlåtarnas talan
./. i målet avseende fastighetsdelen. Fullmakt bifogas.

Lennart Busk, Kyrkbyn 14:5 i Härjedalen, återkallar sin talan och hemställer att målet avskrivs i den delen.

Alf Nordström, Kyrkbyn 19:9 i Lillhärdal, har ändrat adress.

Talan avseende Axel Åsing, Åsen 6:11 i Lillhärdal samt Rudolf Åsing, Östansjö 12:2 och 12:3 i Lillhärdal, har avskrivits genom slutligt beslut den 10 oktober 1991.

Ing-Mari och Claes Antonsson har förvärvat Ransjö 2:2 i Linsell. De hemställer att få överta tidigare ägares
./. talan i målet. Fullmakt bifogas.

Jöns Erik Halvarsson, Byvallen 5:8 i Sveg, har ändrat adress.

Återkallelsen avseende Helge Jönsson, Duvberg 2:1, återtas. Fastigheten har överlåtits till Jan Östlund. Han önskar överta tidigare ägarens talan i målet. Fullmakt
./.

Peter Wagenius har övertagit fastigheten Funäsdalen 42:9 i Tännäs från Rune Wagenius. Peter Wagenius önskar inträda i processen i förre ägarens ställe. Fullmakt
./.

Ingalill och Mats Fahlén har övertagit fastigheten Funäsdalen 89:1 i Tännäs. De önskar inträda i processen i förre ägarens ställe. Fullmakt bifogas.

Mats Ericsson har övertagit Kyrkbyn 20:2 i Tännäs. Han anhåller om att få överta tidigare ägares talan i målet. Fullmakt bifogas.

Svea Svensson, Kyrkbyn 52:1 i Tännäs, har avlidit. Boupp-teckning och fullmakt från delägarna bifogas. De önskar överta Svea Svenssons talan i målet.

Eivy Magnusson har övertagit en tredjedel av Kvisthån 1:13 i Vemdalen av Anna Margareta Backman. Hon önskar överta tidigare delägares talan i målet. Fullmakt
./.

Talan avseende Kyrkbyn 29:2 i Älvros har avskrivits genom slutligt beslut den 10 oktober 1991.

Eva Grip, Kyrkbyn 10:18 i Älvros, har bytt adress.

Anna-Lisa och Georg Eriksson har förvärvat Kyrkbyn 16:3 i Älvros. De önskar överta tidigare ägares talan i målet. Fullmakt bifogas.

Karin Trygg, Kolsätter 18:4 i Älvros, återkallar härmed sin talan och hemställer att målet avskrivs i denna del.

John Eskilsson, Fannhus 5:3 i Älvros, återkallar härmed sin talan och hemställer att målet avskrivs i denna del.

Ann-Kristin Friberg, Kyrkbyn 9:5 i Vemdalen har förvärvat övriga delägares andelar i fastigheten. Samma sak gäller beträffande Kyrkbyn 17:8 och 32:3 i Vemdalen. Hon återkallar talan och hemställer att målet avskrives i den delen.

Nils Olof Friberg har övertagit övriga delägares andelar i Kyrkbyn 9:13 i Vemdalen och önskar överta deras talan i målet.

Karl Erik Friberg har övertagit övriga delägares andelar i fastigheten Kyrkbyn 17:7 i Vemdalen och önskar överta deras talan i målet.

Karl Göran Skälberg är inte längre delägare i Överhogdal 6:17. Två av delägarna har bytt efternamn. Nuvarande ägare önskar överta tidigare delägarens talan i målet.
./.. Behörighetshandlingar bifogas.

Leif Andersson

()

SVEGS TINGSRÄTT
SLUTLIGT BESLUT
1992-12-29

Tingsrätten avskriver målet, såvitt avser den talan som förts av dels Lennart Busk som ägare av Kyrkbyn 14:5 i Lillhärdal, dels Karin Trygg som ägare av Kolsätter 18:4 i Älvros, dels John Eskilsson som ägare av Fannhus 5:3 i Älvros, dels Ann-Christin Friberg som ägare av Kyrkbyn 9:5, 17:8 och 32:3 i Vemdalen

HUR MAN ÖVERKLAGAR se bilaga (DV 402)

Besvär senast den 19 januari 1993 ställd till Hovrätten för Nedre Norrland

Harry Tjernberg

1992-10-16

748 s. 1

T 88/90, T 70/91

Målnumret bör anges i
skrifter och telefonsamtal

Förbundsjuristen Leif Andersson
Kyrkgatan 49
831 34 ÖSTERSUND

1992-10-21

Juristerna Öst

Fastighetsägare i Härjedalens kommun ./.
Handölsdalens sameby m fl
angående renbetesrätt

Med anledning av samebyarnas den 16 september 1992
dagtecknade skrift får tingsrätten, efter att ha be-
rett fastighetsägarna tillfälle till yttrande, medde-
la följande.

Samebyarna medges anstånd med avgivande av bevisupp-
gift till den 16 december 1992.

När det gäller frågan om förlikning, hade tingsrätten
inför sammanträdet för fortsatt förberedelse noga för-
berett frågan i vad mån den skulle lämna sin medverkan
i frågan. (Här kan hänvisas till bl a prop. 1986/87:89
avsnitt 2.4.2). Eftersom fastighetsägarna förklarade sig
"för närvarande" inte vara beredda att ingå i fortsatta
förlikningsförhandlingar, ansåg tingsrätten att det
då inte förelåg förutsättningar för meningsfulla
förhandlingar i frågan. Självfallet är det med hänsyn
till bl a rättegångskostnaderna angeläget att parterna
söker, inom eller utom processens ram, komma fram till
en uppgörelse. Så snart båda parter är beredda att föra
förlikningsförhandlingar inför tingsrätten, kommer tings-
rätten givetvis att lämna sin medverkan till att en upp-
görelse kommer till stånd.

Det enligt samebyarna alltför långa yttrande som fas-
tighetsägarna avgav vid sammanträdet utgjorde ett munt-
ligt svaromål på samebyarnas skrift den 18 augusti 1992,
som omfattade sex sidor. Det är mot denna bakgrund natur-
ligt att yttrandet tog en del tid i anspråk. Om fastig-
hetsägarna lämnades ett alltför stort utrymme för svarom-
ålet är en omdömesfråga som man kan ha olika uppfatt-
ningar om.

Vad slutligen gäller frågan om vilken part som först
skulle avge bevisuppgift fattade tingsrätten beslut i
frågan efter ingående överväganden. Beslutet står - med
den ändring som beslutats ovan - fast.

1992-10-12

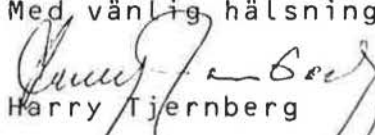
748 s. 2

T 88/90, T 70/91

Målnumret bör anges i
skrift och telefonsamtal

Om samebyarna skulle anse att tingsrätten handlagt målet på ett oerfaret och oskickligt sätt, får detta prövas av annan myndighet. Tingsrätten kommer i sådant fall att närmare redovisa varför målet handlagts på sätt skett.

Med vänlig hälsning

Harry Tjernberg

HUR MAN ÖVERKLAGAR

Om någon part inte är nöjd med beslutet kan han överklaga det genom att skriva en s k **besvärslinlag**. Överklagandet skall adresseras till den hovrätt som finns angiven i slutet av beslutet, men skall skickas till tingsrätten. I besvärslinlagan skall parten ange varför beslutet skall ändras och den ändring han vill ha. Besvärslinlagan måste ha kommit in till **tingsrätten** inom tre veckor från beslutets datum. Sista dagen för besvärslinlag finns angiven på sista sidan i beslutet. Tingsrätten skickar besvärslinlagan till hovrätten.

UPPLYSNINGAR

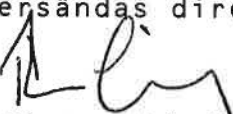
1. Besvärslinlagan skall alltså vara adresserad till hovrätten men **lämnas eller skickas till tingsrätten**. Om handlingar skickas med posten skall det ske i fullständigt fränkerad försändelse.
2. Till besvärslinlagan skall normalt bifogas lika många kopior av linlagan som det finns motparter i målet. Har part inte har bifogat tillräckligt antal kopior framställs de kopior som behövs på partens bekostnad.
3. Ni kan få ytterligare upplysningar av tingsrätten. Adress och telefonnummer finns på första sidan av beslutet.

SVEGS TINGSRÄTT

BESLUT 1992-08-05

Anstånd med avgivande av begärt yttrande medges till den 19 augusti 1992. Ytterligare anstånd kan ej påräknas. För tids vinnande bör de för kärandeombuden avsedda exemplaren av yttrandet översändas direkt till dem.

Enligt uppdrag/

Thomas Lindberg

Hemmansägare i Härjedalens kommun ./.. Handölsdalens m fl samebyar, mål nr T 88/90 och T 70/91

Svarandenas senaste inlägga föranleder följande yttrande.

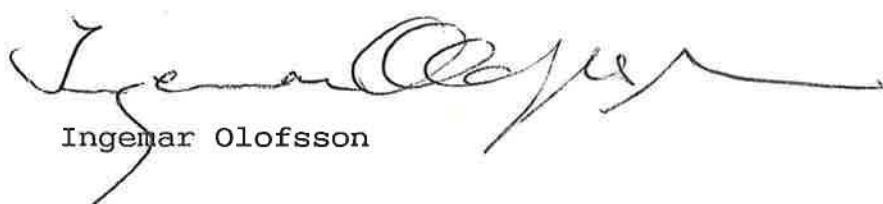
Efter avtalet mellan skogsbolagen och samebyarna har förevarit vissa underhandskontakter i syfte att undersöka möjligheterna till förlikning, bl a ett möte den 1 juli mellan förbundsjuristen Leif Andersson och representanter för samebyarna.

Vid detta möte har samebyarna framställt en motsvarande propå om anstånd i målet. Andersson har därvid uttalat samtliga kärandens (även av advokat Nils Larsson företrädde fastighetsägare) uppfattning att underhandskontakterna inte skulle få påverka processen och således inte förändra vare sig samebyarnas föreläggande att avge yttrande eller utsatt förberedelse.

Vid sakägarmöte den 22 juli har en stor majoritet av 400 - 500 närvarande fastighetsägare beslutat fortsätta processen. Detta har meddelats förbundsjuristen Jörgen Bohlin den 23 juli.

Mot bakgrund härav motsätter sig kärandena bestämt samebyarnas begäran om ytterligare anstånd. Det är tvärtom angeläget att svarandenas yttrande är kärandena tillhanda i god tid före förberedelsen.

Denna inlägga har upprättats efter anvisningar av Andersson som f n är bortrest på semester.

Ingemar Olofsson

1992-08-04

92-08-05
T 88 90
727

Svegs tingsrätt

Box 205

842 00 SVEG

Fax 0680 - 126 64

SVEGS TINGSRÄTT

KALLELSE

Datum

1991-06-15

Delg nr

26

Aktbil

715

Målnr

T. 88/90, T. 70/91

Målnumret bör anges i skrivelser
och telefonsamtal

Ankom

1992-06-16

Juridiska Byrån

Hemmansägare i Härjedalens kommun

Mål

Hemmansägare i Härjedalens ./. Handölsdalens sameby
kommun med fl samebyar

ang. fråga om fastighet är belastad med renbetesrätt

fortsatt/

Ni kallas till muntlig förberedelse/huvudförhandling inför rätten

Å Folkets Hus, Härjedalssalen, Ljusnegatan 1, i Sveg
den 27 augusti 1992 kl 10.00.

Ni skall komma ~~personligen~~/genom behörig ställföreträdare eller genom ombud.

Gör Ni ej detta kan Ni bli skyldig att betala --- kr i vite.

Är Ni förhindrad att komma skall Ni genast meddela rätten varför.

Observera dock att kallelsen gäller till dess rätten meddelat något annat.

Kommer Ni inte kan tredskodom meddelas mot Er.

Karin Tjärnberg

UPPLYSNINGAR

Tredskodom innebär som regel att den som inte kommer till domstolen förlorar målet.

Övrigt: För upplysningar kan Ni vända Er till rätten.

Kallelse på part till muntlig förberedelse/huvudförhandling — dispositiv tvistemål

3.1991 Nilsson Tr AB Björnum

DV 173

91 -11- 1 2

1991-11-15
J...
L...
Ark T 88,96
Bibli 692

842 00 SVEG

7-66

SVEGS TINGSRÄTT
Destyckert Hånsen
Anna Larsson

Prof. Speerberg f.h.

1991-09-14

Ink 91 -09- 1 6

Akt. 188 / 96

Aktbil. 688

Svegs tingsrätt
Box 205
842 00 SVEGMål nr T 88/90

Jag får härmed återkalla talan beträffande Axel Åsing, fastigheten Åsen 6:11 i Lillhärdal, Rudolf Åsing, fastigheterna Östansjö 12:2 och 12:3 i Lillhärdal och Herje Källberg, fastigheten 29:2 i Älvros, samt hemställa att tingsrätten avskriver målet beträffande dessa fastigheter.

Jag vore tacksam för att återfå originalfullmakterna.

Leif Andersson

† Kyrkbyn

Ankom
1991-10-11
Juridiska Byrån
LRF Konsult

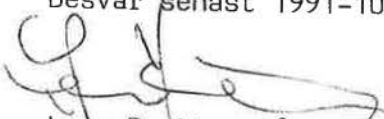
SVEGS TINGSRÄTT

SLUTLIGT BESLUT 1991-10-10

Tingsrätten avskriver målet såvitt avser den talan som förts av Axel Åsing som ägare av fastigheten Åsen 6:11 i Lillhärdal, av Rudolf Åsing som ägare av fastigheterna Östansjö 12:2 och 12:3 i Lillhärdal och av Herje Källberg som ägare av fastigheten Kyrkbyn 29:2 i Älvros, samtliga fastigheter belägna i Härjedalens kommun.

FULLFÖLJDSHÄNVISNING se bilaga 1 (Dv 402)

Besvär senast 1991-10-31

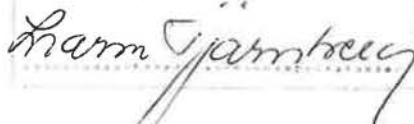

Lars Bertler på uppdrag av f d lagmannen Harry Tjernberg
Tingsnotarie

Uti förbandsjur. J. Bohlin
SVEGS TINGSRÄTT 1991-10-07

☒ NI äger ☐ NI skall
inom 9 dagar från den dag
Ni mottagit denna handling inge
skriftligt yttrande i 2 ex.

KT

SVEGS TINGSRÄTT
Beskrivas i tjänsten

Postadress
Box 293
831 23 ÖSTERSUND

Besöksadress
Rådhusgatan 46
ÖSTERSUND

Telefon
063-14 59 10

Telefax
063-12 87 70

Postgiro
7 03 27-2

Bankgiro
261-4287

FULLFÖLJDHÄNVISNING

Den som vill överklaga beslutet skall göra detta skriftligen. Skriften (besvärslagan) skall ha kommit in till **tingsrätten** inom tre veckor från beslutets datum eller

senast 1991 - 10 - 31

Den skall vara ställd till hovrätten för Nedre Norrland.

Upplysningar

- 1 Besvärslagan skall alltså vara riktad till hovrätten men lämnas eller skickas till tingsrätten. Om handlingar sänds till tingsrätten skall portot ha fullt betalats av avsändaren.
- 2 Har part ej gett in tillräckligt antal avskrifter av inlaga som skall delges motpart, när det behövs, framställer rätten på partens bekostnad de avskrifter som behövs för delgivningen. (När delgivning skall ske behövs normalt en avskrift för varje motpart.)
- 3 Ytterligare upplysningar kan erhållas från tingsrätten. Dess adress och telefonnummer anges på första sidan av beslutet.

Svegs tingsrätt
Box 205
842 00 SVEG

Ankom
1992-06-30
Juridiska Byrån

SVEGS TINGSRÄTT

92-06-24
188/90, T 70/91
718

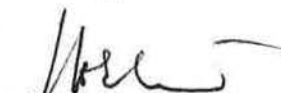
SM 5/90

Mål T 80/90 och 70/91

Svarandena får härmed med hänvisning till tingsrättens
beslut 1992-04-15 hemställa om anstånd med vidare yttrande
i målet till 1992-07-31.

Umeå den 23 juni 1992

Samebyarna

Jörgen Bohlin

Lars Sandow

SVEGS TINGSRÄTT

1992-06-25

Föranställningen
bifalls.

1992-02-28

SVEGS TINGSRÄTT

Ink 92 -03- 0 2

7 88 / 90

706

Svegs tingsrätt
Box 205
842 00 SVEG

Renbetesmålet, mål nr T 88/90 och T 70/91

Från kärandenas sida erfordras ytterligare tid för att färdigställa yttrandet över samebyarnas svaromål. Jag hemställer därför om anstånd därmed till den 30 mars 1992.

Leif Andersson

1992 -03- 16

Ju

SVEGS TINGSRÄTT

BESLUT 12.3.1992

Framställningen bifalles.

LARS BERTLER

Till 7. Rådhus (delg 20)
" L. Sander (del 21)

SVEGS TINGSRÄTT 1992-03-04

☒ Ni äger ☐ Ni skall
inom dagar från den dag
Ni mottagit denna handling inge
skriftligt yttrande i ex.

KT

Our reference

KM/ck

Your reference

Date

1992-06-11

Your letter

Svegs tingsrätt

Box 205

842 00 SVEG

SVEGS TINGSRÄTT

mk 92-06-12

T 88 / 90

711

Ang. Mål nr T 88/90 och 70/91 - Renbetesmålet

För kännedom meddelas härmed att i rubricerade mål ingiven fullmakt för advokaten Nils Larsson och jur kand Lennart Johansson återkallats av Stora Kopparbergs Bergslags AB i enlighet med bilagda handlingar.

Falun den 11 juni 1992

Kristina Månsson

SVEGS TINGSRÄTT
BESLUT 1995-06-28

Årsmöte
1995 -06- 29

LRF Juridiska Byrån

Framställningen bifalles.

Enligt uppdrag

JVB
Ingrid Vikander Bergman

SVEGS TINGSRÄTT

1995 -06- 26

Akt *T 88/90 (T 70/91)*
Aktbil *953*

Exp. till adv. Sandow, förbundsjurist Bohlin,
adv. Larsson samt förbunds-
juristen Andersson/ *JVB*

Svegs tingsrätt
Box 205

842 SVEG

Mål T 88/90 och 70/91

Fastighetsägarna ./.. Samebyarna, angående vinterbetesrätt

I anledning av tingsrättens föreläggande att avge yttrande över fastighetsägarnas inlaga, aktbil 946, får vi härmed hemställa om anstånd till 1995-08-14. Det kan förutskickas att yttrandet kommer att vara kortfattat men anstånd är ändock påkallat i anledning av mellankommande semesterledighet för såväl undertecknade partsombud som en del berörda sakkunniga. I det sammanhanget kan tilläggas att svarandesidan avser att ha en genomgång med de egna sakkunniga, som en förberedelse inför planerad huvudförhandling, vilket dock inte beräknas kunna ske förrän under v 33 på grund av varierande semestertider men vårt yttrande bör kunna avges dessförinnan.

Umeå 1995-06-22

Lars Sandow
Lars Sandow

Jörgen Bohlin
Jörgen Bohlin

SVEGS TINGSRÄTT
Bestyrkes i tjänsten

[Signature]

30 januari 1992

Svegs tingsrätt
Box 205
842 00 SVEG

SVEGS TINGSRÄTT

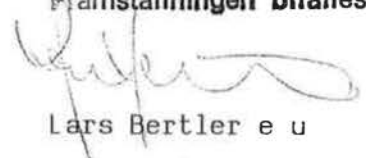
Ink 92-01-31
Vkt. T 88 90
Vktbil. 703

Renbetesmålet, mål nr T 88/90 och T 70/91

Förelagd att inkomma med yttrande över samebyarnas svaromål till den 31 januari 1992 får jag hemställa om anstånd med yttrande till den 1 mars 1992. Skälet för denna begäran är att den föreskrivna tidsfristen visat sig vara för kort eftersom vi erhållit samebyarnas svaromål först ca 1 månad efter utsatt tid.

Leif Andersson

SVEGS TINGSRÄTT
BESLUT 5:2..... 19 92
Framställningen bifalles.

Lars Bertler e u

1992-02-07
Ju

SVEGS TINGSRÄTT
Bestyckes i tjänsten

0 8 -10- 26 Ink

SVEGSTINGSRÄTT

92 -01- 3 0

Svegs tingsrätt
Box 205
842 00 SVEG

SVEGSTINGSRÄTT

Ink 92 -01- 3 0

Ma 788 / 90

Aktbil. 702

NL/jv

Mål T 88/90 och T 70/91

Angående fråga om renbetesrätt

Förelagd att inkomma med yttrande över samebyarnas svaromål till den 31 januari 1992 får jag, med anledning av att den föreskrivna tidsfristen visat sig vara för kort sedan dess att vi erhållit samernas svaromål först ca 1 månad efter utsatt tid, hemställa om anstånd med yttrande till den 1 mars 1992.

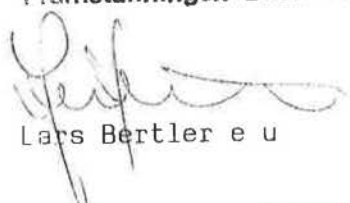
Falun den 29 januari 1992

Nils Larsson

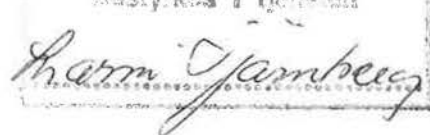
SVEGS TINGSRÄTT

BESLUT ...5.2..... 19 92

Framställningen bifalles.

Lars Bertler e u

SVEGS TINGSRÄTT
Bestyckes i tjänsten

Ink 92-04-01
Akt. 788/90
Aktbil. 709

Svegs tingsrätt
Box 205
842 00 SVEG

NL/Iba

Mål T 88/90 och T 70/91

Angående fråga om renbetesrätt

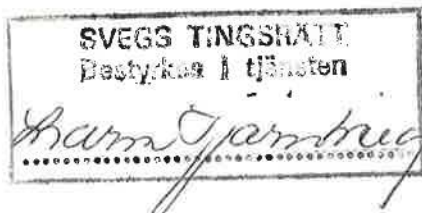
Arbetet med utskrift och sammanställning av yttrande över samebyarnas svaromål har ianspråktagit längre tid än beräknat, varför jag är nödgad hemställa om förlängt anstånd till den 13 april 1992.

Östersund den 31 mars 1992

Leif Andersson

SVEGS TINGSRÄTT
BESLUT1/4..... 1992
Framställningen bifalles.

LARS BERTLER

30 januari 1992

Svegs tingsrätt
Box 205
842 00 SVEG

SVEGS TINGSRÄTT

Ink 92-01-31
Ak. T 88 90
Adbil. 703

Renbetesmålet, mål nr T 88/90 och T 70/91

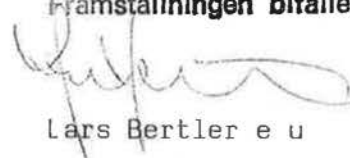
Förelagd att inkomma med yttrande över samebyarnas svaromål till den 31 januari 1992 får jag hemställa om anstånd med yttrande till den 1 mars 1992. Skälet för denna begäran är att den föreskrivna tidsfristen visat sig vara för kort eftersom vi erhållit samebyarnas svaromål först ca 1 månad efter utsatt tid.

Leif Andersson

SVEGS TINGSRÄTT

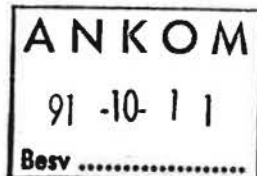
BESLUT 5.2..... 19 92

Framställningen bifalles.

Lars Bertler e u

SVEGS TINGSRÄTT

PROTOKOLL
1991-09-16T 70/91
Mål nr T 88/90
Aktbil 689Sammanträde för muntlig
förberedelse i Sveg**RÄTTEN**

f d lagmannen Harry Tjernberg

PROTOKOLLFÖRARE

tingsnotarien Lars Bertler

KÄRANDEStora Kopparbergs Bergslags AB m fl fastighetsägare i
Härjedalens kommun enligt förteckning, aktbil 671-672,
närvarande genom ombud 1-2Ombud: 1. advokaten Nils Larsson, biträdd av jur kand
Lennart Johansson, Levanders Advokatbyrå, Åsgatan 12, 791
71 FALUN2. förbundsjuristen Leif Andersson, LRF:s
Juridiska Byrå, Kyrkgatan 49, 831 34 ÖSTERSUND**SVARANDE**

1. Handölsdalens sameby, Säterberget 865, 840 93 HEDE

2. Mittådalen sameby, Mittådalen, 840 95 FUNÄSDALEN

3. Tåssåsens sameby, Vallbo, 830 10 UNDERSÅKER

4. Tännäs sameby, Box 66, 840 93 HEDE

5. Idre nya sameby, Foskros, 790 91 IDRE

1-5 närvarande genom ombud

Ombud (för 1-5): förbundsjuristen Jörgen Bohlin, Svenska
Samernas Riksförbund, Brogatan 5, 902 48 UMEÅ, biträdd av
advokaten Lars Sandow, Ahlgrens Advokatbyrå HB, Box 137,
901 04 UMEÅTännäs Sameby närvarande även genom ställföreträdaren
Edvin Rensberg, adress som ovan**SAKEN**

fråga om renbetesrätt

ÖVRIGA NÄRVARANDETorbjörn Rensberg, ledamot av styrelsen för Tännäs sameby
samt i bifogade protokollsbilaga antecknade personer

Jörgen Bohlin anmäler att Lars Sandow av samtliga
samebyar getts muntlig fullmakt att företräda dem med
samma rätt som tillkommer honom själv.

Rätten förelägger Lars Sandow att snarast inkomma med
skriftliga fullmakter.

På fråga förklarar Nils Larsson att tingsrätten är behörig enligt 10 kap 10 § rättegångsbalken.

Sedan parterna beretts tillfälle att yttra sig, beslutar rätten att tillåta allmänheten att göra bandupptagningar på fonetisk väg vid förhandlingen.

Leif Andersson förklarar att vad ettvar av kärandeombuden anför skall gälla såsom ett för dem gemensamt yttrande.

Leif Andersson yrkar härefter att tingsrätten dels förklarar att någon av avtal oberoende rätt till bete med ren till förmån för samebyarna inte belastar kärandena tillhöriga fastigheter, dels förpliktar samebyarna att till kärandena utge ersättning för deras rättegångskostnader med belopp som senare kommer att anges.

Lars Sandow anför: Tidigare framställt yrkande om avvisning vidhålls, aktbil 627. Det framstår numera som klart att kärandena ifrågasätter sedvanerätten i Härjedalens kommun.

Lars Sandow redogör för de i aktbil 627 p 1-3 angivna grunderna för avvisning, varvid denne utan erinran från motparten anmäler att den under p 2 upptagna grunden frånfalles.

Nils Larsson: Kärandena bestrider avvisningsyrkandet och utvecklar grunden härför i enlighet med vad som anges i aktbil 635 p 1 och 3.

Lars Sandow genmäler i anslutning härtill att det måste föreligga korrespondens mellan envar fastighetsägare och den eller de nyttjanderättshavare vars besittningsrätt bestrides, att envar sameby inte hävdar renbetesrätt till hela Härjedalen, att - då fastighetsägarnas talan har anhängiggjorts utan att de avvaktat de nu föreliggande

markanvändningsplanerna för samebyarna - några partsrelaterade yrkanden inte föreligger och att, om talan skulle upptas till prövning på befintligt yrkande, skulle processen bli synnerligen omfattande och otymplig.

Nils Larsson: Det bestrids att det är ett rättegångshinder i sig att en process kan komma att bli omfattande och svår, att den aktuella processen skulle ha denna karaktär och att någon strikt uppdelning av vinterbetesrätten på grund av markanvändningsplaner föreligger mellan samebyarna.

Lars Sandow utvecklar övriga grunder för avvisningsyrkandet enligt aktbil 627 p 5-8.

Nils Larsson: Kärandena bestrider yrkandet om avvisning på nu angivna grunder och åberopar därvid vad de anfört till stöd härför i enlighet med aktbil 635 p 5-8. De under p 6 angivna begreppen är synonyma och har samma innebörd.

Sedan parterna förklarat sig inte ha något mera att anföra i avvisningsfrågan, avkunnar tingsrätten - efter en paus i förhandlingarna - följande

BESLUT

Stämningsansökningarna kan ej anses behäftade med sådan brist att de är otjänliga som grund för en rättegång. Samebyarnas avvisningsyrkande lämnas därför utan bifall.

Talan mot detta beslut får föras endast i samband med talan mot dom eller slutligt beslut i målet.

Leif Andersson framställer härefter på nytt kärandens yrkande i enlighet med vad som anges i protokollet s 2.

Lars Sandow: Samebyarna bestrider käromålet i dess helhet

Samebyarnas rätt till land och vatten har ytterst som civilrättslig grund urminnes hävd. Under tidernas lopp har tyngdpunkten i utövandet av rättigheterna växlat utan att dess grundval urminnes hävd har ändrats. Detta har skett i anslutning till att samernas näringsutövning har utvecklats och tagit sig delvis nya former. Från att tidigare ha legat på jakt och fiske, har tyngdpunkten förskjutits till renskötsel i samband med att samerna övergick till s k helnomadism. Renskötseln kan sägas karaktäriseras av en kontinuerlig utveckling. Under utvecklingsfaserna kan lagstiftning komma att inverka på rättigheternas innehåll. Grunden för renskötseln är och förblir dock rätten till erforderligt renbete, detta för att en livskraftig rennäring skall kunna fortleva, vilket jämväl är en förutsättning för den samiska kulturens fortlevnad. Mot bakgrund härav åberopas följande grunder, av vilka endast grund 4 är att ses som alternativ till de övriga:

1. Samebyarnas rätt till vinterbete med ren inom områden utanför renbetesfjällen, innefattande bl a de omstämda fastigheterna i Härjedalens kommun, och med denna rätt sammanhängande rättigheter, såsom rätt till visst skogsfång och viss byggrätt, grundas ytterst på urminnes hävd.
2. De på urminnes hävd grundade rättigheterna har i vart fall huvudsakligen blivit lagfästa genom den lagstiftning som reglerat rennäringen. Sålunda föreligger lagstöd för nu omtvistad renbetesrätt enligt 3 § 2 p rennäringslagen.
3. Samebyarna gör gällande - såsom en utveckling av grunderna 1 och 2 - att det föreligger erforderlig besittning för att konstituera urminnes hävd och sedvana genom att bruket av betesrätten inom olika områden av de omstämda fastigheterna har upprätthållits under återkommande och varierande tidsintervaller. Betesrättens omfattning har bestämts av bruket, som vid varje tidpunkt varit avhängigt av tillgängligt och ändamålsenligt renbete. Bruket av renbetesrätten i Härjedalen har

framträtt i erforderlig omfattning för såväl berörda fastighetsägare som andra vilka kan beröras av rättigheten ifråga.

4. För det fall att urminnes hävd ej kan styrkas till vissa omstämda områden, föreligger ändock en på sedvana grundad betesrätt på den grunden att rätten utövats okvald. Denna besittning av nyttjanderätten till renbete har konfirmerats genom passivitet från berörda fastighetsägare.

Lars Sandow uppger att han i dag inte kan närmare avge innebörden av begreppen sedvana och urminnes hävd.

Nils Larsson: Beträffande grund 1 bestrids det att det vid sidan av renbeteslagstiftningen kan föreligga urminnes hävd. Om det skulle visa sig vara möjligt att åberopa urminnes hävd såsom grund för renbetesrätt, bestrids denna rätt, då något renbete av ålder inte har förekommit på de berörda fastigheternas områden. I vart fall har denna rätt inte utövats obehindrat eller okvalt, och ej heller har den kunnat uppstå i tiden före eller efter renbeteslagstiftningen av år 1886. Påstådd sedvanerätt bestrids i avvaktan på att samebyarna inkommer med en närmare percisering av innebörden utav begreppen sevanerätt och urminnes hävd.

Frågan om målets fortsatta handläggning avhandlas.

Samebyarna begär anstånd med att få inkomma med skriftligt svaromål till den 31 oktober 1991.

Nils Larsson förklarar att kärandena inte har något att erinra mot begärt anstånd.

Tingsrätten avkunnar härefter följande

BESLUT

Samebyarna föreläggs att senast den 31 oktober 1991
inkomma med skriftligt svaromål. Kärandena skall
senast den 31 januari 1992 inkomma med yttrande däröver.

Sammanträdet, som pågått kl 10.00 - 11.55, förklaras
avslutat.

Lars Bertler
prot uppvisat

**SVENSKA SAMERNAS
RIKSFÖRBUND (SSR)**

ORDFÖRANDE:
INGVAR ÅHRÉN
PRÄSTÅNGSVÄGEN 11
871 61 HÄRNÖSAND
TEL 0611/207 30

VICE ORDFÖRANDE:
LARS ANDERS BAER
PL 1545
940 45 VIDSEL
TEL 0929/310 05
MOBTFN 010-58 68 89

INGRID REHNELDT
MITTÅDALEN
840 95 FUNÅSDALEN
TEL 06845250 22
0684/216 10
MOBTFN 010-50 51 57

FÖRBUNDSKANSLIET
ADM. CHEF
JÖRGEN BOHLIN
BROGATAN 5
902 48 UMEÅ
TEL 090/14 11 80 vx
TELEFAX 090/12 45 64
POSTGIRO 70 47 10 - 3
BANKGIRO 969-4548

**TIDNINGEN
SAMEFOLKET**
REGELEMENTSGATAN 32
831 35 ÖSTERSUND
TEL 063/12 58 01
POSTGIRO 38 47 32 - 4

**SAMERNAS
FOLKHÖGSKOLA**
BORGARGATAN 2
960 40 JOKKMOKK
TEL 0971/102 15

Svegs tingsrätt
Box 79
829 00 SVEG

SVEGS TINGSRÄTT

Ink 91 -06- 2 4

Akt 788,90

Aktbil 678

Ankom

1991 -07- 03

Juridiska Byrån

LRF Konsult

SM 5/90

Mål T 88/90

Med anledning av föreläggande 1991-06-05 i rubr mål i vilket tingsrätten förelägger svarandena att före juli månads utgång 1991 avge svaromål samt inkomma med yttrande i anledning av gjorda återkallelser får respektive svarande/samtliga svaranden anföra följande.

1. I inlaga 1990-11-27 har samebyarna framställt yrkande om rättegångshinder. Detta yrkande är ej prövat av tingsrätten. Samtidigt yrkad komplettering av käromålet, att tingsrätten måste förelägga kärandena att avhjälpa brister i stämningsansökan avseende yrkande och grunder, har, enligt samebyarnas uppfattning, inte kommit till stånd.
2. Samebyarna vidhåller inställningen, att tingsrätten har att pröva framställt yrkande avseende rättegångshinder. Mot bakgrund av tingsrättens föreläggande får samebyarna särskilt hänvisa till det som anförs i inlagan 1990-11-27 under rubrik I Fråga om rättegångshinder m m, A. Skäl för rättegångshinder under punkt 7.
3. Samebyarna har i angiven inlaga under rubrik II Svaromål i sak under punkt 2 dels hemställt om visst anstånd angivet i det tidsläge i vilket målet då förelåg, dels förutskickat att yttreligare anstånd kan komma att begäras.
4. Samebyarna har vid flera tillfällen varit i telefonkontakt med tingsrätten, för att få besked om målets vidare handläggning. Skäl härtill har varit att få underlag för inte bara tidsplaneringen i största allmänhet utan i första hand för bestämmande av startpunkten för planerade utredningar, som underlag för eventuellt vidare svaromål. Grunden härtill är av processekonomisk natur.

Vid den senaste kontakten - strax inför förberedelse i annat mål hos tingsrätten 1991-05-22 - förelåg från tingsrätten inte underlag för att närmare kunna precisera målets fortsatta handläggning.

Samebyarna har inte uppehållit målets handläggning eller på annat sätt förorsakat tidsutdräkt.

5. Till fullgörande av föreläggandet är det nödvändigt för samebyarna att inledda utredningar kan fullföljas och resultatet presenteras. Utredningarna har planerats sedan tidigare, men på ovan redovisade grunder inte kunnat sättas i verket. De är nu igång och kommer att kunna presenteras under innevarande höst. Då dessa utredningar ligger till grund för svaromålet hemställs om anstånd med avgivande av fullständigt svaromål till 1991-10-31.

6. Beträffande påkallad återkallelse av talan enligt kärandens skrift 1991-04-26 avseende fastigheterna Ransjö 1:5 i Hede samt Flor 3:11, 4:11, 5:12, 6:18, 6:21, 9:12, 9:13, 10:10, 10:12, 12:10, 13:4 och 20:1 i Ytterhodal har berörd sameby/samebyarna ingen erinran att målet avskrivs.

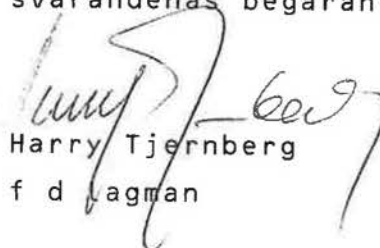
Umeå den 19 juni 1991

Jörgen Bohlin

SVEGS TINGSRÄTT

FÖRELÄGGANDE 1991-06-27
i mål T 88/90 och T 70/91

Kärandena bereds tillfälle att inom tre veckor från erhållen del av detta föreläggande yttra sig över vad svarandena ytterligare anført i avvísningsfrågan och föreläggs att inom samma tid yttra sig över svarandenas begäran om anstånd.

Harry Tjernberg
f d lagman

SVEGS TINGSRÄTT

Ankom

1991 -07- 03

Juridiska Byrån
LRF Konsult

Datum

1991-06-27

Delg nr

Aktbil
680

Mål nr

T 88/90
Målnumret bör anges i
skrifter och telefonsamtal

Förbundsjuristen Leif Andersson
LRF:s Juridiska Byrå
Kyrkgatan 49
831 34 ÖSTERSUND

Advokaten Nils Larsson
Levanders Advokatbyrå
Åsgatan 12
791 71 FALUN

Förbundsjuristen Jörgen Bohlin
Svenska Samernas Riksförbund SSR
Brogatan 5
902 48 UMEÅ

Svegs tingsrätts mål T 88/90 och T 70/91 - hemmansägare i
Härjedalens kommun./. Handölsdalens sameby m fl samebyar

Tingsrätten har denna dag beslutat att förena målen T 88/90
och T 70/91 för att handläggas i en rättegång. Yttranden och
andra skrifter bör därför i fortsättningen avges gemensamt för
båda målen under hänvisning till mål T 88/90 och T 70/91.

Tingsrätten har vidare genom ett denna dag givet föreläggande
berett kändena tillfälle att inom tre veckor från delfåendet
av föreläggandet yttra sig över vad svarandena i en den 24 juni
1991 inkommen skrift ytterligare anført i avvisningsfrågan samt
förelagt dem att inom samma tid yttra sig över svarandenas be-
gäran om anstånd med avgivande av fullständigt svaromål. Tings-
rätten avser att pröva avvisningsfrågan vid ett första samman-
träde för muntlig förberedelse å tingshuset i Sveg, förslagsvis
någon gång i vecka 34 eller 35 (den 19 - 30 augusti). Parts-
ombuden ombeds att snarast möjligt anmäla önskemål om tid-
punkten för sammanträdet.

Om tingsrätten vid sammanträdet skulle komma att ogilla svaran-
denas invändning om rättegångshinder, bör svarandena vara beredda
att ange huruvida kändenas yrkanden medges eller bestrids och,
om yrkanden bestrids, grunderna för detta samt - såvitt möjligt -
även ange de omständigheter som de vill anföra till stöd för sitt
bestridande.

Under samma förutsättning bör kändena vara beredda att yttra
sig över vad svarandena anført.

Vid sammanträdet bör partsombuden lämna synpunkter i fråga om tids-
planeringen.

Harry Tjernberg
f d lagman

Bostadsadress: Lädersättravägen 27, 175 70 JÄRFÄLLA Tel 0758/53964

Allmän blankett för stämning, kallelse, föreläggande, förordnande, skrivelse o d i mål eller ärende

Dv 841 3 1989 Nilsson, L. AB Riksmun

SVEGS TINGSRÄTT

Akte

Mål nr T 88/90
Aktbil 679

1991 -07- 03

Juridiska Byrå
LRF KonsultFörbundsjuristen Leif Andersson
LRF:S Juridiska Byrå
Kyrkgatan 49
831 34 ÖSTERSUNDAdvokaten Nils Larsson
Levanders Advokatbyrå
Åsgatan 12
791 71 FALUN

Svegs tingsrätts mål T 88/90 - Hemmansägare i Härjedalens kommun ./.. Handölsdalens sameby m fl samebyar

BESLUT
1991-06-26

Tingsrätten utfärdade den 5 februari 1991 ett föreläggande för kärandena att inom viss tid besvara fyra av tingsrätten ställda frågor (aktbil 660). Kärandena har därefter i ett den 19 februari 1991 inkommet yttrande delvis besvarat frågorna.

Med anledning av vad kärandena anfört i skriften återkallar tingsrätten härmed föreläggandet. Till följd härav behöver kärandena ej längre följa föreläggandet.

Harry Tjernberg
f d lagman

Ankom

Datum

1991-06-05

Mål nr

T 88/90 och T 70/91

Målnumret bör anges i
skrifter och telefonsamtal

Aktebil 676 i T 88/90

Aktebil 5 i T 70/91

1991 -06- 05
Juridiska Byrån
LRF KonsultFörbundsjuristen Jörgen Bohlin
Svenska Samernas Riksförbund
Brogatan 5
902 48 UMEÅ

Ytterligare fastighetsägare i Härjedalens kommun har gett in stämningsansökan å de samebyar som är svarande i mål T 88/90. Det mål som upplagts med anledning därav har fått beteckningen T 70/91.

MÅL T 88/90

Svaromål har ej avgetts och ställning har ännu ej tagits till samebyarnas avvísningssyrkande. Kärandeombuden har gett in komplettering av behörighetshandlingar m m och ny sakägarförteckning, aktebil 671 och 672, vilka handlingar bifogas. Tingsrätten, som i vart fall för närvarande ej finner skäl förelägga kärandena att förtydliga eller komplettera sin talan, anser det ändamålsenligt, att det föreligger fullständigt svaromål från samebyarna (Handölsdalens sameby, Mittådalens sameby, Tåssåsens sameby, Tännäs sameby och Idre nya sameby) innan ställning tas till avvísningssyrkandet, förelägger härmed samebyarna att före juli månads utgång 1991 avge svaromål i T 88/90. Samebyarna bereds tillfälle att inom samma tid komma in med yttrande i anledning av i aktebil 671 gjorda återkallelser.

MÅL T 70/91

Tingsrätten utfärdar denna dag stämning å samebyarna i enlighet med vad som framgår av särskild handling, aktebil 4 (svaromål före juli månads utgång 1991).

Tingsrätten får slutligen meddela, att f d lagmannen Harry Tjernberg förordnats att handlägga målen. Tjernberg har uppgett, att han planerar att någon gång under juli månad besöka tingsrätten för viss genomgång.

Claes Ljungberg
Lagman

Kopia för kännedom till

- 1) advokaten Nils Larsson
- 2) förbundsjuristen Leif Andersson

1991-07-03

LRF Juridiska Byrån AB Juridiska Byrån 1991-04-26
Rådhusgatan 46
831 34 ÖSTERSUND LRF Konrad
Tel 063 - 14 59 10

Svegs tingsrätt
Box 205
842 00 SVEG

SVEGSTINGSRÄTT

Ink 91-05-00
Akt T 88/90
Akbi 671

Per Göte Ahlnäs m fl ./. Handölsdalens sameby m fl,
mål nr T 88/90

Härmed får undertecknade ombud komplettera behörighets-
handlingar m m enligt följande.

./. Anders Lindhs behörighet att företräda Ljusnans vatten-
regleringsföretag framgår av bilagda anmälan om styrelse-
sammansättning jämte protokollsutdrag.

Vad gäller Ransjö 1:5 i Hede återkallas talan.

Talan återkallas även avseende Ljunga Kraft Aktiebolags
fastigheter Flor 3:11, 4:11, 5:12, 6:18, 6:21, 9:12,
9:13, 10:10, 10:12, 12:10, 13:4 och 20:1, alla i
Ytterhogdal.

I anledning härav samt inträffade ägarbyten, fastighets-
reglering, adressförändringar och uppmärksammade skrivfel
har vi upprättat en ny sakägarförteckning, vilken
bifogas. Förteckningen innehåller följande förändringar i
förhållande till vad som tidigare angivits.

Kyrkbyn 1:27 i Hede (sid 2)

Tilltalsnamnen på ägarna har rättats.

Kyrkbyn 18:18 i Hede (sid 5)

Tilltalsnamn på ägaren har rättats.

Kyrkbyn 28:19 i Hede (sid 6)

Fastigheten har sammanlagts med Kyrkbyn 64:1 till Kyrkbyn
64:7 och utgår ur förteckningen.

Flor 6:21, 9:12, 9:13, 10:10, 10:12, 12:10, 13:4 och 20:1
i Ytterhogdal (sid 98)

Fastigheterna har utgått ur förteckningen p g a återkallelse ovan.

Huskölen 1:11 i Ytterhogdal (sid 99)

Ove Westholt har ändrat adress till Pl 1614, 840 90
YTTERHOGDAL.

Prästgården 1:1 i Ytterhogdal (sid 99)

Fastigheten har utgått ur sakägarförteckningen p g a tidigare gjord återkallelse.

Östansjö 40:2 och 40:3 i Ytterhogdal (sid 103)

Se Prästbordet 1:1.

Kyrkbyn 8:2 och 8:6 i Älvros (sid 107)

Stort F har bytts ut mot stort L.

Kyrkbyn 22:9 i Älvros (sid 109)

Tilltalsnamn har ändrats.

Falun den 2/5 1991

Nils Larsson

Östersund den 7/5 1991

Leif Andersson

SVEGS TINGSRÄTT

SLUTLIGT BESLUT 1991-06-27

Tingsrätten avskriver målet såvitt avser den talan som förts av dödsboet efter K A Olsson som ägare av fastigheten Ransjö 1:5 i Hede socken och av Ljunga Kraft Aktiebolag som ägare av fastigheterna Flor 3:11, 4:11, 5:12, 6:18, 6:21, 9:12, 9:13, 10:10, 10:12, 12:10, 13:4 och 20:1, alla i Ytterhogdals socken.

FULLFÖLJD SHÄNVISNING se bilaga (Dv 402)

Besvär senast den 18 juli 1991

Harry Tjernberg
f d lagman

FULLFÖLJDSHÄNVISNING

Den som vill överklaga beslutet skall göra detta skriftligen. Skriften (besvärslagan) skall ha kommit in till **tingsrätten** inom tre veckor från beslutets datum eller

senast.....18....juli....1991.....

Den skall vara ställd till hovrätten för Nedre Norrland.

Upplysningar

1 Besvärslagan skall alltså vara riktad till hovrätten men lämnas eller skickas till tingsrätten. Om handlingar sänds till tingsrätten skall portot ha fullt betalats av avsändaren.

2 Har part ej gett in tillräckligt antal avskrifter av inlaga som skall delges motpart, när det behövs, framställer rätten på partens bekostnad de avskrifter som behövs för delgivningen. (När delgivning skall ske behövs normalt en avskrift för varje motpart.)

3 Ytterligare upplysningar kan erhållas från tingsrätten. Dess adress och telefonnummer anges på första sidan av beslutet.

SVEGS TINGSRÄTT

Ink. 91-01-29

T 88/90

ab. 653

Till

Svegs tingsrätt

SVEGS TINGSRÄTT

Ink. 91-01-29

Mål T 88/90

Jag får härmed hemställa om anstånd till den 12 februari 1991 med att komplettera behörighetshandlingar enligt föreläggandet 1991 01 04.

Falun den 28 januari 1991

Nils Larsson

SVEGS TINGSRÄTT

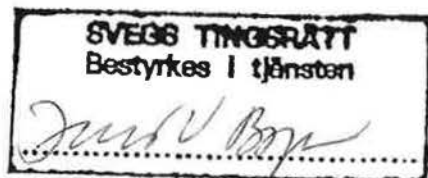
BESLUT 1991-02-05

Framställningen bifalles.

På tingsrättens vägnar

enligt uppdrag

Lars Bergler

SVEGS TINGSRÄTT

1991-02-05

Mål nr T 88/90

Aktbil 654

Delg nr

Förbundsjuristen Leif Andersson
LRF:s Juridiska Byrå
Kyrkgatan 49
831 34 ÖSTERSUND

Advokaten Nils Larsson
Levanders Advokatbyrå
Åsgatan 12
791 71 FALUN

Ankom

1991-02-07

Juridiska Byrån
LRF Konsult

Svegs tingsrätts mål T 88/90 - Hemmansägare i Härjedalens kommun ./.. Handölsdalens sameby m fl samebyar

Ors underskrift
Tingsrätten får meddela att f d lagmannen Fredrik Rekke, Växjö, har förordnats att tills vidare handlägga rubricerade mål. Rekkes adress är S. Järnvägsgatan 13, 352 34 VÄXJÖ; tel 0470/28316.

Efter att tingsrätten fått del av stämningsansökan, samebyarnas genmäle om bl a rättegångshinder samt kärandenas svar därpå, konstaterar den att såväl kärandenas stämningsansökan som deras svar på svarandenas invändningar om rättegångshinder, synes sakna upplysningar om vissa för målets fortsatta handläggning relevanta omständigheter.

Fakt
Kärandenas yrkande är "att tingsrätten måtte förklara att någon av avtal oberoende rätt till bete med ren inte belastar dem tillhöriga fastigheter". Kärandenas talan är med andra ord, en s k negativ fastställsetalan. Som grund för talan anges att rätt till renbete (vinterbete; Tingsrättens anmärkning) inte föreligger på kärandenas respektive fastigheter med mindre särskild upplåtelse skett.

Av den korta redogörelse om bakgrunden till käromålet som kärandena lämnat kan väl utläsas att kärandena är medvetna om att enligt gällande renbeteslagstiftning samebyarna är berättigade att låta sina renar beta - förutom under hela året på renbetesfjällen och inom de områden i Jämtlands och Kopparbergs län som särskilt upplåtits till renbete - 1.10 t o m 30.4 inom sådana

trakter utanför lappmarkerna och renbetesfjällen, där renskötsel av ålder bedrives vissa tider av året, 3 § rennäringslagen 1971 (Tingsrätten anmärker att i proposition 1990/91:4 om ändring i rennäringslagen 1971 ej göres någon saklig ändring i angivna §). Trots vad sålunda i lagen sägs uppges i stämningsansökan att markägarna i Härjedalens kommun "generellt intagit ståndpunkten att rätt till bete med ren inte finns utanför renbetesfjällen om ej särskild överenskommelse träffats därom. Samebyarnas anspråk på renbetesrätt utanför renbetesfjällen accepteras således inte av kärandena". Vid stämningsansökan är fogad en enligt kärandena/^{av/} samebyarna åberopad karta, där gränserna för vinterbeteslanden skulle framgå. Några uppgifter av vem eller vilka kartan upprättats föreligger ej, lika litet som kärandenas åsikt om dess eventuella giltighet i något avseende. Vidare sägs att samtliga kärandenas fastigheter är belägna "inom det område som på kartan begränsas av den linje som anger yttergränsen för vinterbetesområdena i Bergs och Härjedalens kommuner". Härav kan tingsrätten icke dra annan slutsats än att kärandefastigheterna ligger inom de områden som samebyarna tydligen hävdar vara sådana där renskötsel av ålder bedrives vissa tider.

Tingsrätten ser sig föranlåten att påminna om existensen av den utredning utav f d landskamreraren E Huss på Kungl. Majt:s uppdrag år 1959 gjorda "Utredning rörande renbetestrukturer för lapparna i Jämtlands och Kopparbergs län". Utredningen som föreligger i stencil, är synnerligen omfattande (365 sidor jämte bilaga) och redogör grundligt för renbetesfjällen och "sedvane-trakter", där vinterbete då (år 1959) ansågs förekomma. Vid utredningen är jämväl fogad karta där betesmarksgränser är uppdragna.

Tingsrätten som f n inte kan sluta annat än att resultaten i utredningen kommer att bli utgångspunkten för målets avgörande, får under hänvisning härtill förelägga kärandena att till tingsrätten inkomma med svar å följande frågor.

1. Överensstämmer den karta kärandena ingivit med den Huss upprättat? (Tingsrätten anmärker, att den ej med säkerhet kan avgöra om så är fallet beroende på olika skalstorlek och viss otydlighet i den ingivna kartkopian).
2. Om kartorna ej överensstämmer, ange vilka av kärandefastigheterna som eventuellt ligger utanför de av Huss angivna gränserna för "sedvanetrakterna".
3. Om fastigheter finnes inom de av Huss angivna gränserna, ange de skäl, som kärandena åberopar för att renskötsel på fastigheten ej numera skall få bedrivas under tiden 1.10 till 30.4. Tingsrätten erinrar att bevisbördan härför uppenbarligen åvilar fastighetsägarna.
4. Vilken betydelse kan enligt kärandena tillmätas deras påstående i stämningsansökan, att samebyarnas anspråk på rätt till bete med ren utanför renbetesfjällen inte fördelats till areal mellan byarna och ej heller några gränser dragits upp mellan dem?

Svar skall vara tingsrätten tillhanda senast 20 februari detta år.

Tingsrätten tillåter sig anmärka att som yrkandet formulerats - förklaring "att någon av avtal oberoende rätt till bete med ren inte belastar dem tillhöriga fastigheter" - ett bifall till detta på grund av lagbestämmelserna om "sedvanetrakter" uppenbarligen ej kan ges. Av samma skäl torde kunna ifrågasättas huruvida kärandena - utan att göra gällande att deras fastigheter ej ligger inom sådana trakter, där renskötsel "av ålder bedrives" - lider men av att särskilt avtal om rätt till renbetes-skötsel ej träffats.

Sedan begärda svar och kompletteringar delgivits motparten för eventuellt svar är tingsrätten beredd att i början av mars hålla förhandling för avgörande av frågan om rättegångshinder och eventuellt för klarläggande av hur målet fortsättningsvis skall behandlas.

*Vad har förhållanden
med det allt gör*

På tingsrättens vägnar

enligt uppdrag

Lars Bertler

PS

Lagman Rekke låter meddela, att - sedan han erhållit upplysning om dels att tre av kändena återkallat sin talan och begärt att målet för deras del avskrives, dels att kärandeombuden begärt anstånd till 12.2 d å att inge i tidigare föreläggande efterfrågade komplettering av vissa fullmakter m m - frågan om avskrivning kommer att avgöras, sedan motparten inkommit med yttrande däröver, samt att begärt anstånd beviljats.

